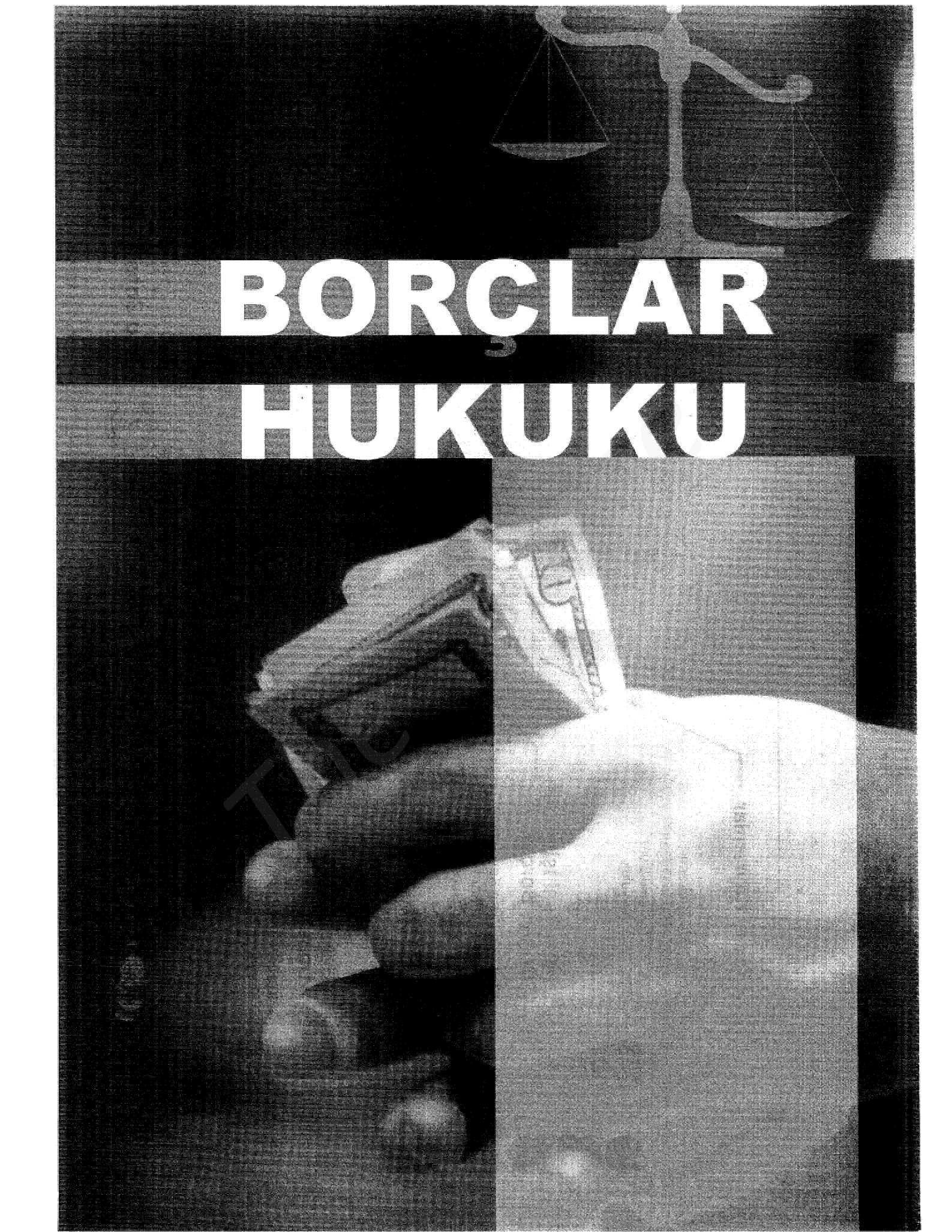
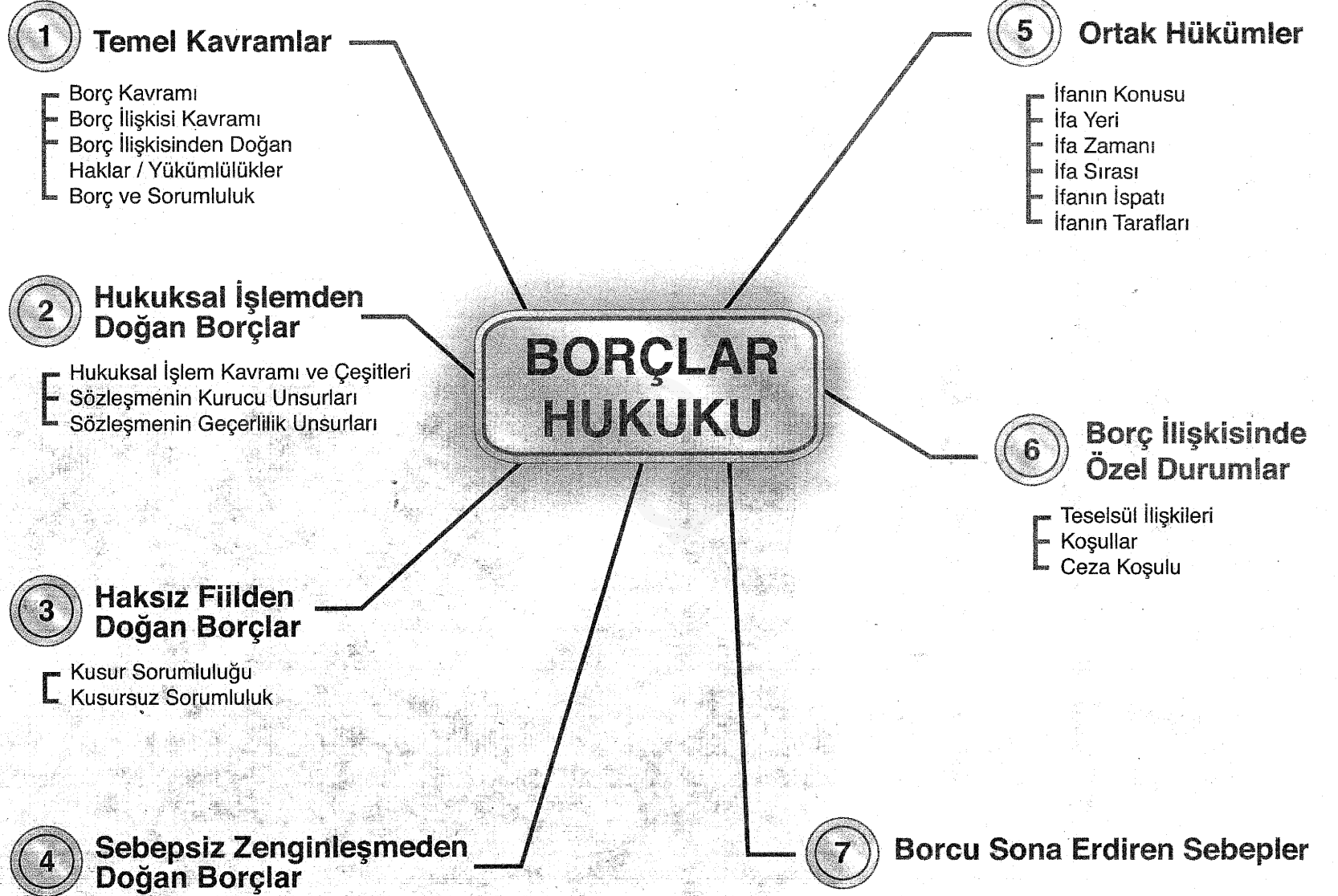

BORCLAR HUKUKU

yazarın sunuşu

Borçlar Hukuku - Genel Hükümler başlıklı ders notu, hukuki kavramları, fotoğraflık hafızayı güçlendirecek şekilde, şematik değerlendirme becerisini geliştirmeye yönelik olarak, akademik eser iddiasından uzak, sınavlara hazırlık aşamasına yardımcı olması ve adaylara kolaylık sağlaması amacı ile hazırlanmıştır. Derleme aşamasında temel kaynak olarak 11.01.2011 tarihinde kabul edilmiş olan 6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu esas alınmıştır. Ancak doktrinsel görüşlere de atıf usulü takip edilmeksizin yer verilmiştir.

KPSS sınavına hazırlanan adayların, bu çok temel dersi çalışırken derse, bak ettiği önemi vermeleri gerekmektedir. Başarılı bir sonuç bedefinde olan adayların, kavramsal ayrışmaları yapabilmeye noktasını geçtikten sonra test çözümüne ağırlık vermeleri onlara stratejik fayda sağlayacaktır. Bu anlamda çözülen sorulara niceliksel değil niteliksel yaklaşmanızı, soru tekniğini analiz etmenizi ve geçmiş yıllar soruları ile mukayese etmenizi, hızlı okuma tekniklerini kullanarak vaktinizi nakde çevirmenizi tavsiye ederiz.

Hepinize keyifli ve verimli çalışmalar...

KPSS'de çıkan soruların dağılımı

Konular \ Yıllar	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Sözleşme	5	3	5	2	2		2	3	2	4
Haksız Fiil		2		1		2	1	1		
Sebepsiz Zenginleşme			1				1			
Ortak Hükümler	1				1	1				
Borç ilişkisinde Özel Durumlar						1	1		2	1
Borca Aykırılık		1		1				1	1	1
Borcu Sona Erdiren Sebepler				2	2	1		1	1	
Alacağın Temliki/ Borcun Nakli						1	1			

BORÇLAR KANUNUNUN SİSTEMATİĞİ

! 22.04.1926 tarih ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11.01.2011 tarih ve 6098 sayılı Borçlar Kanunu ile ilgâ edilmiştir.

BİRİNCİ KISIM - GENEL HÜKÜMLER (m. 1-206)

BİRİNCİ BÖLÜM: BORÇ İLİŞKİSİNİN KAYNAKLARI

1. SÖZLEŞMEDEN DOĞAN BORÇ İLİŞKİLERİ
2. HAKSIZ FİİLDEN DOĞAN BORÇ İLİŞKİLERİ
3. SEBEPSİZ ZENGİNLEŞMEDEN DOĞAN BORÇ İLİŞKİLERİ

İKİNCİ BÖLÜM: BORÇ İLİŞKİSİNİN HÜKÜMLERİ

1. BORÇLARIN İFASI
2. BORÇLARIN İFA EDİLMEMESİNİN SONUÇLARI
3. BORÇ İLİŞKİLERİNİN ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE ETKİSİ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BORÇ İLİŞKİLERİNİN SONA ERMESİ VE ZAMANAŞIMI

1. SONA ERME HALLERİ
2. ZAMANAŞIMI

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BORÇ İLİŞKİLERİNDE ÖZEL DURUMLAR

1. TESELSÜL
2. KOŞULLAR
3. BAĞLANMA PARASI, CAYMA PARASI VE CEZA KOŞULU

BEŞİNCİ BÖLÜM: BORÇ İLİŞKİLERİNDE TARAF DEĞİŞİKLİKLERİ

1. ALACAĞIN DEVRİ
2. BORCUN ÜSTLENİLMESİ
3. SÖZLEŞMENİN DEVRİ VE SÖZLEŞMEYE KATILMA

İKİNCİ KISIM - ÖZEL BORÇ İLİŞKİLERİ (m. 207-649)

BİRİNCİ BÖLÜM: SATIŞ SÖZLEŞMESİ

1. GENEL HÜKÜMLER
2. TAŞINIR SATIŞI
3. TAŞINMAZ SATIŞI VE SATIŞ İLİŞKİSİ DOĞURAN HAKLAR
4. BAZI SATIŞ TÜRLERİ

İKİNCİ BÖLÜM: MAL DEĞİŞİM SÖZLEŞMESİ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BAĞIŞLAMA SÖZLEŞMESİ

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: KİRA SÖZLEŞMESİ

1. GENEL HÜKÜMLER
2. KONUT VE ÇATILI İŞYERİ KİRALARI
3. ÜRÜN KİRASI

BEŞİNCİ BÖLÜM: ÖDÜNCÜ SÖZLEŞMELERİ

1. KULLANIM ÖDÜNCÜ
2. TÜKETİM ÖDÜNCÜ

ALTINCI BÖLÜM: HİZMET SÖZLEŞMELERİ

1. GENEL HİZMET SÖZLEŞMESİ
2. PAZARLAMACILIK SÖZLEŞMESİ
3. EVDE HİZMET SÖZLEŞMESİ

YEDİNCİ BÖLÜM: ESER SÖZLEŞMESİ

SEKİZİNCİ BÖLÜM: YAYIM SÖZLEŞMESİ

DOKUZUNCU BÖLÜM: VEKALETİLİŞKİLERİ

1. VEKALET SÖZLEŞMESİ
2. KREDİ MEKTUBU VE KREDİ EMRİ
3. SİMSARLIK SÖZLEŞMESİ

ONUNCU BÖLÜM: VEKALETSİZ İŞ GÖRME

ONBİRİNCİ BÖLÜM: KOMİSYON SÖZLEŞMESİ

ONİKİNCİ BÖLÜM: TİCARİ TEMSİLCİLER, TİCARİ VEKİLLER VE DİĞER TACİR YARDIMCILARI

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM: HAVALE

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM: SAKLAMA SÖZLEŞMELERİ

ONBEŞİNCİ BÖLÜM: KEFALET SÖZLEŞMELESİ

ONALTINCI BÖLÜM: KUMAR VE BAHİS

ONYEDİNCİ BÖLÜM: ÖMÜR BOYU GELİR VE ÖLÜNCEYE KADAR BAKMA SÖZLEŞMELERİ

ONSEKİZİNCİ BÖLÜM: ADİ ORTAKLIK SÖZLEŞMESİ

BORÇLAR HUKUKUNUN TANIMI

Borçlar hukuku, kişiler arasındaki özel borç ilişkilerini düzenleyen hukuktur.

ÖZEL BORÇ İLİŞKİSİ

Hukuk, kendi içinde Kamu hukuku ve Özel hukuk olmak üzere iki alt dala ayrılmaktadır. Kamu hukuku alanına giren ilişkilerde, ilişkinin temelini, kaynak ve sebebini devlet veya kamu kuruluşlarının egemen ve üstün iradeleri oluşturmaktadır. Bu sebeple taraflar arasında eşitlik yoktur. Kamu gücünü, kamu otoritesini temsil eden tarafın, diğer tarafa nazaran imtiyazı söz konusudur. Dolayısıyla kamu hukukundan doğan borç ilişkileri, (mesela, devletle kişi arasındaki vergi borcu ilişkisi) borçlar hukukunun kapsamına girmez. Buna karşılık, özel hukuk alanına giren ilişkilerde, ilişkinin temelini, kaynak ve sebebini taraf iradeleri oluşturmaktadır. Bu sebeple taraflar arasında eşitlik vardır.

Borç ilişkisi, alacaklı ve borçlu arasında kurulan ilişki olarak tanımlanmaktadır. Bu ilişkide alacaklı taraf, borçlu sıfatını haiz taraftan, borç ilişkisinin konusunu oluşturan davranışı talep etme hakkına sahiptir. Diğer bir ifade ile borç ilişkisi, borçlu tarafı, borç ilişkisinin konusu olan edimi ifa ile yükümlü kılan hukuki ilişkidir.

- Borçlar hukuku, özel hukukun en temel alanlarından birisidir. Eşitler arası borç ilişkileri ile meşgul olur.

BORÇLAR HUKUKUNUN TAŞIDIĞI ANLAMLAR**GENİŞ VE OBJEKTİF ANLAMDA BORÇLAR HUKUKU**

Bir toplum içinde yaşayan kişiler arasındaki borç ilişkileridir.

DAR VE SUBJEKTİF ANLAMDA BORÇLAR HUKUKU

Bir borç ilişkisi sebebi ile alacaklının borçludan talep ettiği eda / edalardır.

BORÇLAR HUKUKUNUN ÖZELLİKLERİ

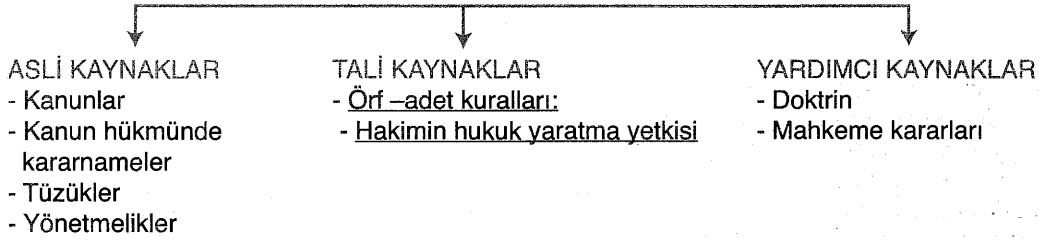
- Borçlar hukuku, dinamik bir hukuk dalıdır. Çünkü borçlar hukukunun sujeleri, bir toplumun içinde yaşayan kişilerdir. Bu sebeple kişilerin, günlük hayatın idamesi sırasında ortaya çıkan ihtiyaçlarına göre şekillen alan ve getiren bir alandır.
- Borçlar hukuku, medeni hukuk ile yakın ilişki içindedir. Borçlar Kanunu, Medeni Kanunun bütünleyicisidir. Bu durum, Medeni Kanunda şu şekilde ifade edilmiştir: "Bu Kanun ve Borçlar Kanununun genel nitelikli hükümleri uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır" (m. 5).

- Borçlar hukukunun başlıca iki fonksiyonu vardır:

Kişiler arasında ihtiyaç duyulan mal ve hizmetlerin onların arasında değişim ve dolaşımına imkân sağlamak

Üçüncü kişilerin haksız müdahalelerine karşı, kişilerin mal ve şahıs varlığı değerlerini korumak

BORÇLAR HUKUKUNUN KAYNAKLARI

BORÇLAR HUKUKUNA HAKİM OLAN İLKELER

1. İRADE ÖZERKLİĞİ İLKESİ

Hukuk düzeninin sınırları içinde kalmak kaydı ile kişiler, akdedecekleri sözleşmeler vasıtası ile lehlerine hak yaratmak veya aleyhlerine borç tesis etmek hususunda özgür bir iradeye sahiptirler. Devlet, kişilerin arasındaki borç ilişkilerine müdahale etmez. Bu bağlamda irade özerkliği, hukuk düzeninin kişilere, özel hukuk ilişkilerini hür iradelerine göre diledikleri gibi düzenleme konusunda bahsettiği en genel yetkidir. Ancak bu yetki sınırsız değildir. Bu sebeple kişiler borç ilişkilerini düzenlerken;

- Emredici kurallara
- Genel ahlâka
- Kişilik haklarına saygı göstermek zorundadırlar.

İRADE ÖZERKLİĞİ İLKESİNE İŞLERLİK KAZANDIRAN İLKELER

KURAL

SÖZLEŞME HÜRRİYETİ Kişilerin borç ilişkilerini düzenlemek için başvurdukları en önemli araç sözleşmelerdir. Sözleşme hürriyeti kişilere,

1. Herhangi bir sözleşme yapıp yapmama
2. Sözleşmenin tipini, içeriğini belirleme
3. Sözleşmenin karşı tarafını seçme
4. Sözleşmeyi değiştirme veya ortadan kaldırma özgürlüğünü vermektedir.

İSTİSNA

SÖZLEŞME YAPMA MECBURİYETİ

KURAL

EŞİTLİK Alacaklı ve borçlu, ekonomik ve sosyal durumlarına bakılmaksızın kanun önünde eşittir. Çünkü bir sözleşme akdetmek suretiyle taraf sıfatını kazanan HERKES, bu ilişki ve sözleşmeyi kendi hür iradesi ile kurmuş sayılmaktadır.

İSTİSNA: Zayıf âkit tarafı koruyan sosyal içerikli sözleşmeler

KURAL

ŞEKİL SERBESTİSİ Bir sözleşmenin geçerliliği, kanunda açıkça öngörülmedikçe hiçbir şekle bağlı değildir. Yani taraflar sözleşmelerini diledikleri şekilde (sözlü / yazılı) akdedebilirler.

İSTİSNA

İSPAT ŞEKLİ GEÇERLİLİK ŞEKLİ

2. NİSBİLİK İLKESİ

Bir borç ilişkisi hangi taraflar arasında kurulmuşsa, o borç ilişkisinden kaynaklanan haklar yalnızca bu ilişkiye taraf olanlara karşı ileri sürülebilir. Diğer bir ifade ile borç ilişkisi yalnızca ona taraf olanlar bakımından hüküm ve sonuç doğurur.

İSTİSNA

KUVVETLENDİRİLMİŞ NİSBI HAKLAR

3. DÜRÜSTLÜK İLKESİ

Borç ilişkileri, taraflar arasında güven duygusuna dayanılarak kurulan ve yaşatılan ilişkiler olduğundan alacaklıya, talep haklarını kullanırken; borçluya borçlarını ifa ederken, doğru ve dürüst bir kişi gibi hareket etme ödevini yükler.

4. ÜÇÜNCÜ KİŞİ ALEYHİNE BORÇ YARATILAMAMASI İLKESİ

Bir borç ilişkisinin tarafları dışında hiç kimse iradesi dışında bir hukuksal işlem vasıtası ile borç altına sokulamaz.

İSTİSNA**ÜÇÜNCÜ KİŞİ YARARINA SÖZLEŞME****5. KUSURLU SORUMLULUK İLKESİ**

Borçlunun, borca aykırı davranışı ya da haksız eylemi sebebi ile doğurduğu zararları tazmin etme sorumluluğunun doğabilmesi için evvela kusurlu olması gerekmektedir. Bu bağlamda sorumluluk hukukunun temelini oluşturan ilke kusur ilkesidir.

İSTİSNA**KUSURSUZ SORUMLULUK HALLERİ****6. İVAZ (KARŞILIKLILIK İLKESİ)**

İvazlı sözleşmelerde taraflar birbirlerinden karşı edada bulunması talep etme imkanına sahip olurlar. Her iki taraf da birbirinin alacaklısı ve borçlusu konumundadırlar.

İSTİSNA

Bağış sözleşmesi

Ödünç sözleşmesi

Ücretsiz vekalet sözleşmesi

7. BORÇLUNUN YERLEŞİM YERİNDE İFA İLKESİ

Aksine bir sözleşme ya da kanun hükmü yoksa borç, borcun doğumu zamanında borçlunun yerleşim yerinde ifa edilir.

BORÇLAR HUKUKUNUN TEMEL KAVRAMLARI

BORÇ KAVRAMI: Alacaklının, borçludan istemeye yetkili bulunduğu; borçlunun da yerine getirmekle yükümlü olduğu TEK BİR EDİMDİR.

BORÇ İLİŞKİSİ KAVRAMI: Alacaklı ve borçlu arasında birden çok hak ve yükümlülüğü içeren hukuki bir bağıdır.

KÜLFET KAVRAMI: Kanunun alacaklı ya da borçluya yüklediği bazı davranışların yerine getirilmemesi neticesinde hakkın kısmen ya da tamamen kaybı sonucunu doğuran hukuki ödevdir.

BORÇ VE BORÇ İLİŞKİSİ KAVRAMLARI ARASINDAKİ FARKLAR

- **DOĞUM ANI YÖNÜNDEN:** Borç, borç ilişkisi ile aynı anda doğabileceği gibi borç ilişkisi kurulduktan sonra ya da borç ilişkisi sona erdikten sonra da doğabilir.
- **KAPSAM YÖNÜNDEN:** Borç ilişkisi, borç kavramından daha geniş kapsamlıdır. Çünkü birden çok hakkı ve birden çok edimi içerir.
- **DEVİR YÖNÜNDEN:** Borç ilişkisi, kural olarak içinde barındırdığı tüm hak ve yükümlülükler ve tarafların hukuki durumları ile birlikte üçüncü kişilere devredilemez. Devri kâbil olan borçtur.
- **SONA ERME SEBEPLERİ YÖNÜNDEN:** Borç ve borç ilişkisini sona erdiren sebepler, birbirinden farklıdır. Borç ilişkisi sona erdiği hâlde borç devam edebilir.

BORCU SONA ERDİREN SEBEPLER Borcu sona erdiren sebeplere ilişkin ayrıntılı açıklama daha sonra yapılacağı için sadece başlık şeklinde sayım yolu tercih edilmiştir. Borcu sona erdiren sebepler şunlardır:

- İFA
- İBRA
- YENİLEME
- TAKAS
- ALACAKLI VE BORÇLU SIFATININ AYNI KİŞİDE BİRLEŞMESİ
- İFANIN, SÖZLEŞME KURULDUKTAN SONRA KUSURSUZ OLARAK İMKANSIZLAŞMASI
- ZAMANAŞIMI

BORÇ İLİŞKİSİNİ SONA ERDİREN SEBEPLER

- **İKALE (BOZMA):** Mevcut borç ilişkisini geçmişe etkili olarak ortadan kaldırmak için akdedilen isimsiz (atipik) sözleşmedir. Bu sözleşmenin konusunu, tarafların aralarında anlaşarak karşılıklı olarak alacak ve borçlarından vazgeçmeleri oluşturur.
- **ÖLÜM**
- **AYIRT ETME GÜCÜNÜN KAYBI**
- **ÖNGÖRÜLEN SÜRENİN SONA ERMESİ**
- **İFLAS**
- **FESİH:** Mevcut borç ilişkisini geleceğe etkili olarak ortadan kaldırmak için açıklanan, tek taraflı, varması gerekli, bozucu yönüyle doğuran beyandır.
- **DÖNME:** Mevcut borç ilişkisini geçmişe etkili olarak ortadan kaldırmak için açıklanan, tek taraflı, varması gerekli, bozucu yönüyle doğuran beyandır.
- **GERİ ALMA:** Borç ilişkisinin korunmaya lâyık görülen taraflarından birine, bu ilişkiyi dilediği zaman ortadan kaldırmak konusunda tanınan ayrıcalıklı yetkidir. Geri alma, borç ilişkisini geleceğe etkili olarak ortadan kaldırmak için açıklanan tek taraflı, varması gerekli, bozucu yönüyle doğuran beyandır.
- **İPTAL:** Borç ilişkisinin çoğu zaman tek taraflı, varması gerekli, bozucu yönüyle doğuran irade beyanı ile, zaman zaman da yargı kararı ile geçmişe etkili olarak sona erdirilmesidir.

Nispiyet ilkesinin doğal bir uzantısı olarak iptal hakkı yalnızca, borç ilişkisine taraf olan kişilere tanınmıştır. Bu sebeple üçüncü kişiler ne kadar haklı, ne kadar mağdur olurlarsa olsunlar tarafı olmadıkları bir ilişkiyi iptal edemezler.

İptal hakkının kullanılabileceği sürenin niteliği DAİMA HAK DÜŞÜRÜCÜDÜR.

BORÇ İLİŞKİSİNİN UNSURLARI

ZORUNLU (TEMEL) UNSURLAR

ALACAKLI

- Alacaklı, borç ilişkisinde yararlanma hakkının sahibidir.
- Alacaklı, borçludan, edimin ifasını talep etmeye yetkilidir.
- Alacaklı, "kişi olma niteliğini" kazanmış gerçek ya da tüzel kişi olabilir.
- Alacaklı, bir ya da birden fazla kişi olabilir.

BORÇLU

- Borçlu, borç ilişkisinden doğan edimi ifa etmekle yükümlüdür.
- Borçlu, alacaklının ifa menfaatinin karşılayan taraftır.
- Borçlu, "kişi olma niteliğini" kazanmış gerçek ya da tüzel kişi olabilir.
- Borçlu, bir ya da birden fazla kişi olabilir.

EDİM

- Edim, borç ilişkisinin konusudur.
- Edim, alacaklının yararına bir davranıştır.
- Edim, alacaklı bakımından talep yetkisi; borçlu bakımından ifa yükümlülüğü doğurur.
- Edim, hukukten korunan bir menfaate yöneliktir.
- Edim, ifası mümkün bir taahhüttür.
- Edim, hukuka, genel ahlâka ve kişilik haklarına aykırı olmamalıdır.
- Edim, belirli veya belirlenebilir bir davranışa yönelik olmalıdır.
- Edimin mutlaka ekonomik bir değer taşıması gerekmez.

ZORUNLU OLMAYAN (DESTEKLEYİCİ) UNSURLAR

TALEP

- Alacaklı tarafından, edimin ifasının, dava veya icra yolu ile borçludan istenmesidir.
- Her borç ilişkisi alacaklıya, ifayı borçludan cebren isteme yetkisi bahşetmez. Bu bakımdan talep yetkisi, bazı borç ilişkilerinde eksik olan bir unsurdur.
- Talep unsurunun eksik olduğu borç ilişkilerine EKSİK BORÇ İLİŞKİLERİ denir.

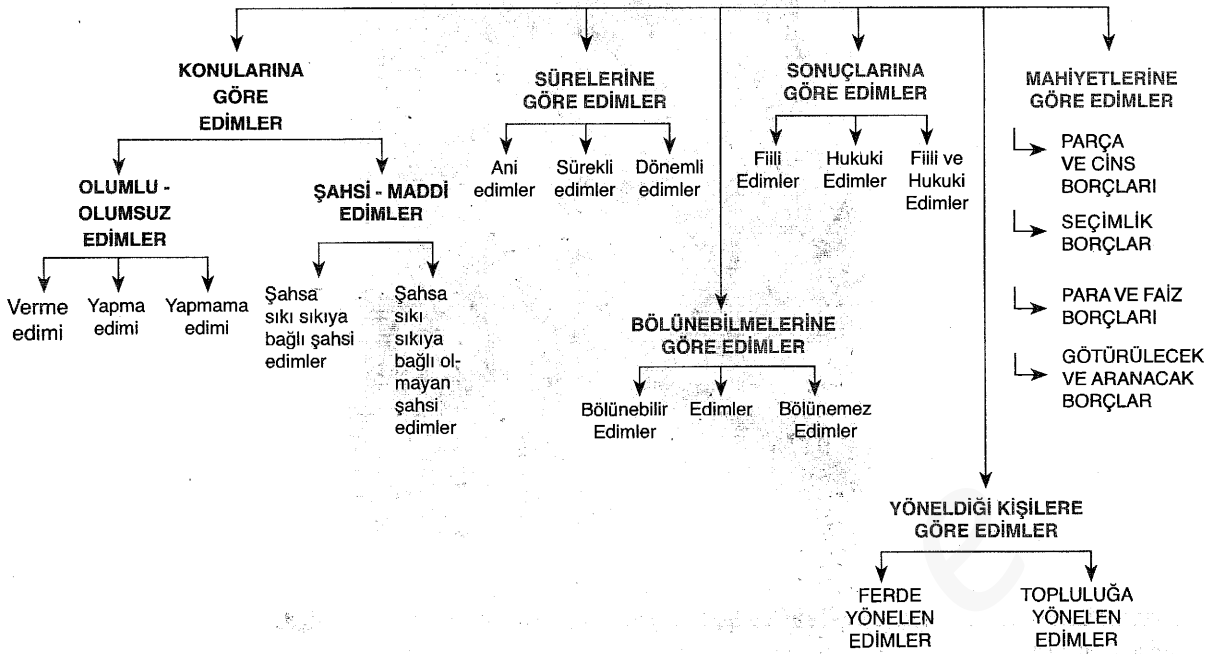
EKSİK BORÇ KAVRAMI

- Eksik borç ilişkilerinde geçerli olarak bir borç doğmakla birlikte, borçlunun borca aykırı davranması halinde alacaklının dava / takip yetkisini kullanarak borçludan alacağını almak imkanı yoktur.
- Eksik borç ilişkilerinde, alacaklının arkasında devlet gücü bulunmamaktadır.
- Eksik borç ilişkilerinde, alacaklı, borçludan edimin ifasını isteyebilir. Ancak alacak menfaatine borçlu, dilerse kavuşabilir. Bu sebeple eksik borçlar "İFA EDİLEBİLİR; FAKAT TALEP EDİLEMEZ" borçlar biçiminde ifade edilir.

EKSİK BORÇ TÜRLERİ

- Zamanaşımına uğramış borçlar
- Kumar ve bahis oyunlarından doğan borçlar
- Ahlâki bir ÖDEVİN ifasından doğan borçlar
- Evlenme tellâllığından doğan borçlar
- Konkordato anlaşmasından arta kalan borçlar

EDİM ÇEŞİTLERİ

KONULARINA GÖRE EDİMLER

VERME EDİMİ: Borçlu, alacaklıya bir şey'i vererek, bir hakkı intikâl ettirerek borcundan kurtulmaktadır. Borçlunun davranışı aktarmaya yöneliktir. Örneğin bir ayakkabı satıcısının sattığı ayakkabıyı paketleyip alıcısına teslim etmesi; alıcının da satın aldığı ayakkabının parasını ödemesi verme edimi teşkil eder.

YAPMA EDİMİ: Borçlu, alacaklıya bir şey yaparak, bir sonuç meydana getirerek borcundan kurtulur. Borçlunun davranışı bir eylem ya da sonuca yöneliktir. Örneğin bir bestecinin uluslararası bir yarışma için şarkı bestelemesi; bir avukatın müvekkilini temsilen davalara girmesi yapma edimi teşkil eder.

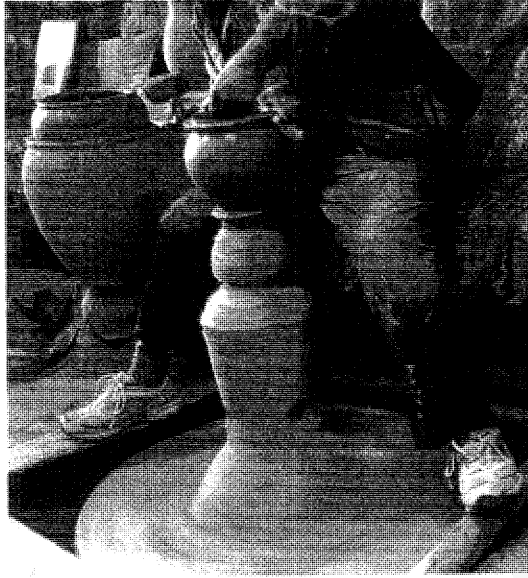
YAPMAMA EDİMİ: Borçlu, alacaklıya karşı bir davranışta bulunmayarak borcundan kurtulur. Borçlunun davranışı kaçınmaya yöneliktir. Örneğin işçinin, işvereni ile rekabet etmemesi; komşunun mülkiyet hakkını aşkın kullanmaması yapmama edimi teşkil eder.

Rekabet yasağı sözleşmesinde işçinin işverene karşı borçlandığı edim, ne tür bir edimdir?

A) Verme edimi	B) Yapma edimi
C) Yapmama edimi	D) Katlanma edimi
E) Ani edim	

Yanıt (C)

KPSS - 2011

MADDİ EDİM: Borçlu, alacaklı yararına fikri ya da bedeni bir emek sarf etmeksizin; sahip olduğu bir malı ya da hakkı alacaklıya vererek borcundan kurtulur. Borçlunun davranışı aktarmaya yöneliktir. Örneğin bir tarlanın satılıp mülkiyetinin devredilmesi maddi edim teşkil eder.

ŞAHSA SIKI SIKIYA BAĞLI ŞAHSİ EDİMLER

- İşaret edilen borçludan başka bir borçlunun ifası geçerli değildir.
- Edim, üçüncü kişiler tarafından ifa edilemez.

ŞAHSA SIKI SIKIYA BAĞLI OLMAYAN ŞAHSİ EDİMLER

- Borçlunun borçlandığı edimi şahsen ifa etmesi şart değildir.
- Edim, üçüncü kişiler tarafından ifa edilebilir.

MADDİ EDİMLER

- Miras yolu ile intikâl edilebilirler.
- İflas masasına girerler.
- Üçüncü kişiler tarafından ifa edilebilirler.

ORTAK ÖZELLİK

Bir heykeltıraşın bir kişinin heykelini yapmayı üstlenmesi ne tür bir edimdir?

- A) Olumsuz edim
- C) Devirli edim
- E) Bölünebilir edim

- B) Şahsî edim
- D) Maddî edim

Yanıt (B)

KPSS - 2009

SÜRELERİNE GÖRE EDİMLER

ANI EDİMLER: Borçlu, alacaklının menfaatini bir defada karşılamaktadır. Borçlunun ifa davranışı belli bir süreye yayılmamaktadır. Örneğin, satın alınan gazetenin teslimi; gazetenin parasının ödenmesi ani edim teşkil eder.

SÜREKLİ EDİMLER: Borçlu, alacaklının menfaatini belli bir zamandan beri devam edegelen bir süreçte karşılamaktadır. Borçlunun ifa davranışı, bir bütünlük arz edecek şekilde belli bir süreye yayılmaktadır. Örneğin bir işçinin sabah dokuz akşam beş mesaisiyle on yıldır bir fabrikada çalışması sürekli edim teşkil eder.

DÖNEMLİ EDİMLER: Borçlu, alacaklının menfaatini belli zaman aralıklarında tekrarlanan davranışları ile karşılamaktadır. Borçlunun ifa davranışı, "kez" veya "kere" ile ifade edilebilecek şekilde periyodiktir. Örneğin bir avukatın bağlı bulunduğu baroya aydan aya (ayda bir kez) prim ödemesi dönemli edim teşkil eder.

BÖLÜNEBİLMELERİNE GÖRE EDİMLER

BÖLÜNEBİLİR EDİM: Borçlu, borç konusu şeyi, alacaklının menfaatinde, borcun niteliğinde bir eksilme, bir değişiklik meydana gelmeyecek şekilde parçalara bölerek ifa etmektedir. Örneğin 10 kg pirincin 5'er kg'lık iki paket hâlinde teslim edilmesi, bir kasabın 3 kg haşlamalık et hazırlaması.

BÖLÜNEBİLİR EDİM: Borçlu, borç konusu şeyi bölmeden, bir bütün olarak ifa etmektedir. Çünkü borç konusu şey parçalandığında alacaklının menfaatinde, borcun niteliğinde bir eksilme, bir değişiklik meydana gelmektedir. Örneğin bir otomobil teslimi.

Bir borcun bölünerek ifa edilebilmesi her zaman, o borcun dürüstlikle ifa edildiği anlamına gelmeyebilir. Örneğin 100 TL'lik para borcu 50 TL'lik iki banknot şeklinde ifa edilebilir. Ancak 100 TL'lik para borcu 1 TL'lik madeni paralar şeklinde ifa edildiğinde dürüstlük kuralına aykırı davranılmış olur.

• Bölünemeyen bir borcun birden çok alacaklı varsa alacaklılardan her biri, borcun alacaklıların tamamına ifasını isteyebilir. Borçlu, edimini alacaklıların hepsine birden ifa etmek zorundadır.

• Bölünemeyen borcun birden çok borçlusu varsa borçlulardan her biri borcun tamamını ifa etmekle yükümlüdür. (TBK m: 85)

SONUÇLARINA GÖRE EDİMLER

FİİLİ EDİM: Borçlu borcunu ifa ettiğinde dış dünyada fiili bir değişiklik meydana gelmektedir. Örneğin boş bir arazi üzerine kırk katlı bir gökdelenin inşa edilmesi, fiili edim teşkil eder.

HUKUKİ EDİM: Borçlu borcunu ifa ettiğinde hukuk hayatında bir değişiklik meydana gelmektedir. Örneğin borcun, alacağın devri yolu ile ifa edilmesi, hukuki edim teşkil eder.

FİİLİ VE HUKUKİ EDİM: Borçlu, borcunu ifa ettiğinde hem dış dünyada hem hukuk hayatında bir değişiklik meydana gelmektedir. Örneğin bir bisikletin satılıp alıcıya teslimi ve mülkiyetinin devri fiili ve hukuki edim teşkil eder.

YÖNELDİĞİ KİŞİLERE GÖRE EDİMLER

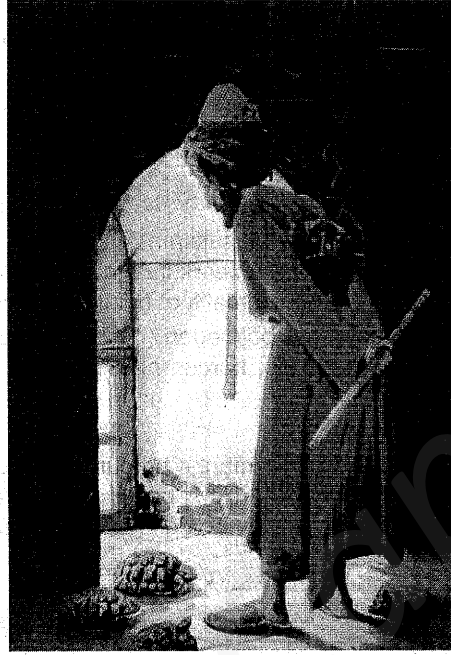
FERDE YÖNELEN EDİMLER: Borçlu, tek bir alacaklının ifa menfaatini karşılamaktadır. Örneğin bir müzik öğretmeninin öğrencisine özel keman dersi vermesi ferde yönelen edim teşkil eder.

TOPLULUĞA YÖNELEN EDİMLER: Borçlu, aynı anda bir bütünlük içinde birden fazla alacaklının ifa menfaatini karşılamaktadır. Örneğin X müzik grubunun bir stadyumda konser vermesi topluluğa yönelen edim teşkil eder.

MAHİYETLERİNE GÖRE EDİMLER**PARÇA BORCU**

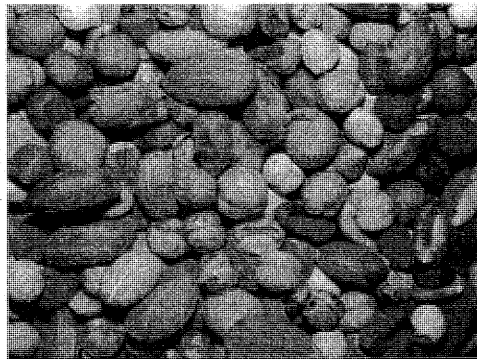
- Borçlunun borçlandığı edim, ait olduğu türden, benzerlerinden çok kolay ayrıştırılabilecek biçimde belirlenmiştir.
- Parça borcu, bireysel özellikleri ile belirlendiğinden "FERDİ İLE MUAYYEN" borç olarak da anılır.
- Parça borcunun konusunu çoğu zaman GAYRİ MİSLİ ŞEYLER oluşturur. Yani, sayılamayan, ölçülemeyen ya da ikâme edilemeyen şeyler oluşturur. Çünkü ifa edilecek edimden yeryüzünde bir tane vardır. Örneğin imparatorluk döneminden kalma bir bröve.

- Parça borcunun konusunu misli şeyler de oluşturabilir. Örneğin 06 GS 1905 plâkalı, sarı renk deriden koltuk kaplamalı kırmızı renkli Chevy Corvette marka spor araba.
- Borçlu, kararlaştırılan edimin dışında farklı bir şeyi veya onun bir benzerini ifa ederek borcundan kurtulamaz. Borçlu, her durumda kararlaştırılan şeyi ifa etmelidir.

CİNS (ÇEŞİT) BORCU

- Borçlunun borçlandığı edim, ait olduğu türün genel özellikleri ile belirlenmiştir.
- Cins borcu, ait olduğu türün genel özellikleri ile belirlendiğinden “NEV İLE MUAYYEN” borç olarak da anılır.
- Cins borcunun konusunu çoğu zaman MİSLİ ŞEYLER oluşturur. Yani, nitelikleri ile birbirinin aynı olan veya biri diğerinin yerine konulabilen (ikâme edilebilen), sayılabilen, ölçülebilen, tartılabilen şeyler oluşturur. Örneğin meyve, sebze, bakliyat, para.

- Cins borcunun konusunu gayri misli şeyler de oluşturabilir. Örneğin, bir iş adamı tarafından Antik A.Ş.'nin düzenlediği bir müzayededen Burhan Doğançay'a ait herhangi üç tablonun satın alınması.

STOK BORCU (SINIRLI CİNS BORCU)

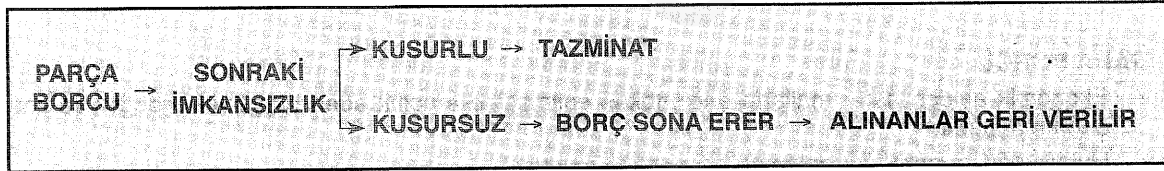
- Borçlu borcunu kararlaştırılan belli bir stoktan temin ederek ifa eder. Örneğin Kavaklıdere LTD şirketinin kavrılarında özel olarak eskitilmiş 1980 yılına ait şaraplar
- Borçlu, kararlaştırılan stok dışında bir yerden ifa ederek borcundan kurtulamaz.

SONRAKİ İFA İMKANSIZLIĞININ PARÇA VE CİNS BORCU ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

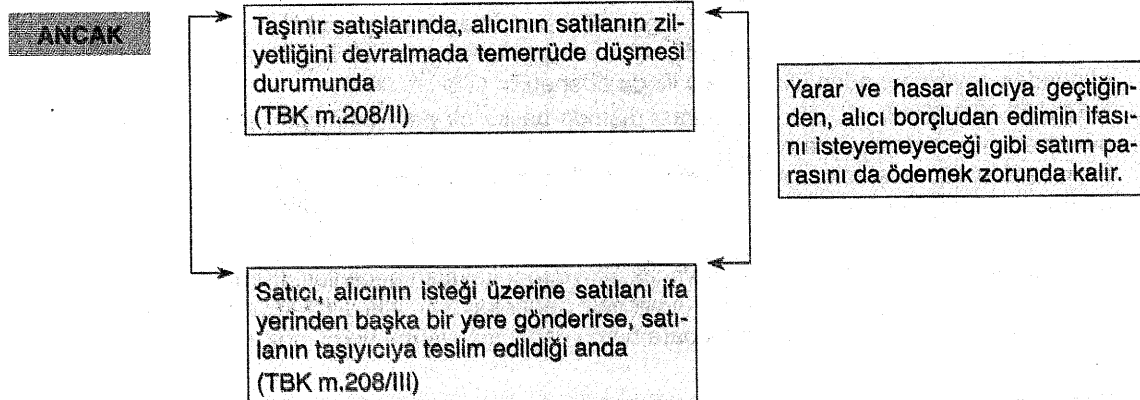
- Parça borçlarında bireysel özellik ve nitelikleri ile belirlenmiş edim, henüz ifa edilmeden borçlunun kusuru dışında yok olursa, örneğin antika bir İran halısı yanarsa, **SONRAKİ KUSURSUZ İMKANSIZLIK HALİ** söz konusu olduğundan borçlu borcundan kurtulur. Diğer bir ifade ile borcun ifası, borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle imkansızlaşır, borç sona erer. (TBK m.136/I).
- Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde imkansızlık sebebi ile borçtan kurtulan borçlu, karşı taraftan almış olduğu edimi **sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri vermekle yükümlü** olup, henüz kendisine ifa edilmemiş olan edimi isteme hakkını kaybeder. Bu hükmün istisnası **kanun ya da sözleşme ile borcun ifasından önce doğan hasarın alacaklıya yükletilmiş olduğu durumlardır**. (TBK m. 136/I).

Parça borçlarında yarar ve hasarın, kural olarak sözleşmenin kurulduğu anda alıcıya geçtiğine yönelik düzenleme yeni Türk Borçlar Kanununda kabul edilmemiştir. Satılanın mülkiyetinin, borçlandırıcı işlem niteliğindeki satış sözleşmesinin kurulduğu anda değil, tasarruf işlemi niteliğindeki zilyetliğin devri ya da tescil işleminin gerçekleştiği anda alıcıya geçtiği hâlde, onun, henüz malik olmadığı bir malın hasarına katlanmak ve bedeli ödemek zorunda bırakılması **hakkaniyete aykırı görülmüştür (GEREKÇE)**. Bu sebeple milletlerarası sözleşme metinlerine de uygun olarak satın sözleşmesinde hasarın, taşınırlarda zilyetliğin devri, taşınmazlarda ise tescil anına kadar satıcıya ait olduğu istisnasız bir kural olarak kabul edilmiştir.

- “CİNS TELEF OLMAZ” İLKESİ: Cins borçlarında borçlunun ifa etmekle yükümlü olduğu şey, onun kusuru olmadan yok olsa bile borçlu borcundan kurtulmaz. Diğer bir ifade ile borcun ifası, borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle imkansızlaşır, borç sona ermez.

SEÇİMLİK BORÇ

- Hukuki ilişkiden ve işin özelliğinden aksi anlaşılmadıkça edimlerden birinin seçimi borçluya aittir.
- Borçlunun seçimi, yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliğindedir.
- Edimlerin aynı cinsten olması şart değildir. Seçimlik borçlarda edimlerden birinin ifası, taraflara yüklenemeyecek bir sebeple imkansızlaşırsa, ifası imkansızlaşan edim, borcun konusu olmaktan çıkar. Borcun konusu diğer seçenek edimlerle sınırlı kalır.
- Seçimlik borçlarda edimlerden birinin ifası, taraflara yüklenebilecek bir sebeple imkansızlaşırsa, ifası imkansızlaşan edim, borcun konusu olmaktan çıkar. Seçim hakkı borçluda ise, alacaklı ifayı kusuru ile imkansızlaştıran borçludan varsa zararının tazminini isteyebilir. Seçim hakkı alacaklıda ise, borçlu, alacaklıdan karşı edimin ifasını isteyebilir.
- **KAİM DEĞER:** İfası imkansızlaşan seçenek edim yerine geçen, onun yerini alan ikâme değer anlamında kullanılmaktadır.

CİNS BORCU

- Hukuki ilişkiden ve işin özelliğinden aksi anlaşılmadıkça, edimin seçimi borçluya aittir.
- Borçlunun seçimi, yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliğinde değildir.
- Borçlunun seçeceği edim, ortalama nitelikten daha düşük olamaz.
- Edimlerin aynı cinsten olması şarttır.

KIYASLAMA**SEÇİMLİK BORÇ**

- Hukuki ilişkiden ve işin özelliğinden aksi anlaşılmadıkça, edimin seçimi borçluya aittir.
- Borçlunun seçimi, yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliğindedir.
- Borçlunun seçeceği edim, ortalama nitelikten daha düşük olamaz.
- Edimlerin aynı cinsten olması şarttır.

PARA BORCU

- Ekonomik açıdan para, malların değiş-tokuş edilmesine aracılık eden bir genel eşdeğer ve zorunlu ödeme aracıdır.
- Hukuki açıdan para, dar anlamda borcun konusudur.
- "Kendine özgü" nitelikli bir cins borcudur. Çünkü cins borçlarında geçerli olan "orta kalitede mal seçme" yükümlülüğü para borçları için söz konusu değildir.
- Para borcu bir efektif değer borcu değildir (5 tane 20'lik değil); bir tutar (meblağ) borcudur (100 TL).
- Kağıt para, cinsi ne olursa olsun mutlak tediye kabiliyetini haizdir. Buna karşılık madeni paranın tediye kabiliyeti, Maliye Bakanlığınca ilân olunacak had ile sınırlıdır.
- Konusu para olan borç, ülke parası ile ödenir (TBK m.99/I).
- **YALIN YABANCI PARA BORCU:** Ülke parası dışında başka bir para birimi ile ödeme yapılması kararlaştırılmışsa, sözleşmede aynen ödeme veya bu anlama gelen bir ifade bulunmadıkça borç, ödeme günündeki rayiç üzerinden ülke parası ile de ödenebilir. (TBK m.99/II).
- **KANUNİ SEÇİMLİK YETKİ:** Ülke parası dışında başka bir para birimi ile belirlenmiş ve sözleşmede aynen ödeme ya da bu anlama gelen bir ifade de bulunmadıkça, borcun ödeme gününde ödenmemesi üzerine alacaklı, bu alacağın AYNEN veya VADE ya da FİİLİ ÖDEME GÜNÜ'ndeki rayiç üzerinden ülke parası ile ödenmesini isteyebilir.

Paranın satın alma gücünü sağlayacak altın değer kayıtları geçerlidir. (Kiranın her ay 2 cumhuriyet altını değer kaydı ile ödenmesi). Ancak altın değer kaydını, altınla ifa kaydı ile karıştırmamak gerekir. Altınla ifa şart edilmişse artık para borcu değil; mal verme borcu söz konusu olur.

- Birden çok para borcu bulunan borçlu, ödeme gününde bu borçlardan hangisini ödemek istediğini alacaklıya bildirmemişse yapılan ödeme, kendisi tarafından derhâl itiraz edilmedikçe, alacaklının makbuzda gösterdiği borç için yapılmış sayılır (TBK m.101).

- Kanunen geçerli bir açıklama yapılmadığı veya makbuzda bir açıklık bulunmadığı durumda ödeme, muaccel borç için yapılmış sayılır. Birden çok borç muaccel ise ödemenin, borçluya karşı ilk olarak takip edilen borç için yapılmış olduğu kabul edilir. Takip yapılmamışsa ödeme, vadesi ilk önce gelmiş borç için yapılmış olur.
- Birden çok borcun vadesi aynı zamanda gelmişse, mahsup orantılı olarak; borçlardan hiçbirinin vadesi gelmemişse ödeme, güvencesi en az olan borç için yapılmış sayılır (TBK m.102).

FAİZ BORCU

- Bir miktar paranın belli bir süreden beri işletilemiyor olması sebebiyle kaybedilen zaman ve para miktarı ile orantılı olarak ödenen karşılıktır.
- Faiz alacağı, ana paradan ayrı fakat ona bağlı bir alacaktır.
- Faiz, para borcunun doğal bir sonucu olmakla birlikte otomatik bir sonucu değildir. Para borcunun doğduğu her durumda faiz borcu da mutlaka doğmaz.
- Faiz, alacaklının istemine bağlı olarak doğar. Alacaklı, borçludan sözleşme ile kararlaştırdıkları oran üzerinden faiz talebinde bulunmuşsa buna AKDİ FAİZ; taraflarca sözleşme ile kararlaştırılmış bir oran yoksa kanunun öngördüğü oran üzerinden faiz talebinde bulunmuşsa buna YASAL FAİZ denir.

2011 yılı için yasal faiz oranı yıllık % 9'dur.

FAİZ ÇEŞİTLERİ

ANAPARA FAİZİ (KAPİTAL FAİZ)

- Sözleşmeye dayanan ve taraflarca belirli bir para tutarına, bu paradan mahrum kalınan süre boyunca ödenmesi kararlaştırılan faizdir.
- Ana para faizini ödemekte temerrüde düşen borçlu, icra takibine girildiği veya dava açıldığı günden başlayarak temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür. Yani, ana para faizine TBK m.121 uyarınca yeniden faiz yürütülebilir.

TEMERRÜT FAİZİ (GEÇMİŞ GÜNLER FAİZİ)

- Bir miktar paranın ödenmesinde mütemerrit durumda bulunan borçlunun, para alacaklısına vermekle yükümlü bulunduğu geçmiş günler faizidir.
- Uygulanacak yıllık temerrüt faiz oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa, faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir (TBK m.120/I).
- Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık temerrüt faiz oranı, mevzuata göre belirlenen yıllık faiz oranını yüzde yüz fazlasını aşamaz (TBK m.120/II) (Emredici kural)
- Akdi faiz oranı kararlaştırılmakla birlikte sözleşmede temerrüt faizi kararlaştırılmamışsa ve yıllık faiz oranı da mevzuat hükümlerine göre belirlenen orandan fazla ise, temerrüt faizi oranı hakkında akdi faiz oranı geçerli olur (TBK m.120/III).
- Kural olarak Temerrüt faizine ayrıca temerrüt faizi yürütülemez.

→ İSTİSNALAR:

- Cari hesap
- Borçlu açısından ticari iş niteliğinde ödünç
- Borçlu, faiz ödemesinde gecikmemişse, kısmen yaptığı ödemeyi ana paradan düşme hakkına sahiptir. Aksine anlaşma yapılamaz. Ancak borçlu, kısmen yaptığı ödemeyi, güvence altına alınan veya güvencesi daha iyi olan kısma mahsup etme hakkına sahip değildir (TBK m.100).

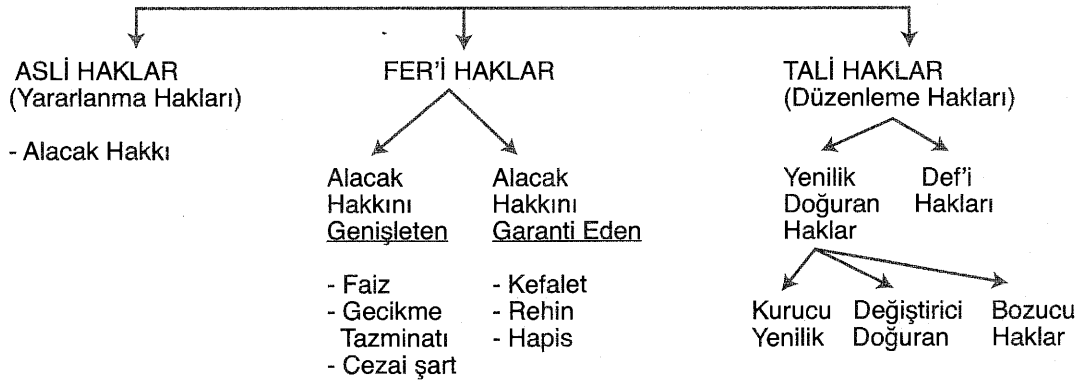
TAZMİNAT FAİZİ

Haksız fiil neticesinde doğan tazminat alacağına, zararın meydana geldiği tarihten itibaren işletilen faizdir.

GÖTÜRÜLECEK BORÇ: Ödeme zamanında alacaklının yerleşim yerinde ifa edilen borçtur.

ARANACAK BORÇ: Borcun doğumu anında borçlunun yerleşim yerinde ifa edilen borçtur.

BORÇ İLİŞKİSİNDEN DOĞAN HAKLAR

ASLİ HAK (BİRİNCİL HAK)**ALACAK HAKKI**

Borç ilişkisinde alacaklının temel menfaatini ifade eder.

ALACAK HAKKININ ÖZELLİKLERİ

- Bir Yararlanma Hakkıdır: Borçlu, edimi amacına uygun bir biçimde tam ve doğru olarak ifa ettiğinde alacaklı doğan sonuçtan kendi lehine yarar sağlar.
Alacak hakkı sahibine;
 1. Borçludan belirli bir davranışta bulunmayı talep etmek
 2. Aksi hâlde borçlu aleyhine cebri icra yoluna başvurulacağı konusunda borçluyu ihtar etmek
 3. İhtar da semeresiz kalırsa borçlunun malvarlığına dava ve icra yolu ile el koymak hakkını verir.
- Nisbi Bir Haktır.
- Çoğu Zaman Mameleki (malvarıksal değeri olan) Bir Haktır.
- Sayısı, Tipi, İçeriği Sınırlandırılmamış Bir Haktır.
- Geçici Bir Haktır.

FER'İ HAKLAR (İKİNCİL / BAĞLI HAKLAR)

- Alacak hakkının amacına hizmet eden fakat bu haktan ayrı, özel niteliği bulunan haklardır.
- Asıl olarak amaçlanmazlar.
- Alacak hakkının varlık ve geçerliliğine bağlı olarak ileri sürülebilirler.
- Asıl hak ortadan kalkarsa buna bağlı olan fer'i haklar da ortadan kalkar.
 - Alacak hakkını genişleten fer'i haklar
 - Faiz
 - Cezai şart
 - Gecikme Tazminatıdır.
 - Alacak hakkını garanti eden fer'i haklar
 - Rehin
 - Kefalet
 - Hapistir.

TALİ HAKLAR (DÜZENLEME HAKLARI)

- Borç ilişkisini yeniden şekillendiren haklardır.
- Asli ve fer'i hakları etkilerler.
- Tek taraflı irade beyanı ile kullanılırlar.
- Muhatap bakımından doğan yeni düzenlemeye katlanma yükümlülüğü doğururlar.

YENİLİK DOĞURAN HAKLAR

- Bir başkasının hukuki durumunu onun katılımına gerek olmadan değiştiren haklardır.
- Tek taraflı irade beyanı ile kullanılırlar.
- Bir defa kullanılmakla tükenir, sona ererler.
- Kullanıldıktan sonra geri alınmazlar.
- Pek çoğunun kullanılabileceği sürenin niteliği hak düşürücüdür.
- Şarta bağlanmazlar.

ÇEŞİTLERİ**KURUCU YENİLİK DOĞURAN HAKLAR**

- Alım
- Önalım
- Gerialım
- Tanıma beyanı
- Kabul beyanı
- İcazet beyanı

Aşağıdakilerden hangisi kurucu yenilik doğurucu hak niteliğindedir?

A) Sözleşmeden dönme hakkı
B) Bir alacaktan vazgeçme hakkı
C) Ayıplı malın ayıpsız malla değiştirilmesini isteme hakkı
D) Satış bedelinden indirim yapılmasını isteme hakkı
E) Alım hakkı

Yanıt (E)

KPSS - 2004

DEĞİŞTİRİCİ YENİLİK DOĞURAN HAKLAR

- Aynen ifa yerine tazminat talebi

BOZUCU YENİLİK DOĞURAN HAKLAR

- Fesih
- Dönme
- Geri alma
- İptal

Aşağıdakilerden hangisi kurucu yenilik doğuran hak niteliğini taşır?

A) Alacak hakkı B) Cezai şart C) Ön alım hakkı
D) Fesih hakkı E) Faiz

Yanıt (C)

KPSS - 2011

DEF'İ HAKLARI

- İleri sürülen bir hakka karşı, bu hakkın kullanılmasını geciktiren ya da ortadan kaldıran karşı hak savunmasıdır.

ÇEŞİTLERİ**KESİN DEF'İLER**

İleri sürülmekle karşı hakkın kullanılmasını tamamen engeller.

GEÇİKTİRİCİ DEF'İLER

Hak sahibinin hakkını kullanması bir süre ertelenir.

TAM DEF'İLER

Hak sahibine edimin tamamını yerine getirmekten kaçınma yetkisi verir.

KİSMİ DEF'İLER

Hak sahibine edimin belli bir kısmını yerine getirmekten kaçınma yetkisi verir.

BAĞIMSIZ DEF'İLER

Başka bir hakka dayanmayan kendiliğinden mevcut olan def'ilerdir.

BAĞIMLI DEF'İLER

Kullanılması başka bir ayni ya da nisbi hakka bağlı olan def'ilerdir.

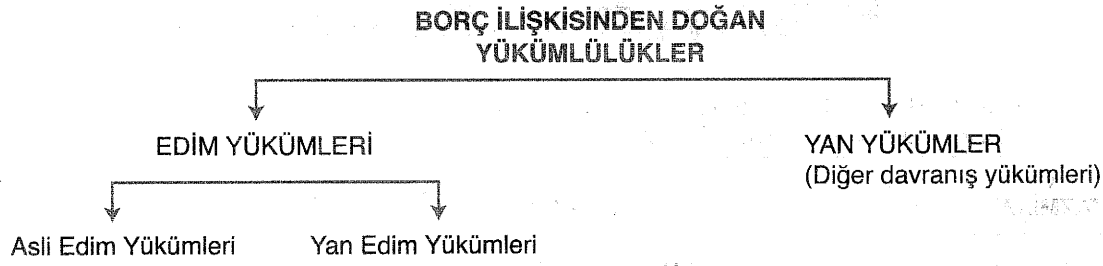
DEF'İ

- Def'i bir karşı HAK savunmasıdır.
- İleri sürülen bir hakka karşı, bu hakkın kullanılmasını engelleyen ya da ortadan kaldıran sonuç doğurur.
- Def'i hak sahibince ileri sürülebilir.
- Def'i, duruşmanın esasına geçilinceye kadar ileri sürülebilir.
- Hakim re'sen nazara alamaz.

İTİRAZ

- İtiraz VAKIA inkandır.
- İleri sürülen iddianın dayanağını teşkil eden OLAYA ilişkin sonuç doğurur.
- İtiraz HERKES tarafından ileri sürülebilir.
- İtiraz HERZAMAN ileri sürülebilir.
- Hakim re'sen nazara alır.

HUKUKİ SAVUNMA ARAÇLARININ KIYASLANMASI

EDİM YÜKÜMLÜLÜKLERİ

- Borç ilişkisinin konusuna yönelik yükümlülüklerdir.
- Alacaklının ifa menfaatine yönelirler.

ASLİ EDİM YÜKÜMLÜLÜKLERİ

- Sözleşmenin tipini ve karakteristik özelliklerini belirlerler.
- Borç ilişkisinin birinci derecedeki içeriğini oluştururlar.
- Doğrudan doğruya dava edilebilirler.
- Alacaklının, alacak hakkının esasını ve tam karşısını oluştururlar.
- İki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde karşılık ilişkisi içinde yer alırlar.
- Asli edim yükümlülüklerinin ihlali borca aykırılık teşkil eder.

YAN EDİM YÜKÜMLÜLÜKLERİ

- Sözleşmenin tipini ve karakteristik özelliklerini belirlemezler.
- Asli edime tâbi, ikinci derecede nitelik ve amaç taşırlar.
- Doğrudan doğruya dava edilebilirler.
- İki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde karşılık ilişkisi içinde yer alırlar.
- Kanundan, sözleşmeden ya da dürüstlük kuralından doğabilirler.

YAN YÜKÜMLÜLÜKLER

- Kaynağını dürüstlük kuralından alan özen gösterme yükümlülükleridir.
- Alacaklının mal ve şahıs varlığı değerlerinin bütününe korumaya yönelirler.
- Edim yükümlülüklerinden önce, aynı anda veya daha sonra doğabilirler.
- Edim yükümlülüklerinin borçlu tarafından ihlâl edilmesi, kusurlu ifa imkansızlığı, gereği gibi ifa etmeme, temerrüt hâllerinde ödenmesi gereken tazminat yükümünü ifade ederler.
- İfaya yardımcı yan yükümler ve koruma yükümleri olmak üzere ikiye ayrılırlar.
- Sözleşme öncesi görüşmelerden doğan sorumluluk (culpa in contrahenda), sözleşme sonrası sadakat yükümleri, rekabet yasağı yan yükümlülükler örnek teşkil ederler.

BORÇ VE SORUMLULUK

SORUMLULUK KAVRAMININ BORÇLAR
HUKUKUNDA TAŞIDIĞI ANLAMLAR

TAZMİNAT

Borçlunun, borca aykırı eylemi ya da hukuka aykırı eylemi ile sebep olduğu zararlardan sorumlu olmasıdır.

=

... DEN SORUMLULUK

BORCUN KAYNAKLARI

1. Hukuksal işlemler
2. Haksız fiiller
3. Sebepsiz zenginleşmeler

EL KOYMA

Alacaklının, alacak hakkına kavuşabilmesi için borcunu ifa etmeyen borçlunun malvarlığına el koymasındır.

=

... İLE SORUMLULUK

KİŞİ İLE SORUMLULUK

- Borç için kölelik, borç için hapis anlamında kullanılmaktadır.
- Borcunu yerine getirmeyen borçlunun şahsına el konulmasıdır.
- Modern hukuk düzenlerinde kabul edilmez.

MALVARLIĞI İLE SORUMLULUK

SINIRSIZ
SORUMLULUK

- Borçlu borcunu ifa etmemekten dolayı tüm malvarlığı ile sorumludur.
- Kural olarak kabul edilen sorumluluk türü sınırsız malvarlığı sorumluluğudur.

SINIRLI
SORUMLULUK

KONU
BAKIMINDAN
SINIRLI
SORUMLULUK
↓
Devletin
mirasçı
sıfatı ile
sorumluluğu

MİKTAR
BAKIMINDAN
SINIRLI
SORUMLULUK
↓
Kefilin, kefalet
sözleşmesinde
el yazısı ile
belirttiği tutar
ile sorumluluğu

HUKUKSAL İŞLEMLERDEN DOĞAN BORÇLAR

KAVRAM

Hukuksal işlemler, tarafların hukuk düzeninin izin verdiği ölçüde gerçekleştirmek istedikleri amaca hizmet eden, hukuk düzenince onaylanan UYGUN FİİLLERDİR.

HUKUKA UYGUN FİİL ÇEŞİTLERİ

İRADE AÇIKLAMALARI

HUKUKSAL İŞLEMLER

- Belirli bir hukuksal sonuca yönelik irade açıklamasına denir.
- Hukuksal işlemin kurucu öğeleri:
 1. İrade
 2. Beyan
 3. Sonuçtur.

HUKUKİ İŞLEM BENZERİ FİLLER

- Beyan sahibinin iradesinden bağımsız olarak bizzat kanun koyucunun sonuç bağladığı fiillere denir.

TEMERRÜT İHTARI, hukuki işlem benzeri bir fiildir.

MADDİ FİLLER

- Belirli bir hususa yönelik olan irade beyanının dış dünyada meydana getirdiği fiili (maddi) değişikliğe bir hukuksal sonucun bağlandığı fiillerdir.
- Bir senaristin yazdığı senaryo üzerinde fikri hak kazanması, maddi bir fiildir.

Hukuki işlem benzeri fiillerle maddi fiiller arasındaki fark

Hukuksal işlem benzeri fiillerde, hukuksal sonuç iradenin açıklanmasına; maddi fiillerde ise dış dünyada fiili bir değişikliğe bağlanmaktadır.

GÖRÜŞ AÇIKLAMALARI

Belirli bir hususta kanaat veya bilgi açığa vurmaya denir.

İHBARLAR, görüş açıklamasıdır. Çünkü beyan, hiçbir iradeyi içermemekte sadece gerçekleşmiş bir olgu hakkında muhataba bilgi vermektedir.

HİS AÇIKLAMALARI

- Belirli bir duygunun açığa vurulmasına bağlı olarak bir hukuksal sonucun doğmasıdır.
- His açıklamaları, Türk Hukukunda SADECE AF HALİNDE hukuksal sonuç doğurur.
- Örneğin, zina sebebiyle açılan bir boşanma davası, AF hâlinde, af sebebi ile düşer.

HUKUKSAL İŞLEMİN UNSURLARI**A) İRADE**

Hukuksal işlem öncelikle bir iradenin varlığını gerektirir. İrade, insana özgü zihinsel bir faaliyettir. Bir düşünce- nin oluşmasıdır. İradenin sağlıklı bir şekilde oluşabilmesi için öncelikle hukuksal işlem yapabilme ehliyetinin varlığı gereklidir. Öte yandan, iradenin oluşma aşamasında kişinin serbest ve özgür olması zorunludur. Aksi halde birinci halde hukuksal işlem, ehliyetsizlik; ikinci halde irade bozukluğu nedeniyle geçersiz hale gelecektir. Tüzel kişilerin hukuksal işlem iradeleri organları vasıtasıyla açıklanmaktadır.

İRADENİN ÖĞELERİ**1. FİİL İRADESİ**

- Belirli bir hukuksal sonucu bilerek ve isteyerek davranışta bulunmak demektir.

FİİL İRADESİNİN ÖĞELERİ

Davranış İradesi: Arzu edilen sonuca yönelik olarak davranışta bulunurken sahip olunan bilinç, farkındalıktır. Sonuç İradesi: Belirli bir hukuksal sonuç doğurmaya yönelik iradedir.

2. BEYAN İRADESİ

Hukuksal işlem yapma iradesinin karşı tarafa açıklamak konusunda sahip olunan iradedir.

B) BEYAN

- İradenin içeriğinde yer alan ve hukuk düzenince bu iradeye bağlanacak olan sonucu sağlaması için dışa vurulması gereken açıklamaya denir.

- İrade açıklaması, bir kişinin bir hakkı veya hukuki ilişkiyi kurma, değiştirme veya ortadan kaldırma iradesini kelimeler veya işaretler(baş eğme, baş sallama, tüzel kişi kurullarında oy verme, el kaldırma) yolu ile dış dünyaya bildirmesi(irade beyanı) veya bunu doğrudan icra ederek(irade faaliyeti) yürürlüğe koymasıdır. İrade açıklaması, hukuki işlemin temel kurucu unsurunu oluşturur. İrade açıklaması, hukuk düzeninin sınırları içinde bazen tek başına(mesela fesih, dönme), bazen de diğer unsurlarla birlikte(mesela, icap beyanı ve kabul beyanı birlikte bulunduğu sürece sözleşme kurulmuş sayılır, taşınmaz malikinin tescil talebi ile tapu memurunun tescil işlemi birlikte bulunmadıkça mülkiyetin devri söz konusu olmaz) arzu edilen hukuki sonuçları meydana getirir.

BEYAN ÇEŞİTLERİ

1. DOLAYSIZ İRADE BEYANLARI: Herhangi bir araç ya da aracı kullanmaksızın doğrudan muhatabın yüzüne açıklanan iradedir. İletişim kesintisidir.

DOLAYLI İRADE BEYANLARI: Bir araç ya da aracı vasıtası ile açıklanan iradedir. İletişim kesintiye uğramaktadır.

2. VARMASI GEREKEN İRADE BEYANLARI: Hüküm ve sonuç doğurabilmesi için muhatabın hakimiyet alanına ulaşması gereken iradedir.

VARMASI GEREKMEYEN İRADE BEYANLARI: Hüküm ve sonuç doğurabilmesi için muhatabın hakimiyet alanına ulaşması gerekmeyen iradedir.

- Vasiyetname
- Vakıf kurma

3. AÇIK (SARİH) İRADE BEYANLARI: İradenin muhatap nezdinde hiçbir şüphe uyandırmayacak netlikte açıklanmasıdır.

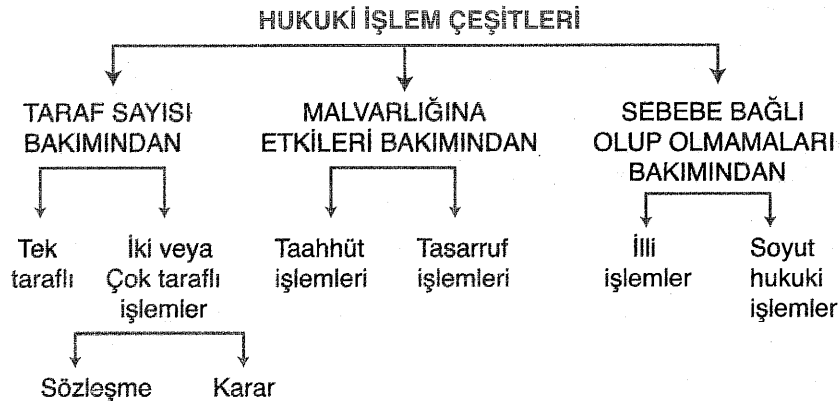
KAPALI (ZİMNİ) İRADE BEYANLARI: İradenin muhatap nezdinde hâl ve şart değerlendirmesi yapılmasını gerektirecek ölçüde örtülü açıklanmasıdır.

! SUSMA:

- KAPALI bir irade beyanıdır.
- Kural olarak RED anlamındadır.
- İstisna olarak KABUL anlamındadır.
 - Dürüstlük kuralı
 - Yapılan işlemin niteliği
 - Taraflar arası anlaşma
 - Kanun gereği susma, kabul anlamını taşır.

C) SONUÇ

- Beyan edilen iradenin dış dünyada anlamlı bir hukuki değişim yaratmasıdır.

TARAF SAYISINA GÖRE HUKUKSAL İŞLEMLER**A) TEK TARAFLI HUKUKSAL İŞLEMLER**

- Sadece tek bir kişinin irade beyanı ile hüküm ve sonuç doğuran hukuksal işlemlerdir.
- İrade beyanı karşı tarafın hakimiyet alanına ulaştığı anda hukuksal işlemin hüküm ve sonuçları doğar.

- Vasiyetname
- Vakıf kurma
- Aleni ödül vaadi
- Fesih
- Dönme
- Geri alma
- İptal
- Rücu

Aşağıdakilerden hangisi tek taraflı hukuki işlem niteliğini taşır?

A) Bağışlama	B) Vedia	C) Trampa
D) Vakıf kurma	E) Ariyet verme	

Yanıt (D)

KPSS - 2011

B) İKİ VEYA ÇOK TARAFLI HUKUKSAL İŞLEMLER SÖZLEŞME

En az iki kişinin, hukuki bir sonuç doğurmak için karşılıklı ve birbiri ile uyumlu irade beyan etmeleri ile doğan hukuksal işlemdir.

Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler

Karşılıklı edimlerin değiş-tokuşunu amaç edinen sözleşmelerdir. Her iki taraf da birbirinden alacaklı; birbirine borçludur.

- Satım
- Kira
- Hizmet
- Eser

Tek tarafa borç yükleyen sözleşmeler

Tek bir tarafın borç altına girdiği sözleşmelerdir.

- Kefalet
- Bağış
- Ücretsiz vekalet sözleşmeleri

Eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler

Tarafların borçları aynı anda ve karşılıklı değil sıra ile doğduğu sözleşmelerdir.

- Kullanım ödöncü
- Tüketim ödöncü
- Saklama sözleşmeleri

Ödemezlik def'ini ileri sürmek ve borçlu temerrüdünün özel sonuçlarından faydalanmak SADECE tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler bakımından mümkündür.

KARAR

Bir kişi topluluğunun tamamını ilgilendiren ortak bir işte kesin bir sonuca varılmasını sağlayan çok taraflı bir hukuksal işlemdir.

ÖZELLİKLERİ

- İrade beyanları karşılıklı değildir; aynı yönde, bir merkeze yönelmiştir.
- Kararın alınması için kural olarak çoğunluk beyanı yeter.
- Karar, kişi topluluğunun iç ilişkilerinde sonuç doğurur. Dış ilişkide üzerinde birleşilen hukuksal işlemi yapmak o topluluğun yetkisi temsilcisine ya da organına düşer.

MALVARLIĞINA ETKİLERİNE GÖRE HUKUKSAL İŞLEMLER

A) TAAHHÜT (BORÇLANDIRICI) HUKUKSAL İŞLEMLER

- Malvarlığının pasif kısmını artıran işlemlerdir.
- Borçlu, alacaklıya karşı maddi / manevi bir yarar sağlamaya yönelik bir davranışta bulunmayı yüklenir.
- Hakkı doğrudan etkilemezler. Sadece borçlanılan edimin konusunu oluşturan hakkın devir, sınırlama, değiştirme veya ortadan kaldırma taahhüdünü kapsarlar.
- Aynı mal üzerinde birden çok borçlandırıcı işlem yapılabilir.
- İşlemin yapıldığı sırada borçlunun borçlanılan edime sahip olması şart değildir.
- Bu tür işlemlerde zaman yönünden öncelik yoktur.
- Borçlandırıcı işlemlerin meydana getirdikleri en önemli hukuki sonuç asli edim yükümü içeren bir borç ilişkisi kurmaktır.

B) TASARRUF (AYNI) HUKUKSAL İŞLEMLER

- Malvarlığının aktif kısmını azaltan işlemlerdir.
- Bir hakkı / hukuki ilişkiyi doğrudan etkileyen, onu diğer tarafa geçiren, içeriğini sınırlayan, değiştiren veya ortadan kaldıran işlemlerdir.
- Tasarruf işlemlerinin konusu, tasarrufa elverişli her türlü hak olabilir.
- Tasarruf işlemi yapabilmek için tasarruf edenin tasarruf yetkisine sahip olması gerekir.
- Tasarruf yetkisi ancak KANUN ile sınırlanabilir veya ortadan kaldırılabilir.
- Tasarruf yetkisi, borçlandırıcı işlemin yapıldığı anda DEĞİL; tasarruf işleminin yapıldığı anda mevcut olmalıdır.
- Tasarruf işlemi, aynı hak üzerinde sadece bir kez yapılabilir.
- Bu tür işlemlerde zaman yönünden öncelik vardır.
- Tasarruf işlemlerinde "belirlilik" ve "aleniyet" ilkeleri geçerlidir.

SEBEBE BAĞLI OLUP OLMAMALARINA GÖRE HUKUKSAL İŞLEMLER

A) SEBEBE BAĞLI HUKUKSAL İŞLEMLER

- Tarafların üzerinde uyuştukları hukuki amacın hukuksal işlemin bir parçası haline getirildiği işlemlerdir.
- Hukuksal işlemin varlık ve geçerliliği, bir hukuki sebebin varlık ve geçerliliğine bağlıdır.
- Türk Borçlar Hukukunda hukuksal işlemler genellikle sebebe bağlıdır.

B) SEBEPTEN SOYUT HUKUKSAL İŞLEMLER

- Tarafların üzerinde uyuştukları hukuki amaç, hukuksal işlemde soyutlanmıştır.
- Hukuksal işlemin varlık ve geçerliliği, bir hukuki sebebin varlık ve geçerliliğine bağlı değildir.
- Türk Ticaret Hukukunda hukuksal işlemler genellikle sebebe bağlı değildir.

SOYUT BORÇ İKRARI (BORÇ TANIMASI)

- Borçlunun, sebep göstermeksizin borçlu olduğunu kabul ettiği hallerde bu beyan hukuken geçerli kabul edilir (A'nın B'ye 100 BİN TL borçlu olduğunu beyan etmesi).
- Borç tanımalarının pratik faydası, ihtilâf hâlinde alacaklıyı borca esas olan hukuki sebebi ispat etme külfetinden kurtarmasıdır.

- Alacaklı, sırf bahis konusu borç senedine dayanarak dava açmak imkanını haizdir.
- İspat yükü borçluya aittir.

ÖN SÖZLEŞME

- Bir sözleşmenin ileride kurulmasına ilişkin olarak akdedilen sözleşmedir.
- Bir borç sözleşmesidir.
- Konusu, ileride şartlar gerçekleştiğinde asıl sözleşmeyi yapma vaadidir.
- Ön sözleşme, tek tarafa veya iki tarafa borç yükleyebilir.
- Tasarruf işlemlerine ilişkin olarak ön sözleşme yapılamaz. Diğer bir ifade ile, sonradan kurulacak sözleşme bir tasarruf işlemi niteliğinde ise onu hazırlayan borç sözleşmesi ön sözleşme değildir.
- Kanunlarda öngörülen istisnalar dışında önsözleşmenin geçerliliği, ileride kurulacak sözleşmenin şekline bağlıdır.

OPSİYON HAKKI

- Akdedilen bir opsiyon sözleşmesi vasıtası ile taraflardan birine, bir borç ilişkisini önceden aralarında kararlaştırdıkları şartlarla ve tek taraflı irade beyanı ile kurma hakkını tanımlar.
- Opsiyon hakkı, yenilik doğuran bir haktır.
- Medeni Kanun, satış opsiyonuna, alım (iştir) hakkı demektir.

Ön sözleşmeden bir alacak hakkı doğmaktadır. Alacaklı, asıl sözleşmeyi akdetmeyen borçlu aleyhine bir ifa davası açma hakkına sahiptir. Buna karşılık opsiyon hakkı sahibi, opsiyon konusu borç ilişkisini kurmak için karşı tarafın irade beyanına ihtiyaç duymaz. Tek taraflı ve varması gerekli irade beyanı ile opsiyon sözleşmesinde kararlaştırılmış olan borç ilişkisini kurabilir.

SÖZLEŞME FORMÜLÜ

KURUCU UNSURLAR	+	GEÇERLİLİK UNSURLARI	=	SÖZLEŞME
• İCAP (ÖNERİ) • KABUL		• EHLİYET • HUKUKA VE AHLAKA AYKIRI OLMAMA • SÖZLEŞMENİN KONUSUNUN BAŞLANGIÇTA VE OBJEKTİF OLARAK İMKANSIZ OLMAMASI • ŞEKİL • İRADE İLE BEYAN ARASINDA UYUM		

SÖZLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜ

Sözleşme özgürlüğü ilkesi bir kurum olarak günümüz hukuk düzenleri tarafından kabul edilmekte ve özel hukukun en önemli vazgeçilemez bir parçası olarak nitelendirilmektedir. Öyle ki bu ilkenin varlığı kendi Anayasamızda da ele alınarak en başta anayasal bir güvenceye ve desteğe kavuşturulmuştur. Türk Anayasasının 48/1. maddesine göre "Herkes. . . sözleşme hürriyetine sahiptir."

Sözleşme özgürlüğü anlayışı, devletin toplumsal hayata müdahale etmekten vazgeçme sürecine paralel olarak gelişmeye ve yaygın biçimde benimsenmeye başlamıştır. 18. yy'da ilk temelleri atılan ve 19. yy'da doruk noktasına ulaşan sanayi devrimi ile sözleşme özgürlüğü fikri, düşünsel zeminde zaten var olan bu ilkeye hukuki meşruluk kazandırılacak alt yapıların oluşturulmasına hız kazandırmıştır.

19 yy'da toplumsal ve ekonomik alanda yaşanan bu gelişmelerin hukuksal alana yansması sözleşme kurumu üzerinde gerçekleşmiştir. İş bölümü üzerine kurulu olan kapitalist ekonomide arzın ve talebin karşılanması ve dengelenmesi piyasa üzerinden gerçekleştiğinden mevcut değiş-tokuş ilişkisinin hukuki kalıbı sözleşmeler olarak ortaya çıkmıştır. Nüfus artışı ve sanayileşme kitlesel hizmet sunumu ve kitlesel üretimi beraberinde getirmiş, sermaye ve iş gücünün artışı ile sözleşme ilişkisine girecek taraflar belirginlik kazanmış ve belli bir toplumsal, ekonomik ve hukuki dinamik yaratılmıştır.

20. yy'da hukuk alanında yaşanan en önemli gelişme devletlerin kendi sınırları içinde yeknesak uygulamaya sahip olacak hukuk düzenleri oluşturma eğilimleridir. Kanunlaştırma eğiliminin başlıca sebepleri siyasi ve ekonomiktir. Özellikle liberal ekonomi modelinin benimsenmeye başlaması ve iki dünya savaşının ardından

dış pazarda da etkinlik gösterme ihtiyacının hissedilmesi sözleşme hukukunu yalnızca iç hukuk sistemlerinde değil uluslararası hukuk sahasında da etkin ve gelişmeye açık hale getirmiştir.

A) SÖZLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜNÜN GÜNÜMÜZDE TAŞIDIĞI ANLAM: Sözleşme hukukunun tarihi, öncelikle özgürlük arayışının daha sonra bu özgürlüğün sınırlarının belirlenmesi çabasından ibarettir. Sözleşme adaletinin (işlem güvenliği-işlem menfaati) sağlanması amacıyla hakimın sözleşmeye müdahalesinin haklılığı kabul edildikten sonra bu ilişkinin sınırlarının tayin edilmesi de bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır.

Sözleşme özgürlüğünün günümüzde taşıdığı anlam, liberalizm ve bireyciliğin savunduğu irade özerkliği fikrine dayanmaktadır. Buna göre bireyler, hukuki ilişkilerini ve özellikle kendilerini borç altına sokacak işlemlerini diledikleri gibi özerk bir irade ile düzenleyebilirler. Bu anlamda bakıldığında esasen irade özerkliği, insanın kendisini yönetme, kendi kaderini, kendi geleceğini bizzat belirleme anlayışının bir parçasını oluşturmaktadır. İnsanın her türlü tutum ve davranışının temeli, bizzat insan'da aranmalıdır. İnsan hür bir varlıktır ve bu hürriyetinin içinde elbette seçim özgürlüğü de bulunmaktadır.

Bugün için en geniş ve mutlak anlamda irade özerkliği, kişiye, hukuki ilişkilerini düzenlemede hukuk düzeninin tanıdığı sınırlar içinde tanınan geniş bir hareket serbestisini ifade etmektedir. Kişilerin, özel borç ilişkilerini hukuk düzeninin sınırları içinde yapacakları sözleşmeler yolu ile özgürce düzenleyebilme yetkileri ise sözleşme özgürlüğü olarak ifade edilmektedir. İrade özerkliği ile sözleşme özgürlüğü kavramları genellikle birbirlerini ikame edecek şekilde kullanılmaktadır. Bunu sebebi hiç şüphesiz, kişilerin özel borç ilişkilerini düzenlerlerken hukuki araç olarak borç sözleşmelerini kullanmalarıdır.

B) SÖZLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜNÜN SINIRLANMASI: Sözleşme özgürlüğünün sınırları Borçlar Kanunumuzun 19. ve 20. maddelerinde gösterilmiştir. Buna göre taraflar ancak Kanunun çizdiği sınırlar içinde kalmak şartıyla sözleşme düzenini diledikleri gibi tayin edebileceklerdir.

Sözleşme özgürlüğü;

- 1) Sözleşme yapıp yapmama
- 2) Sözleşmenin diğer tarafını seçme özgürlüğü
- 3) Sözleşmeyi ortadan kaldırma veya değiştirme özgürlüğü
- 4) Şekil özgürlüğü
- 5) Sözleşmenin içeriğini düzenleme özgürlüğünü kapsar.

Buna göre sözleşmenin konusu her şeyden önce emredici kurallara aykırı olmamalıdır. Tarafların uymakla yükümlü oldukları ve aralarına anlaşılarak ortadan kaldırmaları mümkün olmayan kurallar, emredici kural niteliğindedir. Emredici kurallara uyulmadığı takdirde sözleşme batıldır. Emredici nitelikli kurallar Borçlar Hukuku alanında azdır. Borçlar hukukundaki kurallar genellikle taraflar başka türlü anlaşmamışlarsa uygulanacak olan yedek hukuk kurallarıdır.

İkinci olarak, sözleşmenin konusu kamu düzenine aykırı olmamalıdır. Kamu düzeni kuralları, bir ülkede kamu hizmetlerinin iyi yapılmasını sağlayan, devletin emniyet ve asayişini ve kişiler arasındaki ilişkilerde huzur ve ahlak kurallarına uygunluğu temine yarayan kurallar olarak tanımlanmaktadır. Kamu düzeni kavramı belirsiz bir kavramdır ve takdir hakkının kullanımına bağlı olarak içeriği tespit edilmeye çalışılır. Ancak maddi hukuk yönünden kamu düzeni kavramı az çok aynı menfaatin korunmasına hizmet etmektedir ki bu da iç hukukun etkinliğini sürdürme gayesidir. Dolayısıyla kamu düzeninin korunmasında hem devletin hem de bireylerin korunmaya değer menfaatleri, yararları vardır. Kamu düzenine ilişkin kurallar bu bakımdan daima emredicidirler.

Bir diğer unsur sözleşmenin konusunun kişilik haklarına aykırı olmamasına ilişkindir. Kişilik haklarına aykırı sözleşmeler batıldır. Medeni kanunumuz kişiliği hem içe karşı hem de dışa karşı koruyucu hükümler içermektedir. Buna göre kişinin özgürlüklerine karşı koyduğu sınırlamalar hukuka ve ahlaka aykırı düştüğü takdirde batıl olacaktır. Yine kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça kişilik haklarına dıştan gelen her türlü saldırı da hukuka aykırı sayılmaktadır.

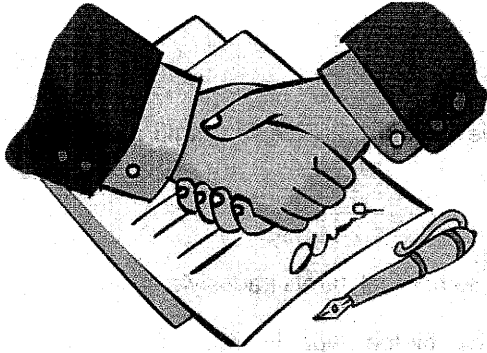
Bir başka unsur, sözleşmenin konusunun ahlaka aykırı olmamasına ilişkindir. Kanun koyucu, sözleşmenin konusunu sadece hukuk kuralları ile değil ahlak kurallarıyla da sınırlamıştır. Konusu ve amacı ahlaka aykırı olan sözleşmeler batıldır. Sözleşmenin konusunun ahlaka aykırı olup olmadığı tespit edilirken, hakim kendisi-

nin veya tarafların özel ahlak anlayışlarını değil toplumda yaygın olan genel ahlak anlayışını nazara alır. Çoğu zaman ahlaka aykırı sözleşmeler aynı zamanda hukuka da aykırı nitelik taşımaktadır.

Son olarak sözleşmenin konusu imkansız olmamalıdır. Sözleşme yapıldığı sırada sözleşmenin konusu imkansız ise sözleşme batıldır. İmkansızlığın önceki imkansızlık olması gereklidir Aksi takdirde sözleşme ayaktadır. İmkansızlık objektif yani herkes için söz konusu olmalıdır.

Sözleşme özgürlüğünün sınırlarının aşılmasının sonuçları BK madde 20'de düzenlenmiştir. Buna göre,"bir sözleşmenin konusu imkansız ise veya hukuka veya ahlaka aykırı ise o sözleşme batıldır.

SÖZLEŞMENİN KURULMASI

Sözleşme, en az iki kişinin karşılıklı ve birbirine uygun irade açıklaması ile doğan bir borç kaynağıdır. Açıklanan bu iki iradeden birinin adı İCAP (ÖNERİ); diğerrinin adı KABUL'dür.

İCAP (ÖNERİ)

- Zaman bakımından önce açıklanan irade beyanıdır.
- Tek taraflı ve varması gerekli bir irade beyanıdır.
- Mutlaka bir muhataba (karşı tarafa) yöneltilmiş olmalıdır.
- Kurulması düşünülen sözleşmeye ilişkin tüm esaslı noktaları içermelidir.

ESASLI NOKTALAR

OBJEKTİF ESASLI NOKTALAR

- Sözleşmenin zorunlu unsurlarıdır.
- Sözleşmenin kanunda yapılan tanımında o sözleşmeye özelliğini kazandıran unsurlardır.
- İsimli sözleşmelerde kanuni tanımdan; isimsiz sözleşmelerde sözleşmenin mâna ve niteliğinden anlaşılabilirler.

SUBJEKTİF ESASLI NOKTALAR

- Tarafların anlaşarak veya hissettirerek sözleşme iradesinin zorunlu şartı hâline getirdikleri unsurlardır.
- Objektif esaslı unsurların dışında kalan unsurlardır.

YAN (İKİNCİ DERECE) NOKTALAR

- Objektif ve subjektif yönden esaslı olmayan noktalardır.

- İfa zamanı
- İfa yeri
- Faiz miktarı

Taraflar, sözleşmenin ESASLI noktalarında uyuşmuşlarsa, ikinci derecedeki noktalar üzerinde durulmamış olsa bile sözleşme kurulmuş sayılır.

İkinci derecedeki noktalarda uyuşulmazsa hakim, uyuşmazlığı işin özelliğine bakarak karar bağlar. (TBK m: 2)

- Öneri sahibi bu beyanı ile bağlı olma niyetini yansıtmalıdır.

İCABA DAVET

Karşı tarafın icapta bulunmasını sağlamak amacı ile açıklanan, bağlanma iradesinden yoksun beyanlardır.

Fiyatını göstererek mal sergilemek veya tarife, fiyat listesi vb. göndermek AKSİ AÇIKÇA VE KO-LAYLIKLA ANLAŞILMADIKÇA icap (öneri) sayılır (TBK m:8/II)

- İsmarlanmamış bir şeyin gönderilmesi icap (öneri) sayılmaz. Bu şeyi alan kişi onu geri göndermek veya saklamakla yükümlü değildir (TBK m:7).
- İcap (öneri), kural olarak özel bir şekle tabi değildir.

Sözleşme kurmaya yönelik açıklanan ilk irade beyanı olan icap ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) İcap, sözleşmenin tüm esaslı unsurlarını içermelidir.
 B) İcapçı, icabı ile bağlanma iradesini taşımaktadır.
 C) İcapçı, icabı ile bağlilik süresini belirlese dahi, kendisi tek taraflı iradesiyle bu süreyi kısaltabilir.
 D) İcap, belli bir kişi veya kişilere yönelebileceği gibi bir topluluğa da yöneltilebilir.
 E) Muhatap tarafından reddedilen icap, geçerliğini ve bağlayıcılığını kaybeder.

Yanıt (C)

KPSS - 2009

KABUL

- Zaman bakımından ikinci sırada açıklanan irade beyanıdır.
- Tek taraflı, varması gerekli, kurucu yenilik doğuran irade beyanıdır.
- İcap (öneri) sahibine, icabın (önerinin) bağlayıcı olduğu süre içinde yöneltilmiş olmalıdır.
- Tamamen yapılan icaba (öneriye) uygun, icabı (öneriyi) onaylar nitelikte olmalıdır.

Eğer kabul cevabı, yapılan icabı (öneriyi) değiştirir, genişletir ya da onu tamamlarsa bu, yeni bir icap (öneri) sayılır.

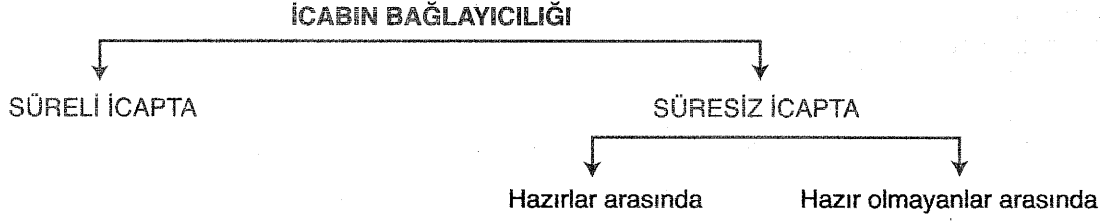
- Kabul, yazılı, sözlü veya temsilci aracılığı ile açıklanabilir.
- Kabul, açık veya örtülü olabilir.
- Kabulcünün, sözleşme önerisini aynen kabul ettiğini icap (öneri) sahibine bildirmesi AÇIK KABULDÜR.
- Kabulcünün, icabı (öneriyi) kabul ettiği kullandığı ifade ve sözcüklerden açıkça anlaşılammakla birlikte, takındığı tavır ve davranışlarından kabul anlamı çıkıyorsa bu, ÖRTÜLÜ KABUL'dür.

İcapçı (öneren), kanun veya işin özelliği ya da durumun gereği açık bir kabulü beklemek zorunda değilse, icap (öneri) uygun bir sürede reddedilmediği takdirde sözleşme kurulmuş sayılır (TBK m:6).

TEYİT MEKTUBU

"Telefonla, telgrafla, herhangi bir ileşim veya bilişim aracıyla veya diğer bir teknik araçla ya da sözlü olarak kurulan sözleşmelere yapılan açıklamaların içeriğini doğrulayan bir yazılı alan kişi, bunu aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde itirazda bulunmamışsa, söz konusu teyit mektubunun yapılan sözleşmeye veya açıklamalara uygun olduğunu kabul etmiş sayılır (YTTK m.21/III)"

SÜRELİ İCAP (ÖNERİ) (TBK m.3)

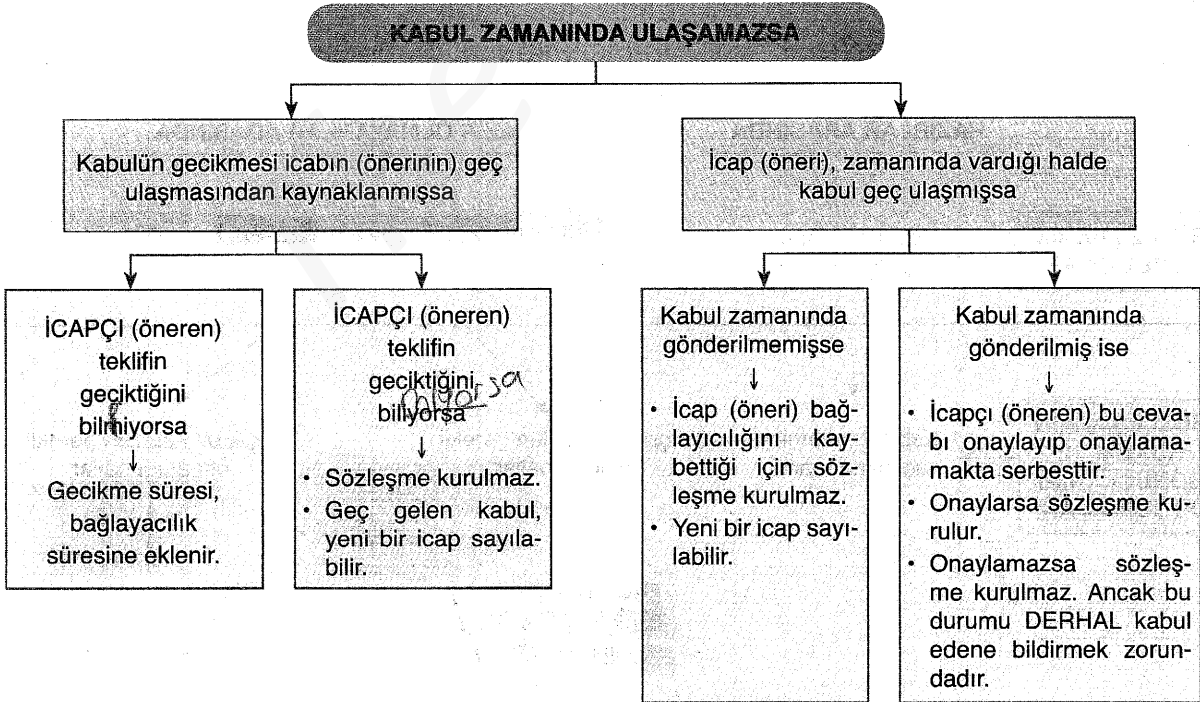
- Kabul için süre belirleyerek bir sözleşme yapılmasını öneren (icapçı), bu sürenin sona ermesine kadar önerisi (icabı) ile bağlıdır.
- Kabul bu süre içinde kendisine ulaşmazsa; öneren (icapçı), önerisi (icabı) ile bağılıktan kurtulur.
- Sürenin sonunda gelen cevap, yeni bir icaptır.

SÜRESİZ İCAP (ÖNERİ)**Hazır olanlar arasında (TBK m.4)**

- Kabul için süre belirlemeden hazır olan bir kişiye yapılan öneri (icap), HEMEN kabul edilmezse; öneri (icap), bağlayıcılığını kaybeder.
- Telefon, bilgisayar gibi iletişim sağlayabilen araçlarla DOĞRUDAN İLETİŞİM SIRASINDA yapılan öneri (icap), hazır olanlar arasında yapılmış sayılır.

Hazır olmayanlar arasında (TBK m.5)

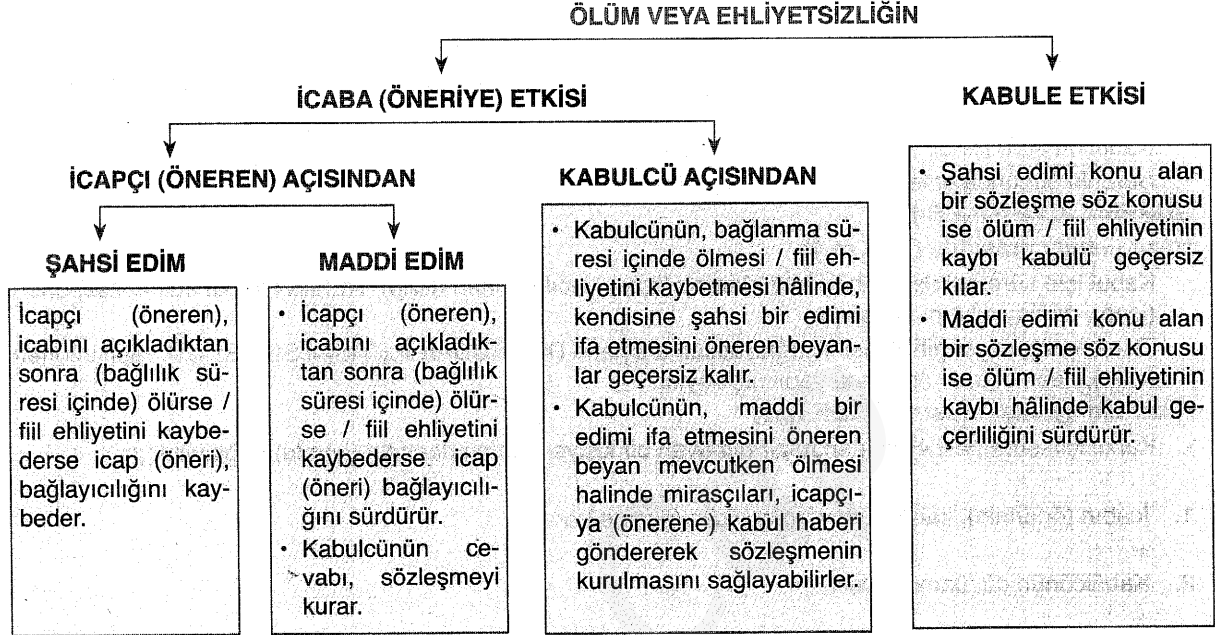
- Kabul için süre belirlenmeden hazır olmayan bir kişiye yapılan önerinin (icabın) bağlayıcılığı:
1. İcabın (önerinin), kabulcüye varması için geçen süre
 - + 2. Kabulcünün düşünme süresi
 - + 3. Kabulün, icapçıya (önerene) varması için geçen sürenin
- TOPLAMI kadardır. Kabul cevabı icapçıya (önerene) belirlenen süre geçmeden ulaşırca sözleşme kurulur.

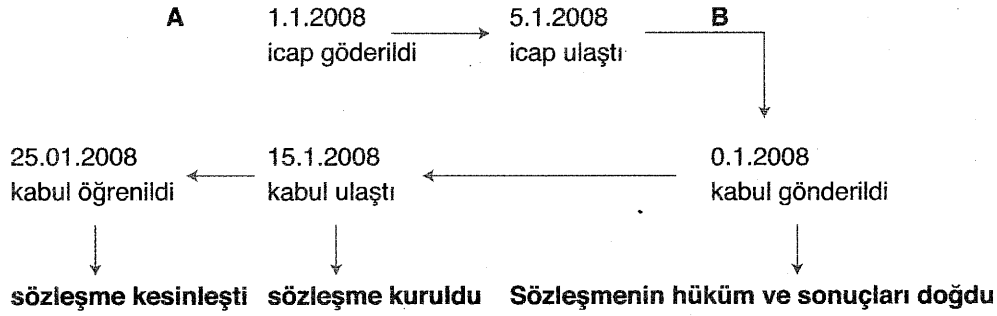

İCABIN (ÖNERİNİN) VE KABULÜN GERİ ALINMASI

Geri alma açıklaması, diğer tarafa

- icap (öneri) kabulden önce veya
- aynı anda ulaşılmış ya da
- daha sonra ulaşmakla birlikte diğer tarafça icaptan (öneriden) önce öğrenilmiş olursa, icap (öneri) / kabul yapılmamış sayılır.

BORÇLAR HUKUKUNA HÂKİM OLAN YAPTIRIM TÜRLERİ

A) TAZMİNAT:

- Borca aykırı davranmak yahut haksız bir fiil işlemek suretiyle verilen zararın, malvarlığından karşılanmasıdır.
- Ceza kavramının, özel hukuktaki karşılığı tazminattır.

B) HÜKÜMSÜZLÜK:

- Bir hukuksal işlemin, hukuk kurallarının öngördüğü biçimde yapılmaması nedeniyle hukuki sonuç doğurmamasıdır.
- Hükümsüzlüğün, Borçlar Hukukunda üç derecesi vardır:
 - Yokluk
 - Butlan
 - İptal

YOKLUK

- Sözleşmenin kurulmamış sayılmasına yol açan en ağır derecedeki yaptırımdır.
- Bir sözleşme kurucu unsurlarından muaf ise YOKLUK ile mâlûdür.
- Yokluk yaptırımını HERKES, HER ZAMAN ileri sürebilir.
- Hâkim, re'sen nazara alır.

BUTLAN

- Sözleşmenin kurulmasına değil, geçerlilik kazanmasına etki eden yaptırımdır.
- Bir sözleşmenin geçerlilik unsurlarında kamu düzenini ilgilendiren bir eksikliğin bulunması hâlinde ileri sürülür.
- Butlan yaptırımını HERKES, HER ZAMAN ileri sürebilir.
- Hâkim, re'sen nazara alır.

İPTAL

- Sözleşmenin kurulmasına değil; geçerlilik kazanmasına etki eden yaptırımdır.
- Sadece sözleşme taraflarını ilgilendiren sebeplerin bulunması hâlinde ileri sürülür.
- Ancak taraflarca ileri sürülebilir.
- Hak düşürücü süre içinde ileri sürülebilir.
- Hâkim, re'sen nazara alamaz.

C) TEK TARAFLI BAĞLAMAZLIK:

- Hukuksal işlemin, taraflardan birisi için hüküm ve sonuç doğurmamasıdır.
- Yetkisiz temsilcinin yaptığı hukuksal işlemler, temsil olunan tarafından icazet verilinceye kadar sadece üçüncü kişiyi bağlar.

SÖZLEŞME FORMÜLÜ

Kurucu unsurlar + Geçerlilik unsurları = SÖZLEŞME

Kurucu unsurları	- Ehliyet		
İçermeyen bir	- Hukuka, ahlaka aykırı olmama		
Sözleşmeyi	- Şekil		
Bekleyen yaptırım,	- İrade ile beyan arasında uyum		
YOKLUKTUR.	— Bilerek isteyerek yaratılan uyumsuzluk (muvazaa)		BUTLAN
	— Bilmeden istemeden yaratılan uyumsuzluk		İPTAL
	YANILMA - ALDATMA - KORKUTMA		

HUKUKSAL İŞLEMLERİN GEÇERLİLİK UNSURLARI

EHLİYET:

- Sözleşmenin geçerlilik unsuru olarak öngörülen ehliyet, TAM FİİL EHLİYETİ'dir.
- Tarafların, sözleşmenin KURULDUĞU sırada ayırtım gücünü haiz, ergin ve kısıtlanmamış olmaları gereklidir.
- Tüzel kişiler, fiil ehliyetlerini organları vasıtası ile kullanırlar.
- Ehliyetsizlik, BUTLAN yaptırımına yol açan bir hükümsüzlük türüdür.

HUKUKA VE AHLÂKA AYKIRI OLMAMA:

- Sözleşme hürriyeti ilkesi uyarınca tarafların diledikleri tip ve konuda sözleşme yapabilme imkanları vardır. Ancak bu serbestlik, hukuk düzeni tarafından sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda sözleşmenin konusu, emredici hukuk kurallarına, kamu düzenine, genel ahlâka ve kişilik haklarına aykırı olmamalıdır.
- Aksi takdirde sözleşme BUTLAN ile hükümsüz olur.

Ahlâka aykırı bir amaç güdülmesi sebebi ile bir sözleşmenin hükümsüz olması için, söz konusu amacın her iki sözleşme tarafından da güdülmesi, hiç değilse bir tarafın amacının diğer tarafça bilinmesi gereklidir.

Ahlaka aykırı amaç güden bir borç sözleşmesi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

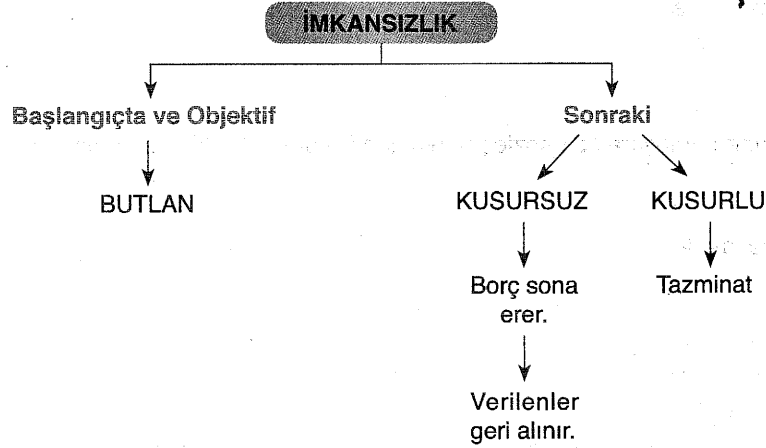
- Borcun ifası imkansız olduğundan bu borç sona erer.
- Sözleşme keşin olarak hükümsüz olup hiçbir borç doğurmaz, verilen şeyin iadesi istenemez.
- Sözleşme batıl olup alacaklı kendisine bu sözleşmeden doğan borcun ifası amacı ile verilen şeyi iade etmek zorundadır.
- Taraflar sözleşmeyi 1 yıl içinde iptal edip verilen şeylerin iadesini talep edebilirler.
- Sözleşme eksik borç doğurur.

Yanıt (B)

KPSS - 2002

İMKANSIZLIK:

- Bir sözleşmenin geçerliliğine etki eden imkansızlık, sözleşmenin yapıldığı anda yani BAŞLANGIÇTA mevcut olan imkansızlıktır.
- Sözleşmenin konusunu teşkil eden edimlerden biri, sözleşmenin yapıldığı anda imkansız olmakla birlikte, tarafların ifa zamanında mümkün hâle geleceği düşüncesi ile yaptıkları sözleşme geçerlidir. Fakat sözleşme yapılırken böyle bir husus söz konusu değilse, sözleşme yapılırken imkansız olan edimin sonradan şartların değişmesi ile mümkün hâle gelmesi, sözleşmeye geçerlilik kazandırmaz.
- Bir sözleşmenin geçerliliğine etki eden imkansızlık, sözleşmenin yapıldığı anda ve OBJEKTİF bir imkansızlık olmalıdır. Subjektif imkansızlıklar, yani sadece borçlu tarafından söz konusu olan imkansızlık, sözleşmenin geçerliliğine etki etmez.
- Edimin objektif olarak imkansız olduğunu bilmesine rağmen karşı tarafa bunu söylemeyip sözleşme yapan kimse, bu davranışı sebebiyle karşı tarafın uğradığı zararı tazmin etmekle yükümlü tutulabilir ancak bu, sözleşmenin geçersiz olması sonucunu değiştirmez.

S'nin A'ya sattığı Şimşek isimli yarış atı, satım sözleşmesinin kurulmasından iki saat önce ece-
liyle ölmüştür ve sözleşme taraflarının bu durumdan haberi yoktur.

Bu durumda akdedilen sözleşmenin hukuki sonucu nedir?

- S'nin borcu sona erer.
- A isterse sözleşmeyi iptal edebilir.
- Başlangıçtaki imkansızlık nedeniyle sözleşme batıl olur.
- S, ifa imkansızlığı dolayısıyla A'nın zararlarını tazmin eder.
- Sözleşme geçerli bir şekilde kurulur, ancak ifa gerçekleşmeyeceği için S temerrüde düşer.

Yanıt (C)

KPSS - 2009

SÖZLEŞMENİN ŞEKLİ

Bir iradeyi açıklamak için kullanılan araca veya biçime "şekil" denir.

GENEL KURAL

"Sözleşmenin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir. Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak geçerlilik şeklidir. Öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz (TBK m.12)".

ŞEKLİN ÇEŞİTLERİ**A) KAYNAĞINA GÖRE****YASAL ŞEKİL**

Kanunun, belirli işlemlerin mutlaka belirli bir şekilde yapılmasını emretmesidir.

- Alacağın temliki
- Taşınmaz satışı

İRADI ŞEKİL

Tarafların, aralarında anlaşarak bir sözleşmenin geçerliliğini bir şekle bağlamalarıdır.

Kira sözleşmesi

B) FONKSİYONLARINA GÖRE**GEÇERLİLİK ŞEKLİ**

Bir hukuksal işlemin geçerli olarak hüküm ve sonuç doğurabilmesi için taraflarca uyulması zorunlu şekildir.

İSPAT ŞEKLİ

- İşlem sadece ispat yönünden belirli bir şekle bağlanmıştır.
- Yapıldıkları andaki miktar ve değerleri HUMK'daki sınırı aşan hukuksal işlemler, BELGE ile ispat olunur.
- Hukuksal olgular, HER TÜRLÜ DELİL ile ispat olunur.

Geçerlilik şekline uyulmadan yapılan bir işlemin, gerçekten yapılmış olduğunun karşı tarafın ikrarı veya yemini ile ispat edilmiş olması, o işlemin hukuken geçersiz olduğu sonucunu değiştirmez. Buna karşılık şekil sadece bir ispat şartından ibaretse, belge düzenlenmemiş olmasına rağmen, ikrar veya yemin gibi başka yollardan işlemin ispat edilmesine bir engel yoktur.

Kanunen geçerlilik şekline tâbi tutulmuş bir sözleşmenin esaslı unsurlarına ilişkin olarak yapılacak değişiklik de bu şekle tâbidir. Ancak, sözleşme metni ile çelişmeyen tamamlayıcı yan hükümler bu kuralın dışındadır. (TBK m.13).

C) KULLANILAN VASITALARA GÖRE**SÖZLÜ ŞEKİL**

Tarafların, sözleşmelerini söz ile meydana getirmeleridir.

- evlenme
- sözlü vasiyet

YAZILI ŞEKİL

Tarafların, sözleşme yapmak hususundaki iradelerini metne dökmeleridir.

Adi yazılı şekil

Sözleşme metnine resmiyet kazandıran bir makam yoktur.

- Alacağın temlik sözleşmesi
- Önalım sözleşmesi
- Taşınır bağışlama taahhüdü
- Fikir ve sanat eserleri üzerindeki mâli hakkın devrine ilişkin sözleşme
- Patent üzerindeki haklara ilişkin sözleşmeler
- Endüstriyel tasarımlar üzerindeki haklara ilişkin sözleşmeler
- TKHK kapsamındaki taksitli satış, kampanyalı satış, kapıdan satış, tüketici kredi sözleşmeleri

Sadece adi yazılı geçerlilik şekline bağlı hukuksal işlemler güvenli elektronik imza yolu ile imzalanabilirler.

Nitelikli yazılı şekil

Sözleşme metnine resmiyet kazandıran bir makam olmamakla birlikte kanun, sözleşme metnine ilişkin bir koşul getirmektedir.

Kefalet sözleşmesi

Resmi yazılı şekil

Sözleşme metnine resmiyet kazandıran bir makam vardır. Bu makamın neresi olacağı kanunda gösterilmiştir.

- Taşınmaz satış sözleşmesi
- Taşınmaz satış taahhüdü
- Sınırlı aynı hakların tesisi borcu yükleyen sözleşmeler
- Ölünceye kadar bakma sözleşmesi

Taşınmaz satım sözleşmesinin şekli bakımından aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Taşınmaz satım sözleşmesi taraflar arasında yazılı şekilde yapılabilir.

B) Taşınmaz satım sözleşmesi resmi yazılı şekilde yapılmalı, resmiyet düzenleme biçiminde noterler tarafından verilmelidir.

C) Taşınmaz satım sözleşmesi resmî yazılı şekilde yapılmalı, resmiyet düzenleme biçiminde noterler tarafından verilmelidir.

D) Taşınmaz satım sözleşmesi resmî yazılı şekilde yapılmalı, resmiyet onama biçiminde noterler tarafından verilmelidir.

E) Taşınmaz satım sözleşmesi bakımından şekil serbestisi ilkesi geçerlidir.

Yanıt (B)

KPSS - 2011

Onama biçiminde resmi yazılı şekil

Tarafların kendi aralarında hazırladıkları sözleşme metni, resmi makam tarafından onaylanmaktadır.

Düzenleme biçiminde resmi yazılı şekil

Sözleşme metni, başından sonuna kadar resmi makam tarafından düzenlenmiştir.

YAZILI ŞEKLİ MEYDANA GETİREN AŞAMALAR**A) METİN AŞAMASI**

- Sözleşme metni, tarafların hukuki sonuç iradesini yansıdır.
- Sözleşme metninin kimin tarafından kaleme alındığının, ne ile nereye yazıldığının, hangi dilin kullanıldığının önemi yoktur.
- Tarafların sözleşme metninin içeriğine ilişkin olarak karşılıklı ve birbiriyle uyumlu iradelerini beyan etmiş olmaları gereklidir.
- Metin aşamasında, sözleşme hürriyeti ve eşitlik ilkeleri uyarınca tarafların sözleşme şartlarını müzakerre imkanları vardır. Bunun istisnasını GENEL İŞLEM KOŞULLARI oluşturmaktadır.

GENEL İŞLEM KOŞULLARI

“Bir sözleşme yapılırken düzenleyenin, ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanılmak amacıyla önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir. Bu koşulların, sözleşme metninde veya ekinde yer alması, kapsamı, yazı türü ve şekil, nitelendirmede önem taşımaz.

Aynı amaçla düzenlenen sözleşmelerin metinlerinin özdeş olmaması, bu sözleşmelerin içerdiği hükümlerin genel işlem koşulu sayılmasını engellemez.

Genel işlem koşulları içeren sözleşmeye veya ayrı bir sözleşmeye konulan bu koşulların her birinin tartışılarak kabul edildiğine ilkin kayıtlar, tek başına, onları genel işlem koşulu olmaktan çıkarmaz.

Genel işlem koşulları ile hükümler, sundukları hizmetleri kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütmekte olan kişi ve kuruluşların hazırladıkları sözleşmelere de, niteliklerine bakılmaksızın uygulanır (TBK m.20)”.

“Karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsamına girmesi, sözleşmenin yapılması sırasında düzenleyenin karşı tarafa, bu koşulların varlığı hakkında açıkça bilgi verip, bunların içeriğini öğrenme imkanı sağlamasına ve karşı tarafın da bu koşulları kabul etmesine bağlıdır. Aksi takdirde genel işlem koşulları yazılmamış sayılır. Sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan genel işlem koşulları da yazılmamış sayılır “TBK m.21)”. Sözleşmenin yazılmamış sayılan genel işlem koşulları dışındaki hükümleri geçerliliğini korur. Bu durumda düzenleyen, yazılmamış sayılan koşullar olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri süremez (TBK m.22)”.

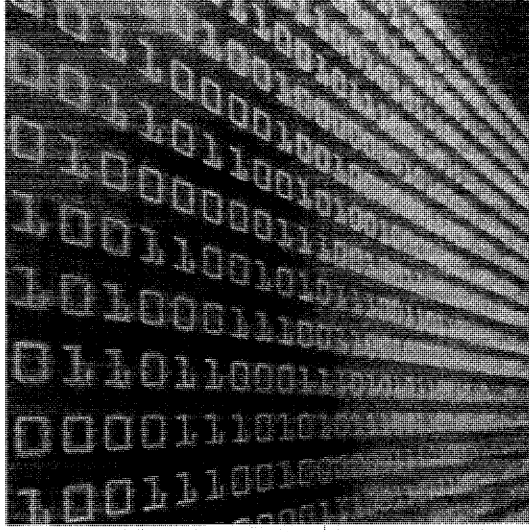
“Genel işlem koşullarında yer alan bir hüküm, açık ve anlaşılır değilse veya birden çok anlama geliyorsa, düzenleyenin aleyhine ve karşı tarafın lehine yorumlanır (TBK m.23)”.

“Genel işlem koşullarının bulunduğu bir sözleşmede veya ayrı bir sözleşmede yer alan ve düzenleyene tek yanlı olarak karşı taraf aleyhine genel işlem koşulları içeren sözleşmenin bir hükmünü değiştirme ya da yeni düzenleme getirme yetkisi veren kayıtlar yazılmamış sayılır (TBK m.24)”.

“Genel işlem koşullarına, dürüstlük kurallarına aykırı olarak karşı tarafın aleyhine veya onun durumunu değiştirecek nitelikte hükümler konulamaz (TBK m.25)”.

B) İMZA AŞAMASI

- İmza aşaması, metin aşamasını tamamlayan aşamadır. İmzadan yoksun bir metin yazılı delil başlangıcı olarak kabul edilebilir. Bu sebeple yazılı şekilde yapılması öngörülen sözleşmelerde borç altına girenlerin imzalarının bulunması zorunludur.
- Kanunda aksi öngörülmedikçe, imzalı bir mektup, asılları borç altına girenler tarafından imzalanmış telgraf, teyit edilmiş olmaları kaydı ile faks veya buna benzer iletişim araçları ya da güvenli elektronik imza ile gönderilip saklanabilen metinler, yazılı şekil yerine geçer.
- İnsanın, borç altına giren kişinin EL YAZISI ile atılması zorunludur.
- Güvenli elektronik imza da, el yazısı ile atılmış imzanın bütün hukuki sonuçlarını doğurur.

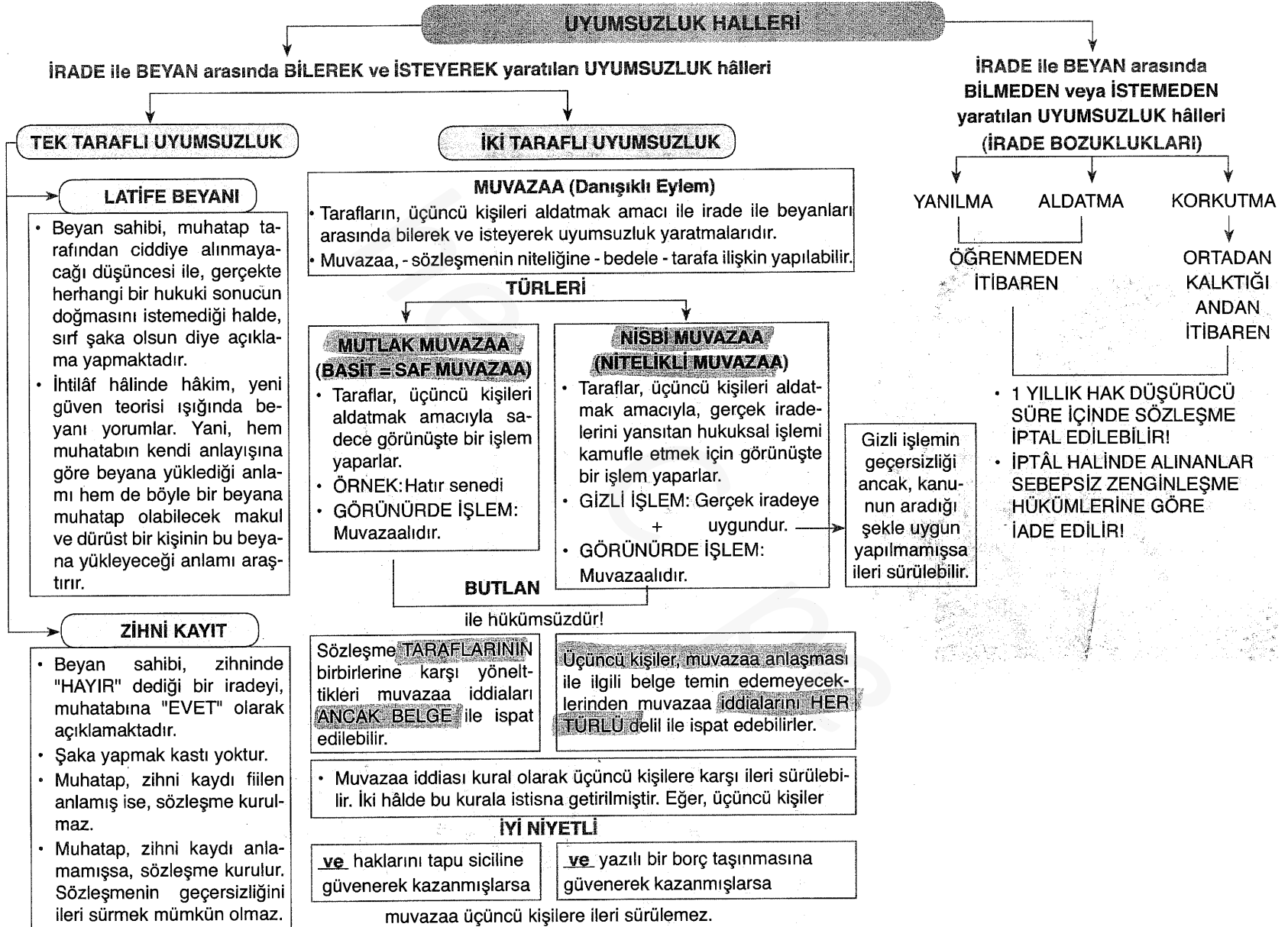

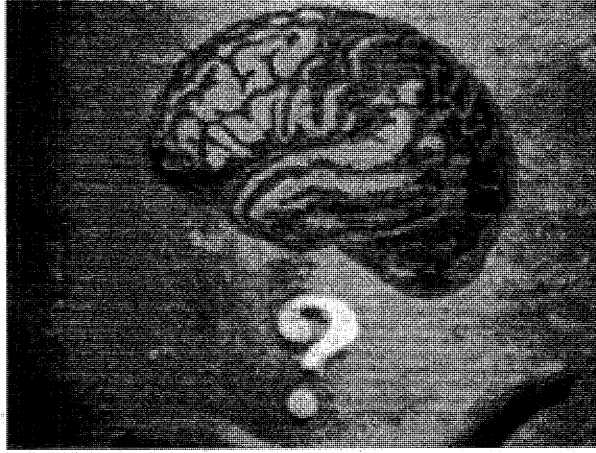
Elektronik yolla gönderilen bir belgenin (yapılan bir beyanın), uygulanan şifreleme metodları sayesinde gönderen kişiye ait olduğunun kesinlikle belirlenmesidir.

Ülkemizde 15. 01. 2004 tarih ve 5070 sayılı “elektronik imza kanunu” ile bu konu yasal düzenlemeye kavuşturulmuştur. Buna göre, elektronik imza, el ile atılan imza ile aynı hukuksal sonuçları doğurmaktadır (m. 5).

Ancak bu yasanın kapsamına SADECE ADİ YAZILI GEÇERLİLİK ŞEKLİNE BAĞLI hukuksal işlemler girebilir. Elektronik imza kanunu, resmi yazılı geçerlilik koşuluna bağlanmış hukuksal işlemler, tarafların anlaşarak resmi yazılı geçerlilik koşuluna tabi tuttuğu sözleşmeler ve teminat sözleşmeleri için uygulama alanı bulamaz.

- İmzanın el yazısı dışında bir araçla atılması mümkündür. Kişinin alet vasıtası ile imza atması ancak örf ve adetçe kabul edilen durumlarda ve özellikle çok sayıda çıkarılan kıymetli evrakın imzalanmasında yeterli sayılır.
- İmza el yazısı dışında, imza yerine geçen bir işaret kullanılarak da atılabilir. İmza atamayanlar kambiyo senetlerine ilişkin hükümler saklı olmak kaydı ile imza yerine usulüne uygun onaylanmış parmak izi, el ile yapılmış bir işaret ya da mühür kullanabilirler.
- Usulüne göre onaylanmadıkça veya imza atıkları sırada sözleşme metninin içeriğini bildikleri ispat edilmedikçe, görme engellilerin imzaları onları bağlamaz.
- Boş bir kağıdın altına imzalanıp (beyana) imza karşı tarafa verilmesi şekil yönünden geçerlidir.
- İmza, sözleşme metninin sonuna atılmalıdır. Sözleşme metni imzalandıktan sonra imzanın altına yazılan hususlar, ayrıca imzalanmadıkça geçerli olmazlar.
- Beyan sahibi yerine, onun yetkili temsilcisi de, imzanın temsilen atıldığına ilişkin bir ibare koyduktan sonra kendi imzasını atabilir.

İNANÇLI İŞLEM

- “İnananın, bir hakkını belirli bir süre veya amaç ile inanılana geçirmeyi, inanılanın da inananın emir ve talimatlarına göre kullanıp amaç gerçekleşince veya süre dolunca hakkı tekrar inanan devretmeyi yüklediği hukuksal işlemlerdir (Yarg. 1. HD, 2000 / 2988 E, 13223 K)”.
- İnançlı işlemler, vekâlet benzeri kendine özgü niteliği olan işlemlerdir.

TÜRLERİ

SAF İNANÇLI İŞLEMLER

- İnananın yararına yapılan, onun menfaatinin daha üstün tutulduğu işlemlerdir.
- ÖRNEK: Tahsil amacı ile yapılan temlik

KARMA İNANÇLI İŞLEMLER

- İnanılanın menfaatinin de en az inananinkiler kadar üstün tutulduğu işlemlerdir.
- ÖRNEK: Taşınır / taşınmaz bir malın, bir alacağa teminat sağlamak üzere alacaklıya devri

MUVAZAA İLE KİYASLAMA

- Muvazaalı işlemler, taraf iradelerini yansıtmadığı için BUTLAN ile geçersizdirler. İnançlı işlemlerde ise irade ile beyan arasında bilerek yaratılmış bir uyumsuzluk bulunmadığından, inanca işlemler geçerlidir.
- Muvazaalı işlemin tarafları aynıdır. İnançlı işlemlerde ise inanan ile inanılan arasında bir inanç sözleşmesi; inanılan ile üçüncü kişi arasında da başka bir sözleşme vardır.
- İnançlı işlemler sadece tasarruf işlemlerinde yapılabilir. Buna karşılık muvazaa, hem taahhüt (borçlandırıcı) hem tasarruf işlemlerinde yapılabilir.

NAM-I MÜSTEAR (ARAYA SOKULAN KİŞİ)

- Vekalet verenin adını gizleyerek kendi adına fakat bir başkası hesabına hareket eden kimsedir.
- İnançlı işlemin bir türüdür. Ancak nam-ı müstearda inanılan, inanca olarak edindiği mal veya hakkı inananın değil, üçüncü bir kişiden elde etmektedir.
- Günümüz doktrini nam-ı müstear’ı dolaylı temsil veya vekalet sözleşmesi hükümlerine yaslayarak açıklamaya çalışmaktadır.

MUVAZAA İLE KİYASLAMA

- Nam-ı müstear, devraldığı hakkın tam sahibi olmaktadır. Çünkü inanan, hakkın nam-ı müsteara geçmesini istemektedir. Buna karşılık muvazaada hakkın devri taraflarca istenmez.
- Nam-ı müstear ilişkisini, hakkı devreden kişinin bilmesi hâlinde tarafta muvazaa söz konusu olur.

KANUNA KARŞI ALDATMA

- Tarafların, hukuk düzeninin yasakladığı hukuki veya ekonomik bir sonuca ulaşmak için kanunun başka bir hükmünü dolanarak ulaşmalarıdır.

MUVAZAA İLE KİYASLAMA

- Muvazaalı işlemde taraflar, görünürde yaptıkları işlemin doğuracağı hukuki sonuçları istemezler. Buna karşılık kanuna karşı hilede taraflar, gerçek amaçlarını gizleyerek kurdukları sözleşmenin doğuracağı hukuki sonuçları isterler.
- Kanuna karşı hilenin, muvazaalı bir işlem vasıtasıyla yapılması da mümkündür.

İRÂDE BOZUKLUKLARI**YANILMA**

Kişinin, iradesi ile beyanı arasında bir dış etki olmaksızın kendi hatası sonucu uyumsuzluk doğmasıdır.

ESASLI OLMAYAN YANILGI

- Saik, kişiyi bir sözleşme yapmaya sevk eden, geçmişe, şimdiye ya da geleceğe ait çok çeşitli, her kişi ve olaya göre değişebilen tasavvurlar, kişinin iç düşünceleri, iç sesleridir.
- Adi Saik hatası, sözleşmenin iptali sebebi değildir. Çünkü hukuk düzeni “ne umdum ne buldum” tavrı ile ilgilenmez.

ESASLI YANILGI

Sözleşme kurulurken esaslı yanılığa düşen taraf, o sözleşme ile bağlı olmaz (TBK m.30).

YANILMA HÂLLERİ**AÇIKLAMADA YANILMA**

1. Yanılan, kurulmasını istediği sözleşmeden başka bir sözleşme için iradesini açıklamış olabilir.
2. Yanılan, istediğinden başka bir konu için iradesini açıklamış olabilir.
3. Yanılan, sözleşme yapma iradesini, gerçekte sözleşme yapmak istediği kişiden başkasına açıklamış olabilir.
4. Yanılan, sözleşmeyi yaparken belirli nitelikleri olan bir kişiyi dikkate almasına karşın başka bir kişi için iradesini açıklamış olabilir.
5. Yanılan, gerçekte üstlenmek istediğinden önemi ölçüde fazla bir edim için veya gerçekte istediğinden önemli ölçüde az bir karşı edim için iradesini açıklamış olabilir (Basit hesap yanlışlıkları, sözleşmenin geçerliliğini etkilemez; bunların düzeltilmesi ile yetinilir).

SAİKTE NİTELİKLİ YANILMA (TEMEL HATASI)

- Yanılanın, yanıldığı saiki, sözleşmenin temeli sayması ve bunun da iş ilişkilerinde geçerli dürüstlük kurallarına uygun olması hâlinde yanılma, esaslı sayılır.
- Ancak bu durumun karşı tarafça da bilinebilir olması gerekir.
- Burada işlem iradesi ile açıklanan irade birbiri ile uyumlu olup, iradenin oluşumunu sağlayan etkenlerde yanılma söz konusudur.

İLETMEDE YANILMA

- Sözleşmenin kurulmasına yönelik iradenin haberci veya çevirmen gibi bir aracı ya da araç tarafından yanlış iletilmiş olmasıdır.
- Vasitanın hatası, taraf hatası olarak kabul edilmiştir.

Yanılan, yanıldığını dürüstlük kurallarına aykırı olarak ileri süremez. Özellikle diğer tarafın, sözleşmenin yanılanın kastettiği anlamda kurulmasına razı olduğunu bildirmesi durumunda sözleşme bu anlamda kurulmuş sayılır (TBK m.34).

The Cape

Yanılan, yanılmada kusurlu ise, sözleşmenin hükümsüzlüğünden doğan zararı, gidermekle yükümlüdür. Ancak, diğer taraf yanılmayı biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, tazminat istenemez.

Hâkim, hakkaniyetin gerektirdiği durumlarda, ifadan beklenen yararı aşmamak kaydı ile daha fazla tazminata hükmedebilir (TBK m.35). Yanılma halinde, yanılan kusurlu ise sözleşmenin hükümsüzlüğü sebebiyle kural olarak karşı tarafın MENFİ zararını karşılamakla yükümlü olur. Türk hukukunda sözleşmeden doğan zarar ayrımı menfi ve müspet zarar olmak üzere iki şekilde yapılır.

Aşağıdakilerden hangisi esaslı hata hâllerinden biri değildir?

A) Sözleşmenin niteliğinde hata
 B) Saikte hata
 C) Kişide hata
 D) Sözleşmenin konusunda hata
 E) Edim veya karşı edim miktarında hata

Yanıt (B)

KPSS - 2009

Yanılma hâlinde, yanılan kusurlu ise sözleşmenin hükümsüzlüğü sebebiyle kural olarak karşı tarafın MENFİ zararını karşılamakla yükümlü olur. Türk hukukunda sözleşmeden doğan zarar ayrımı menfi ve müspet zarar olmak üzere iki şekilde yapılır.

MENFİ ZARAR = Meydana gelmeyen veya hükümsüz kalan bir sözleşmenin yapılacağına olan güven- den doğan zarar = sözleşme için harcanmış masraflardır. Yani, güvenen kimsenin sözleşmenin hüküm ifade etmemesi veya sözleşmenin yapılmaması halinde malvarlığının aldığı durum ile bu olay hiç cereyan etme- seydi malvarlığının arz edeceği durum arasındaki fark, menfi zararı ifade eder.

Çoğu olayda menfi zarar, müspet zarardan azdır. Fakat bu şart değildir.

MÜSPET ZARAR = (ifaya olan çıkar) Sözleşmenin hiç ya da gereği gibi yerine getirilememesinden doğan zarar = kâr mahrumiyetidir. Buradaki zarar, alacaklının borcun ifasındaki menfaatinin gerçekleşme- mesinden uğradığı zararı ifade eder. Diğer bir ifade ile alacaklının malvarlığının borcun ifası halinde alacağı durum ile borcun ifa edilmemiş olması halinde arz ettiği durum arasındaki fark, müspet zarardır.

Sözleşmenin iptali halinde tarafların aldıklarını iade sorumluluğu doğacaktır. Bu sorumluluğun kaynağı sözleşme hükümleri değildir zira sözleşme iptal edilmekle ortadan kalkmıştır. Bu durumda taraflar aldıklarını sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre(m. 61vd.) iade edeceklerdir.

Yanılma nedeniyle sözleşmenin iptalinden zarar görenin açacağı tazminat davasında süreye ilişkin yasada bir açıklık yoktur. BK. m. 125 "bu kanunda başka suretle hüküm mevcut olmadığı takdirde 10 yıllık zamanaşımı süresi" öngördüğünden BK. m. 26'daki tazminat davası için de 10 yıllık zamanaşımı süresi uygulanmalıdır.

ALDATMA

- Bir kişinin, diğerini bir sözleşme yapmaya sevk etmek amacıyla sözleri / davranışları ile kasden onda yanlış bir kanaat uyandırmasıdır.
- Taraflardan biri, diğerinin aldatması sonucu bir sözleşme yapmışsa, sözleşmeyle bağlı değildir.
- Aldatmada, esaslı olup olmama ayrımına gidilmez.
- Aldatma sebebi ile sözleşmenin hükümsüz sayılabilmesi için kişide ALDATMA KASTININ bulunması gerekir.

- Kast unsuru, aldatmacayı, tanıtım ve reklam eylemlerinden ayırt etmeye yarar. Tanıtım ve reklamlarda aldatma kastı değil, bir mal ya da hizmet konusunda kamuoyunu bilgilendirme amacı vardır ve genele yönelik eylemlerdir. Aldatma kastında ise somut olayla ilgili kişiyi gerçek dışı eylem ve davranışlarda bulunarak sözleşme yapmaya ikna etme söz konusudur ve özele yöneliktir.
- Sözleşme aldatma eyleminin sonucu olarak kurulmuşsa aldatmadan bahsedilir. Böyle bir illiyet yoksa aldatma söz konusu olmaz.
- Üçüncü bir kişinin aldatması sonucu bir sözleşme yapan taraf, sözleşmenin yapıldığı sırada karşı tarafın aldatmayı bilmesi veya bilebilecek durumda olması hâlinde, sözleşme ile bağlı değildir.

Sözleşmenin İptali

Yanılma ancak esaslı ise iptal sebebidir. Aldatma esaslı olmasa bile iptal sebebidir.

Sözleşmeyi iptal hakkı, aldatan kişiye değil, aldatılan kişiye aittir. Aldatılan kişi aldatmacayı öğrendiği tarihten itibaren 1 YIL içinde sözleşmeyi iptal edebilir. 1 yıllık süreyi açık veya zımni olarak sözleşmeyle bağlı olduğunu ortaya koymadan geçirirse artık iptal hakkı DÜŞER.

Sözleşmenin iptali halinde tarafların aldıklarını iade yükümlülükleri sebepsiz zenginleşme hükümlerine tabidir.

Sözleşme iptal edildiğinde bu yüzden zarara uğrayan kişi artık sözleşmeye dayanamayacağına göre aldatan kişiye karşı sözleşme öncesi sorumluluğa dayanabilir. Doğan zararın tazminine ilişkin talepler, bu durumda sözleşmelere ilişkin taleplerin tabi olduğu zamanaşımı hükümlerine tabi olacaktır.

Aldatma bir çok hallerde aynı zamanda haksız fiil hatta suç teşkil eden bir eylemdir. Aldatmanın aynı zamanda suç teşkil etmesinin en önemli sonucu aldatılanın bu yüzden uğradığı zararın tazmin edilmesinde suç için daha uzun olan ceza zamanaşımı süresinden yararlanmasıdır.

Yanılmadan farklı olarak aldatılan kişinin bu yüzden uğradığı zararların tazmin edilmesini talep hakkı sözleşmenin iptali koşuluna bağlanmamıştır.

Aldatılan kişi, sözleşmeyi iptal etmeyip buna icazet vermiş olsa bile aldatma nedeniyle uğradığı zararların tazmin edilmesini isteyebilecektir. Bu hükmün hukuksal dayanağının kusur sorumluluğu olduğu kabul edilmektedir.

KORKUTMA

- Bir kişinin, istediği hukuksal işlem yapılmazsa, karşı tarafta, bizzat kendisinin veya yakınlarından birisinin bir kötülüğe hedef olacağı, bir zarara uğrayacağı kanaatinin uyandırılmasıdır.
- Taraflardan biri, diğerinin veya üçüncü bir kişinin korkutması sonucu bir sözleşme yapmışsa, sözleşme ile bağlı değildir.
- Korkutulan, içinde bulunduğu durum bakımından kendisinin veya yakınlarından birinin kişilik haklarına ya da malvarlığına yönelik ağır ve yakın bir zarar tehlikesinin doğduğuna inanmakta ise, korkutma gerçekleşmiş sayılır.
- Korkutan bir üçüncü kişi olup da diğer taraf korkutmayı bilmiyor veya bilebilecek durumda değilse, sözleşme ile bağlı kalmak istemeyen korkutulan, hakkaniyet gerektiriyorsa diğer tarafa tazminat ödemekle yükümlüdür.

Sözleşmenin İptali

Korkutulan kişi, korkutmanın ortadan kalktığı tarihten itibaren 1 YILLIK hak düşürücü süre içinde iptal iradesini açıklamadığı takdirde sözleşme başından itibaren yapılmış bir sözleşme gibi hüküm ve sonuçlarını doğurur.

Sözleşmenin iptali halinde tarafların aldıklarını iade yükümlülükleri sebepsiz zenginleşme hükümlerine tabidir.

İradesi, ikrah (korkutma) nedeni ile bozulmuş olan kişi, ne kadar süre içinde sözleşmeyi iptal edebilir?

A) İkrahın meydana gelmesinden itibaren 6 ay
 B) İkrahın meydana gelmesinden itibaren 1 yıl
 C) İkrahın meydana gelmesinden itibaren 5 yıl
 D) İkrahın ortadan kalkmasından itibaren 6 ay
 E) İkrahın ortadan kalkmasından itibaren 1 yıl

Yanıt (E)

KPSS - 2009

HUKUKSAL KORKUTMA

Bir hakkın ya da kanundan doğan bir yetkinin kullanılacağı tehdidi ile sözleşme yapıldığında, bu hakkı veya yetkiyi kullanacağını açıklayanın, bu sebeple diğer tarafın zor durumda kalmasından AŞIRI BİR MENFAAT sağlamasıdır.

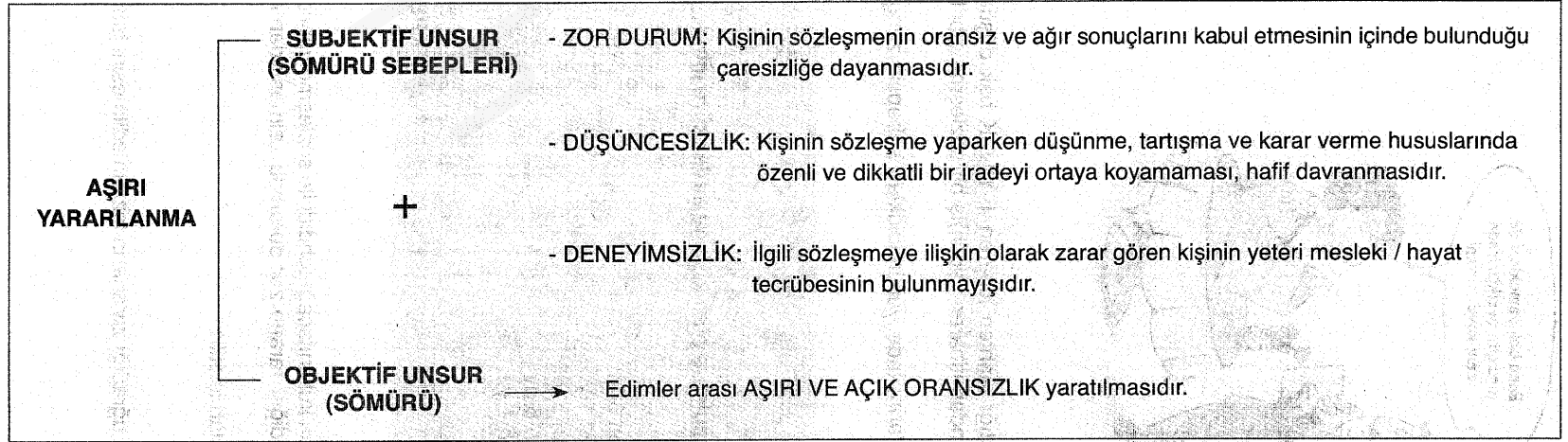
Bu durumda, korkutmanın hüküm ve sonuçları işletilir.

YANILMADAN FARKLI OLARAK

Aldatılan veya korkutulan kişinin bu yüzden uğradığı zararların tazmin edilmesini talep hakkı, sözleşmenin iptali koşuluna BAĞLANMAMIŞTIR.

AŞIRI YARARLANMA

- Tarafların, karşılıklı edimlerini tayin edebilme konusunda sahip oldukları hürriyete getirilmiş bir sınırlamadır.
- Zarar görenin zor durumda kalmasından veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle edimler arasında aşırı ve açık bir oransızlık yaratılmasıdır.

- Zarar gören **YA DA**
 - sözleşmeyi iptal edebilir ve edimin geri verilmesini talep edebilir
 - sözleşme ile bağlı kalabilir ve edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini talep edebilir.

- Zarar gören bu hakkını
 - düşüncesizlik veya deneyimsizliği ÖĞRENDİĞİ tarihten
 - zor durumda kalmada ise bu durumun ortadan kalktığı tarihten

İTİBAREN 1 YIL ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten itibaren 5 YIL içinde kullanabilir.

TEMSİL

Bir kişinin, hüküm ve sonuçları başka bir kişinin hukuk sahasında doğmak üzere o kişinin ad ve hesabına hukuksal işlem yapma yetkisidir.

TEMSİL TÜRLERİ**YASAL TEMSİL**

- Temsilin, bir başkasının ad ve hesabına hukuksal işlem yapma yetkisinin kaynağı kanundur.
- Yasal temsil, koruyucu bir amaca yaslanmaktadır.

- veli
- vasi
- kayyım

İRADİ TEMSİL

- Temsilcinin hareket etme yetkisinin kaynağı bizzat kişi iradesidir.
- Kişiler, iş ve günlük hayatlarında masraf ve zamandan tasarruf, sözleşmede gizli kalmak amacı ile ya da ilgili işlem teknik bilgi gerektirdiği için kendilerine temsilci atayabilirler.

İradi temsilde, bir kişiyi temsilci olarak atayan kişi, aynı konuda bizzat işlem yapmak iktidarını hiçbir zaman kaybetmez. Buna karşılık kendisine kanuni temsilci atanan kişi, kural olarak bizzat işlem yapmak imkanına sahip değildir.

DOLAYLI TEMSİL

- Temsilci kendi adına, temsil olunanın hesabına hareket eder.
- Temsilci, üçüncü kişi ile kurulan borç ilişkisinin tarafı olur.
- Daha sonra temsilci, borç ilişkisinden kazandığı tüm hakları, aralarındaki iç ilişkiye dayanarak temsil olunana devretmek ile yükümlü olur.
- Borçlar kanununda dolaylı temsili esas alan sözleşme komisyon sözleşmesidir.

DOĞRUDAN TEMSİL

- Temsilci, başından sonuna kadar temsil olunanın ad ve hesabına hareket eder.
- Temsilci, üçüncü kişi ile kurulan borç ilişkisinin tarafı olmaz.
- Doğrudan temsilde, asıl ilişkiye ek olarak ayrıca bir de temsil yetkisi verilmesi söz konusu olmaktadır.
- Borçlar hukukunda aksi belirtilmedikçe "temsil" ile kast edilen doğrudan temsildir.

BORÇLAR KANUNU, İRADİ - DOĞRUDAN Temsil'i düzenlemektedir.

MÜTESELSİL TEMSİL

- Temsil olunan, ad ve hesabına hareket etmek üzere birden fazla kişiyi atar.
- Birden fazla temsilcinin her biri, tek başına hukuksal işlem yapma yetkisine sahiptir.

BİRLİKTE TEMSİL

- Temsil olunan, ad ve hesabına hareket etmek üzere birden fazla kişiyi atar.
- Birden fazla temsilci ancak birlikte, hukuksal işlem yapma yetkisine sahiptir.

TEMSİL YETKİSİNİN TÜRLERİ

AKTİF TEMSİL YETKİSİ

- Temsilcinin, temsil olunanın adına irade beyanında bulunabilme hususunda aldığı yetkidir.
- Kural olarak, temsilciye aktif temsil yetkisi verilmişse aksi anlaşılmadıkça o kişi, pasif temsil yetkisini de kazanır.

PASİF TEMSİL YETKİSİ

- Temsilcinin, temsil olunana yapılacak irade beyanlarına muhatap olabilme konusunda aldığı yetkidir.

Birlikte temsilde, birden fazla temsilcinin her birine ayrı ayrı irade beyan etmek gerekirken pasif temsil yetkisi söz konusu olduğunda, temsilcilerden birine yapılan irade beyan, hepsine birden yapılmış sayılır.

ÖZEL YETKİ

- Belirli bir veya birkaç işlemin yapılması için verilen yetkidir.

ÖRNEK:

- Sulh sözleşmesi yapmak
- Takvime başvurmak
- Kambyo taahhüdünde bulunmak
- Bağış sözleşmesi yapmak
- Taşınmazın aynına ilişkin işlemler yapmak özel yetkinin varlığını gerektirir.

GENEL YETKİ

- Temsil olunanın şahsına sıkı sıkıya bağlanmış işlemler hariç olmak üzere bütün borçlandırıcı işlemlerin yapılması için verilen yetkidir.

TEMSİLCİNİN BENZER KİŞİLERDEN AYIRT EDİLMESİ

HABERCI

- Haberci, bir iradeyi, olduğu gibi bir başkasına ulaştıran, başkasının irade beyanını taşımakla görevli olan kişidir.
- Haberci, kendi iradesini beyan etmez. Buna karşılık temsilci, kendisine verilen yetkinin kapsamı içinde, kimle ve hangi şartlar ile işlem yapacağı ile ilgili olarak bağımsız karar alır. Temsilci, kendi iradesini, temsil olunanın adına olmak üzere, beyan ederek işlem yapar.
- Habercide, temsilciden farklı olarak ehliyet şartı aranmaz.
- Geçerliliği şekle bağlı işlemlerde, şeklin gerçekleşmiş sayılabilmesi için, işlem yapan kişi ya bizzat sözleşmeyi imzalamalı ya da yetkili temsilcisi tarafından sözleşme imzalamalıdır. Yani şekle bağlı işlemlerde, temsilcinin açıkladığı irade beyanı, şekle bağlıdır. Haberci söz konusu olduğunda şeklin gerçekleşmesi, haberciyi görevlendiren kişinin irade beyanı, şekle bağlıdır.

VEKİL

- Vekil, vekâlet sözleşmesi gereğince bir başkasının ad ve hesabına hareket eden kişidir.
- Vekâlet ilişkisinin hukuksal niteliği, vekil-müvekkil arasında karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları ile kurulan bir sözleşmedir. Buna karşılık temsil yetkisinin hukuksal niteliği, tek taraflı, varması gerekli, kurucu yenilik doğuran irade beyanıdır.
- Vekâletin konusunu, hukuki işlemler, hukuksal işlem benzeri fiiller veya maddi fiiller oluşturabilir. Buna karşılık, maddi fiillere ilişkin olarak temsil söz konusu olmaz.
- Vekâlet sözleşmesinin kurulması ile birlikte vekil, vekâlet konusu işi yapma borcu altına girer. Halbuki, kendisine yetki verilen temsilci, sırf bu yetki ile herhangi bir borç altına girmez.

TEMSİL İLİŞKİSİNİN ÖZELLİKLERİ

İÇ İLİŞKİ

- Temsil olunan ile temsilci arasındaki ilişkidir.
- İç temsil ilişkisi, temsil olunanın temsilciye, temsil yetkisi vermesi ile kurulur.
- Temsil yetkisi, tek taraflı, varması gerekli, kurucu yenilik doğuran bir irade beyanıdır.
- Temsil ilişkisinin kurulması için, bu beyanın, temsilcinin hakimiyet sahasına ulaşmış olması yeterlidir. Temsilcinin, kendisine temsil yetkisi verildiğini fiilen öğrenmesi şart değildir.
- Temsil yetkisi, yazılı bir belge içinde verilmişse, temsil yetkisini gösterir bu belgeye "yetki belgesi" denir.
- Yetkilendirme işleminin geçerli olabilmesi için temsil olunanın tam fiil ehliyetine sahip olması gerekir. Buna karşılık doğrudan doğruya temsil olunanın ad ve hesabına hukuksal işlem yapacak olan temsilcinin, ayırt etme gücüne sahip olması, yetkilendirme işleminin geçerli olabilmesi için yeterlidir.
- Yetkilendirmenin içeriği, mümkün, hukuka ve ahlâka uygun olmalıdır. Aksi hâlde verilen temsil yetkisi geçersizdir.
- Yetkilendirme işleminin geçerliliği, şekle bağlı değildir.
- Temsil olunanın, temsil yetkisinin kapsamını, süresini dilediği gibi belirleyebilir. Temsil olunanın, temsilciye, temsil yetkisini nasıl ve ne şekilde kullanacağı hususunda vermiş olduğu emirlere "tâlimat" denir. Temsilci, kendisine verilen tâlimata uygun hareket etme yükümlülüğü altındadır.

DIŞ İLİŞKİ

TEMSİL OLUNAN

- Temsil yetkisinin, temsil olunan tarafından sözleşme yapılacak, üçüncü kişiye bildirilmesi dış temsil ilişkisi kurar.
- Temsil olunan, temsil ilişkisinin kurulduğunu sözlü ya da yazılı; ilân yolu ile; fiili davranışları ile bildirebilir.
- Temsil yetkisi, üçüncü kişilere bildirilmişse temsil yetkisinin içeriği ve derecesi, bu bildirim göre belirlenir.
- Temsil olunan verdiği yetkiyi, üçüncü kişilere açıkça veya dolaylı biçimde bildirmişse, bu yetkiyi tamamen veya kısmen geri aldığı onlara bildirmediği takdirde, yetkinin geri alındığını iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri süremez.

TEMSİLCİ

- Temsilci, hukuksal işlemi yaparken, temsilci olduğunu üçüncü kişiye bildirmekle yükümlüdür.
- Temsilci, bu sıfatını bildirmezse, hukuki işlemin sonuçları kendisine ait olur.

BİLDİRİM
YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN
İSTİSNALARI

- Karşı taraf, bir temsil ilişkisinin varlığını durumda çıkarıyor veya çıkarması gerekiyorsa

YA DA

- Hukuki işlemi temsilci veya temsil olunan biri ile yapması farksız ise hukuki işlemin sonuçları doğrudan doğruya temsil olunana ait olur.

TEMSİL İLİŞKİSİNDE ÖZEL DURUMLAR**İRADE BOZUKLUKLARI****KURAL**

Temsilcinin, temsil olunan adına yaptığı hukuksal işlemlerde, yanıltma, aldatma, korkutma gibi bir irade bozukluğunun bulunup bulunmadığı, temsilci açısından incelenir. Temsil olunanın, sözleşmeyi iptal hakkı bulunmaz.

İSTİSNA

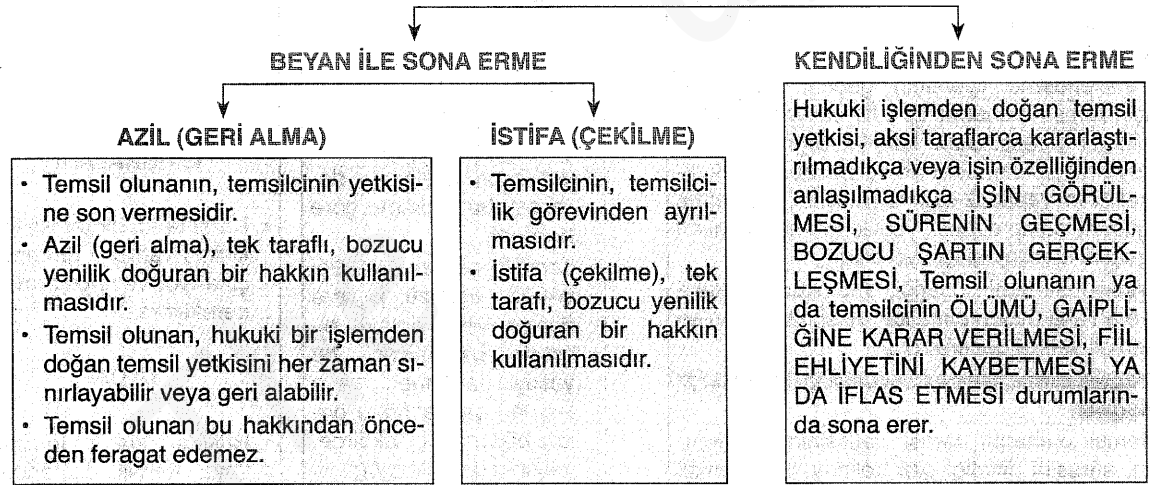
Temsilcinin yapacağı işlem ile ilgili kararı, tüm değerlendirmeleri yaparak, bizzat temsil olunanın kendisi almış, temsilci de temsil olunanın talimatına uygun bir biçimde bu kararın gereğini yerine getirmekle yetinmişse, temsil olunanın sözleşmeyi iptal hakkı doğar.

TEMSİLCİNİN KENDİ KENDİ İLE SÖZLEŞME YAPMASI

- Temsilcinin bir sözleşmeyi, hem temsil olunanın temsilcisi hem de karşı taraf (üçüncü kişi) olarak yapmasıdır.
- Temsilcinin kendi kendi ile sözleşme yapması, ancak temsilcinin bu konuda özel olarak yetkili olması veya sözleşmenin niteliğinin buna imkan vermesi hâlinde mümkündür. Aksi takdirde sözleşme temsil olunanı bağlamaz.

ÇİFT TEMSİL İLİŞKİSİ

- Temsilcinin bir sözleşmeyi, her iki tarafı da temsil ederek yapmasıdır.
- Temsilci her iki tarafın çıkarlarını objektif olarak gözetmekle yükümlüdür.
- Çift temsil, ancak temsilcinin bu konuda özel olarak yetkili olması veya sözleşmenin niteliğinin buna imkân vermesi hâlinde mümkündür. Aksi takdirde, sözleşme temsil olunanı bağlamaz.

TEMSİL İLİŞKİSİNİN SONA ERMESİ**YETKİ BELGESİNİN GERİ VERİLMESİ:**

"Temsilciye, yetki belgesi verilmişse, yetkinin sona ermesi durumunda temsilci, bu belgeyi temsil olunana geri vermekle veya hakim belirleyeceği yere bırakmakla yükümlüdür. Temsil olunan veya halefleri, temsilcinin belgeyi geri vermesi için gerekeni yapmazlarsa bundan dolayı iyi niyetli üçüncü kişilerin zararını gidermekle yükümlüdürler (TBK m.44)".

YETKİNİN SONA ERDİĞİNİN İLERİ SÜRÜLEMESİ:

"Temsilci, yetkisinin sona ermiş olduğunu bilmediği sürece, temsil olunan veya halefleri, temsilcinin yapmış olduğu hukuki işlemlerin sonuçlarıyla bağlıdırlar. Ancak bu kural, üçüncü kişilerin, yetkinin sona ermiş olduğunu bildikleri durumlarda uygulanmaz (TBK m.45)".

YETKİSİZ TEMSİL:

- Bir kimse, yetkisi olmadığı hâlde temsilci olarak bir hukuki işlem yaparsa, **bu işlem ancak onandığı takdirde temsil olunanı bağlar.**

- Yetkisiz temsilcinin işlem yaptığı diğer taraf, temsil olunandan uygun bir süre içinde bu hukuki işlemi onayıp onamayacağını bildirmesini isteyebilir. Bu süre içinde işlemin onanmaması durumunda, diğer taraf bu işlemle bağlı olmaktan kurtulur.
- Temsil olunanın açık veya örtülü olarak hukuki işlemi onanmaması hâlinde bu işlemin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesi yetkisiz temsiliden istenebilir. Ancak, yetkisiz temsilci, işlemin yapıldığı sırada karşı tarafın kendisinin yetkisiz olduğunu bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat ederse, kendisinden zararın giderilmesi istenemez.

ÇEVİRME (TAHVİL)

- Kesin hükümsüz bir hukuksal işlemin, bir başka hukuksal işlemin şartlarını taşıması hâlinde ve eğer tarafların yaptıkları işlemin hükümsüz olduğunu bilselerdi diğer işlemi yapmak isterlerdi kabulü ile ikinci işlemin geçerli olmasıdır.
- ÖRNEK: Noterler, taşınmazlara ilişkin satış sözleşmesi düzenleyemezler. Aksi takdirde noterde resmîyet verilen taşınmaz satış sözleşmeleri kesin hükümsüzdür. Bu sözleşmeyi YORUM yolu ile ayakta tutmak mümkün olabilir;
 - Tarafların "satış" derken "satış vaadini" kastettikleri sonucuna gidilebilir.
 - Taraflar, noterde yaptıkları bu işlemin hükümsüz sayılacağını bilselerdi bu işlemi başından itibaren "satış vaadi olarak" yaparlardı faraziyesi ile işlem satış vaadine çevrilebilir.

ŞARTLARI

1. Şekle aykırılıktan dolayı kesin hükümsüz bir işlem bulunmalıdır.
2. İşlemin geçersiz olduğu taraflarca bilinmemelidir.
3. Çevirme, hükümsüzlük sonucunu öngören kuralın, anlam ve amacına ters düşmemelidir.
4. Yedek işlemin, geçerlilik şartları gerçekleşmiş olmalıdır.
5. Yedek işlem, asıl işlemin doğuracağı sonuçlardan daha ileri gitmemelidir.
6. Tarafların, asıl işlemin hükümsüz sayılacağını bilmeleri hâlinde bu işlemi yapmak istemeyecekleri söylenebilir.

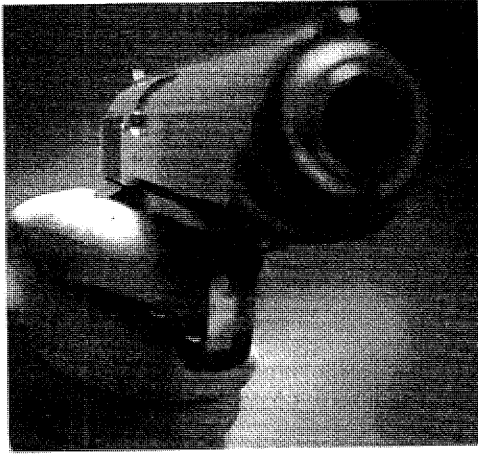
SÖZLEŞMENİN UYARLANMASI (EMPREVİZYON TEORİSİ)

- Bir sözleşmenin kurulmasından sonra içerdiği şartlarda, tarafların başlangıçta öngöremeyecekleri sebepler dolayısıyla önemli değişikliklerin meydana gelmesi hâlinde, sözleşmenin bu yeni şartlara adapte edilmesidir.
- "Sözleşmenin yapıldığı sırada taraflarca öngörülemeyen ve öngörülmesi de beklenmeyen olağanüstü bir durum, borçludan kaynaklanmayan bir sebeple ortaya çıkar ve sözleşmenin yapıldığı sırada mevcut olguları, kendisinden ifanın istenmesini dürüstlük kurallarına aykırı düşecek derecede borçlu aleyhine değiştirir ve borçlu da borcunu henüz ifa etmemiş veya ifanın aşırı ölçüde güçleşmesinden doğan haklarını saklı tutarak ifa etmiş olursa borçlu, hakimden sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasını isteme, bu mümkün olmadığı takdirde sözleşmeden dönme hakkına (sürekli edimli sözleşmelerde fesih) hakkına sahiptir.
- Bu madde hükmü yabancı para borçlarında da uygulanır (TBK m. 138)".

İLÂN YOLU İLE ÖDÜL SÖZÜ VERME

- Bir sonucun gerçekleşmesi karşılığında ödül verileceğinin ilân yolu ile duyurulmasıdır.
- Bu hâlde ilân yolu ile ödül sözü veren kimse, sözünü yerine getirmekle yükümlüdür.
- Ödül sözü veren kişi, sonucun gerçekleşmesinden önce sözünden cayarsa veya sonucun gerçekleşmesini engellerse, dürüstlük kurallarına uygun olarak yapılan giderleri ödemekle yükümlü olur.
- Ancak, bir ya da birden çok kişiye ödenecek giderlerin toplam miktarı, ödülün toplam değerini aşamaz.
- Ödül sözü veren kimse, giderlerin ödenmesini isteyenlerin, zaten bu sonucu gerçekleştiremeyeceklerini kanıtlarsa, giderleri ödeme yükümlülüğünden kurtulur.

HAKSIZ FİİLDEN DOĞAN BORÇ İLİŞKİLERİ

HAKSIZ FİİLDEN DOĞAN BORÇ İLİŞKİLERİ

KUSUR SORUMLULUĞU

- "Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.
- Zarar veren fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, âhlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de bu zararı gidermekle yükümlüdür (TBK m.49)".

KUSUR SORUMLULUĞUNUN ŞARTLARI

1. FİİL
2. HUKUKA AYKIRILIK
3. ZARAR
4. İLLİYET
5. KUSUR

KUSURSUZ SORUMLULUK

Hakkaniyet sorumluluğu	Özen sorumluluğu	Tehlike sorumluluğu
- Ayırtım gücü bulunmayanların sorumluluğu	- Adam çalıştırmanın sorumluluğu
- Hayvan bulunduranın sorumluluğu
- Yapı malikinin sorumluluğu
- Ev başkanının sorumluluğu	- Önemli ölçüde tehlike arz eden bir işletmenin faaliyetinden doğan sorumluluk
- Motorlu araç işletenin sorumluluğu

MUNZAM (EK) KUSUR

(Kusur sorumlulukta kusurun etkisi)

Kusursuz sorumlu kişinin, somut olayın özellikleri içinde AYNİ ZAMANDA kusurlu olması hâlidir.

Munzam kusurlu olan kişi; - sorumluluğu ortadan kaldıracak hukuki savunmaları yapamaz.
- tazminattan indirim talep edemez.
- rücu edemez.
- sorumsuzluk anlaşmaları yapamaz.

KUSURSUZ SORUMLULUĞUN ŞARTLARI**A) FİİL:**

- Hukuk kurallarının ihlâli ve neticesinde doğan zarar, kusur sorumluluğunda insan davranışına dayanır.
- Davranış kavramı, hem bir şey yapmayı ifade eden olumlu davranışları hem de kaçınma, bir şey yapmama anlamındaki olumsuz davranışları kapsayan bir üst kavramdır.
- Hukuka aykırı bir fiilden, bir insan davranışından bahsedebilmek için failin sadece bu davranışı istemesi yeterlidir. Failin, ayrıca sonucu istemesi / öngörmesi şart değildir.
- İrade ürünü olmayan vücut hareketleri, insan davranışı olarak nitelendirilemez.
- İrade ürünü olmayan davranışlar, beklenmeyen hâl olarak nitelendirilirler.
- Failin, haksız fiilinden doğan sorumluluğu üstlenebilmesi için haksız fiil ehliyetine sahip olması gerekir.
- Haksız fiil ehliyeti için ayırt etme gücüne sahip olmak yeterlidir.
- Fail, eylemini işlediği sırada, eyleminin varabileceği zararlı sonuçları, eyleminin hukuka aykırılığını idrak edebilecek güce sahip olmalıdır.

B) HUKUKA AYKIRILIK:

- Bir davranış, hukuk düzeninin kişilere bahsettiği hakları, hukuki varlık ve menfaatleri koruma amacı ile konulmuş emir ve yasakları çiğnediği takdirde hukuka aykırı sayılır.
- Hukuka aykırılığın kaynakları:

1. Mutlak bir hakkın ihlâli
2. Temel koruma normlarının ihlâli:
 - hayat hakkını ihlâl yasağı
 - ruh ve beden bütünlüğünü ihlâl yasağı
 - kişilik hakları ihlâl yasağı
 - mal bütünlüğünü ihlâl yasağı
 - dürüstlük kuralına aykırı davranma yasağı
3. Genel ahlakın kasıtlı olarak ihlâli hâlleridir.

HUKUKA AYKIRILIĞI KALDIRAN HALLER**ZARAR DOĞMASA BİLE**

- Kanunun verdiği yetkiye dayanan ve bu yetkinin sınırları içinde kalan fiiller

ZARARA RAĞMEN

- Zarar görenin eylemden önceki rızası
- Daha üstün nitelikte özel yarar veya kamu yararı
- Haklı savunma
- Yetkili kamu makamlarının müdahalesinin zamanında sağlanamayacak olması durumunda kişinin hakkını kendi gücüyle koruması
- Zorunluluk hâlleri, hukuka aykırılığı ortadan kaldıran bir diğer ifade ile zarara rağmen eylemi hukuka uygun hale getiren hallerdir.

Organ nakilleri bakımından 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun'un 8. maddesi "vericinin yaşamını mutlak surette sona erdirecek veya tehlikeye sokabilecek organ ve dokuların alınması yasaktır" hükmünü getirmiştir. Aynı kanunun 3. maddesine göre bedel veya başkaca çıkar karşılığı organ vermeye rıza gösterme, geçersiz sayılacak ve 8. maddedeki sakıncayı taşımasa bile bu rızaya dayanılarak yapılacak müdahale haksız fiil oluşturmaktadır.

C) ZARAR

Geniş anlamda bir kişinin mal veya şahıs varlığında iradesi dışında meydana gelen eksilmedir.

ZARAR TÜRLERİ

MALVARLIĞI ZARARI

- Malvarlığı, ekonomik bir değer arz eden, para ile ölçülebilen hukuki varlıkların meydana getirdiği bir bütündür.
- Malvarlığının kapsamına, taşınır ve taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklar, alacak hakları, fikri ve sınai haklar, zarar görenin ekonomik geleceği, kazanç ve gelir ihtimali girer.
- Malvarlığında meydana gelen eksilme, zarar görenin, zarar veren olaydan sonra malvarlığının gösterdiği durum ile bu olay meydana gelmeseydi göstereceği durum arasındaki farktır.

ŞAHISVARLIĞI ZARARI

- Kişinin, sırf "şahıs" olması sebebi ile sahip olduğu değerlerindeki eksilmedir.
- Maddi nitelikteki şahısvarlığı, kişinin vücut bütünlüğüdür.
- Manevi nitelikteki şahısvarlığı ise gözle görülemeyen değerleri, şeref, haysiyet, gurur, özgürlük gibi kavramları kapsar.

MADDİ ZARAR

- Para ile ölçümlenebilen, faturalandırılabilen zarardır.
- Maddi zarar, haksız fiil neticesinde zarar görenin iradesi dışında malvarlığında meydana gelen fiilin eksilmeleri, kâr mahrumiyetlerini, şahsa verilen zararları kapsar.

MANEVİ ZARAR

- Kişinin, manevi dünyasında, duygu cephesinde meydana gelen eksilmedir.
- Her kişinin, olay ve olgulara yüklediği anlam farklı olduğu için manevi zararın, somut olarak kanıtlanması, değer ölçümünün yapılması güçtür.

DOĞRUDAN ZARAR

- Haksız fiil sebebiyle zarar görenin hukuken korunan bir varlığına yönelen ihlâl neticesinde meydana gelen ilk zarardır.
- Hukuka aykırı bir fiilin, uygun sonucu olarak doğan her zarar doğrudan zarardır.

DOLAYLI ZARAR

- Doğrudan zararı takip eden, ikincil zarardır.
- Dolaylı zararlardan hangilerinin tazmin edileceği, uygun illiyet bağının bulunup bulunmadığının araştırılmasını gerektirir.

YANSIMA YOLU İLE ZARAR

- Hukuka aykırı bir fiile maruz kalan kişiden başka birisinin daha bu fiil yüzünden zarar görmesidir.
- Mağduriyet "dolayısı ile" doğmaktadır.
- Destekten yoksun kalan kişilerin uğradıkları kayıplar, yansıma yolu ile zarar kalemine girer.

ZARARIN İSPATI

- Zarar gören, zararını ve zarar verenin kusurunu ispat yükü altındadır.
- Zarar gören, zararını her türlü delil ile ispat edebilir.
- Uğranılan zararın miktarı, tam olarak tespit edilemiyorsa hâkim, olayların olağan akışını ve zarar görenin aldığı önlemleri göz önünde tutarak, zararın miktarını hakkaniyete uygun olarak belirler.

ZARARIN HESAPLANMASI - ÖZEL DURUMLAR**ÖLÜM**

Ölüm halinde uğranılan zararlar özellikle şunlardır:

1. Cenaze giderleri
2. Tedavi giderleri
3. Çalışma gücü kaybından doğan zararlar
4. Destekten yoksun kalanların uğradıkları zararlar

BEDENSEL ZARAR

Bedensel zararlar özellikle şunlardır:

1. Tedavi giderleri
2. Kazanç kaybı
3. Çalışma gücü kaybından doğan zararlar
4. Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar

MANEVİ ZARAR

- Hâkim, bir kişinin beden bütünlüğünün ihlâl edilmesi durumunda, olayın özelliklerini göz önünde tutarak zarar görene uygun bir miktar paranın, manevi tazminat olarak ödenmesine karar verebilir.
- Ağır bedensel zarar veya ölüm hâlinde zarar görenin veya ölenin yakınlarına da manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verilebilir.

HAKSIZ REKABET

Gerçek olmayan haberlerin yayılması veya bu tür ilânların yapılması ya da dürüstlük kurallarına aykırı diğer davranışlarda bulunulması yüzünden müşterileri azalan veya onları kaybetme tehlikesi ile karşılaşan kişi, bu davranışlara son verilmesini ve zararının karşılanmasını isteyebilir.

KİŞİLİK HAKKININ ZEDELENMESİ

- Kişilik hakkının zedelenmesinden dolayı zarar gören kişi, uğradığı manevi zarara karşılık, tazminat olarak bir miktar para ödenmesini isteyebilir.
- Hâkim, bu tazminatın ödenmesi yerine başka türlü bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir, saldırıyı kınayan bir karar verebilir, bu kararı yayımlanabilir.

D) İLLİYET BAĞI (NEDENSELLİK İLİŞKİSİ):

Somut olayda gerçekleşen türden bir sonucu, hayatın olağan akışı ve elde edilen tecrübeler doğrultusunda, niteliği itibarıyla doğurmaya en elverişli olan veya bu türden bir sonucun gerçekleşme ihtimalini objektif olarak artırmış bulunan zorunlu şart ile söz konusu sonuç arasındaki sebep-sonuç bağlantısına illiyet bağı denir.

İLLİYET TÜRLERİ**ORTAK İLLİYET**

Zararı doğurmaya elverişli birden fazla sebep bulunmakla birlikte, bu sebeplerden hiçbirini tek başına söz konusu sonucu doğuramıyorsa ortak illiyet söz konusudur.

YARIŞAN İLLİYET

Zararı doğurmaya elverişli birden fazla sebep bulunmakla birlikte, bu sebeplerden her biri tek başına, diğeri olmaksızın zararı doğurmaya elverişli ise yarışan illiyetten bahsedilir.

SEÇİMLİK İLLİYET

Zararı doğurmaya elverişli birden fazla sebep bulunmasına rağmen, gerçekte bunlardan hangisinin zararın sebebini teşkil ettiği tespit edilemiyorsa seçimli illiyet söz konusudur.

ÖNÜNE GEÇEN İLLİYET

Zararı doğurmaya elverişli birden fazla sebep bulunmasına rağmen, bu sebeplerden biri, somut olayda gerçekleşen zararı fiilen meydana getirmemiş olsaydı (gerçek sebep) diğer sebep aynı zararı kesin olarak meydana getirecek idiyse (farazi sebep) önüne geçen illiyetten bahsedilir.

Yarışan illiyetle birden çok sebep aynı zararı aynı anda meydana getirirken, önüne geçen illiyette, farazi sebeple gerçek sebep aynı zamana rastlamamaktadır.

İLLİYET BAĞININ KESİLMESİ: Failin fiili ile doğan zarar arasında sebep sonuç bağıni kesen, dolayısıyla failin sorumluluğunu ortadan kaldıran sebeplerdir.

1. **MÜCBİR SEBEP:** Kişinin kendisi veya faaliyet ve işletmesi dışında meydana gelen, genel bir davranış kuralının ya da borcun ifasına mutlak ve kaçınılmaz şekilde yol açan, öngörülmesi ve karşı konulması mümkün olmayan olağanüstü olaylardır.

2. **ZARAR GÖRENİN AĞIR KUSURU:** Zarar görenin kusurlu davranışının, yoğunluğu itibarıyla zararın uygun sebebi hâline gelmesi ve zarar verenin sorumlu olduğu olayı geri plâna itmesidir.

3. **ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN AĞIR KUSURU:** Üçüncü kişinin kusurlu davranışının, yoğunluğu itibarıyla zararın uygun sebebi hâline gelmesi ve zarar verenin sorumlu olduğu olayı geri plâna itmesidir.

E) KUSUR:

- Hukuk düzeni tarafından tasvip edilmeyen, olmaması yönüne daha çok menfaat bağlanan eksik davranıştır.
- Kusur, haksız fiil (kusur) sorumluluğunun kurucu unsurudur.
- Kusurun objektif yönü, failin davranışının, aynı şartlar altında bulunan örnek kişilerden beklenen ortalama davranış biçiminden saptmasıdır.
- Kusurun subjektif yönü, zararlı sonucu doğuran davranışın faile isnad edilebilmesidir. Bu bakımdan ayırt etme gücüne sahip olmayan bir kişinin davranışı ona kusur olarak yükletilemez.
- Kusurun, **kast ve ihmâl olmak üzere iki derecesi vardır.**
- Kast, zararlı neticeyi tasavvur edebilme şuurudur. Hukuka aykırı sonucun fail tarafından istenmesidir.
- İhmâl, hukuka aykırı sonucu istememekle birlikte, böyle bir sonucun meydana gelmemesi için şartların gerektirdiği dikkat ve özeninin yerine getirilmemesidir.

Kusur sorumluluğunda, kusurun derecelendirilmesi önem taşımaz. Kusurun derecelendirilmesi, tazminatın kapsamı tayin edilirken dikkate alınır.

KUSURSUZ SORUMLULUK

Hakkaniyet sorumluluğu:

- Hakkaniyet gerektiriyorsa hâkim, ayırt etme gücü bulunmayan kişinin verdiği zararın, kısmen veya tamamen tazmin edilmesine karar verir.
- Ayırt etme gücünü geçici olarak kaybeden kişi bu sırada verdiği zararları gidermekle yükümlüdür. Ancak, ayırtım gücünü kaybetmesinde kendisine yüklenebilecek kusuru olmadığını kanıtlayarak, sorumluluktan kurtulur.

 Bir gazonoda çok miktarda içki içerek sarhoş olan A. hesabı ödemediğinden gazonodan çıkarken, kolundan tutmak suretiyle çıkmasını engellemek isteyen garson G'nin başına şişeye vurarak onu yaralamıştır. G, A'dan hastane masraflarını ve diğer zararlarını talep etmiştir.

Bu olayla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) A meşru savunmada bulunduğundan, G'nin zararlarını ödemek zorunda değildir.

B) A, sarhoş olmasında kendisinin bir kusuru bulunmadığını kanıtlamadıkça, G'nin zararlarını ödemek zorundadır.

C) A, olay sırasında tam ehliyetsiz olduğundan bu zararlardan sorumlu değildir.

D) A, ancak hakkaniyet gerektiriyorsa, G'nin zararlarını ödemek zorundadır.

E) A, ahlaka aykırı bir fiile G'nin zarara uğramasına sebebiyet verdiğinden sorumlu tutulur.

Yanıt (B)

KPSS - 2001

Özen sorumluluğu:

Adam çalıştırmanın sorumluluğu (TBK m.66)

- Adam çalıştırın, çalışanın, kendisine verilen bir işin yapılması esnasında üçüncü kişilere verdiği zararı tazmin etmekle yükümlüdür.
- Sorumluluğun kaynağı, adam çalıştırının, özen yükümlülüğünü yani, çalışanı üzerindeki denetim ve gözetim ödevini yerine getirememesine, kanun tarafından kendisine yükletilen objektif bir yükümlülüğü ihlâl etmesine dayanır.
- Sorumluluğun doğması için, objektif özen yükümlülüğünün ihlâli ile doğan zarar arasında uygun illiyet bağının bulunması yeterlidir. Bu bakımdan adam çalıştırın, ayırtım gücüne sahip olmasa bile çalışanın verdiği zarardan sorumludur.
- Adam çalıştırın ile çalışan arasında bir sözleşme ilişkisinin varlığı aranmaz.
- Çalışan, adam çalıştırana bağımlı çalışmalı, işinde ilerleyebilmesi, bir sonraki adıma geçebilmesi için kendisini çalıştırandan emir ve tâlimat almalı, işine kendi inisiyatifini yansıtmamalıdır.
- Adam çalıştırın, çalışanını seçerken, ona işi ile ilgili ona talimat verirken, gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini kanıtlarsa, sorumluluktan kurtulur. Adam çalıştırının yapacağı bu savunmanın adı, KURTULUS KANITI savunmasıdır.
- Bir işletmede adam çalıştırın, işletmenin çalışma düzeninin zararın doğmasını önlemeye elverişli olduğunu ispat etmedikçe, o işletmenin faaliyetleri dolayısıyla sebep olunan zararı tazmin ile yükümlü olur.
- Adam çalıştırın, ödediği tazminat için, zarar veren çalışanına ancak onun bizzat sorumlu olduğu ölçüde rücu edebilir.

Borçlar Kanunu'nun 55. maddesi gereğince adam çalıştırmanın (istihdam edenin) sorumluluğu ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Adam çalıştırmanın sorumluluğu bir kusur sorumluluğu niteliğini taşımaz.
- B) Sorumluluğun doğması için objektif özen yükümlülüğünün ihlal edilmiş olması gerekir.
- C) Adam çalıştırmanın ayırt etme gücüne sahip olmasa bile yardımcı kişinin verdiği zarardan sorumlu olur.
- D) Bu sorumluluğun doğabilmesi için zarar gören alacaklı ile adam çalıştırmanın arasında önceden kurulmuş bir sözleşme ilişkisinin varlığı aranır.
- E) Bu sorumluluğun doğabilmesi için zararın yardımcı kişi iş gördüğü sırada onun hukuka aykırı bir davranışıyla meydana gelmiş olması gerekir.

Yanıt (D)

KPSS - 2010

Yardımcı kişilerin fiillerden sorumluluk (TBK m.116)

- Borçlu, borcun ifasını veya bir borç ilişkisinden doğan hakkın kullanılmasını, birlikte yaşadığı kişiler ya da yanında çalışanlar gibi yardımcılarına kanuna uygun surette bırakmış olsa bile, onların işi yürüttükleri sırada diğer tarafa verdikleri zararı gidermekle yükümlüdür.
- Yardımcı kişilerin fiilinden doğan sorumluluk, önceden yapılan bir anlaşmayla tamamen veya kısmen kaldırılabilir.
- Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya san'at, ancak kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun yardımcı kişilerin her türlü kusurlu fiillerinden sorumlu olmayacağına ilişkin anlaşma kesin hükümsüzdür.

ADAM ÇALIŞTIRANIN SORUMLULUĞU İLE YARDIMCI KİŞİLERİN FİİLLERİNDEN SORUMLULUK ARASINDAKİ FARKLAR

- TBK m.116'da zarar gören alacaklı ile yardımcı kullanan kişi arasında daha önce kurulmuş bir sözleşme ilişkisi mevcuttur. TBK m.116'daki sorumluluk da üçüncü bir kişinin davranışından sorumluluk olmakla birlikte, bu madde sadece bir borcun yerine getirilmemesi yani borca aykırılık hâlinde uygulanır. TBK m.66 ise sözleşmeden doğan borç ilişkilerine uygulanmaz. Sadece sözleşme dışı sorumlulukta geçerlidir.
- TBK m.66'da adam çalıştırana kurtuluş kanıtı getirme imkanı tanınmıştır. Adam çalıştırmanın, çalışanını seçerken, ona talimat verirken gerekli dikkat ve özeni gösterdiğini kanıtlayarak sorumluluktan kurtulabilir. TBK m.116'da ise borçlunun sorumluluktan kurtulabilmesi için yardımcı kişinin fiilinin, şayet bunu yardımcı kişi yerine, yardımcı kişi gibi kendisi yapmış olsaydı bunun kendisine bir kusur olarak yükletilemeyeceğini, zararın doğacağını, kendisinin kınanmayacağını ispat etmesi gerekir. Yani, borçlu kendisinin kusursuz davrandığını kanıtlayarak sorumluluktan kurtulamaz.
- TBK m.66'da adam çalıştırana-çalışanı arasında bağımlılık ilişkisi aranırken TBK m.116'da aranmaz.
- TBK m. 116'da kural olarak sözleşme sorumluluğunu ortadan kaldıracak bir sorumsuzluk anlaşması yapmak imkanı bulunurken, TBK m. 66, sözleşme sorumluluğu olmadığı için böyle bir anlaşma yapılamaz.
- Aynı olayda her iki sorumluluğun şartları gerçekleşirse, TBK m.66 ile TBK m.116'dan doğan talep hakları birbiri ile yarışabilir. Sözleşmeden doğan bir borcun ihlali, aynı zamanda genel bir davranış kuralını ihlâl ediyor; yani bir haksız fiil teşkil ediyorsa zarar gören hem TBK m.66'ya hem TBK m.116'ya başvuru olabilir.

HAYVAN BULUNDURANIN SORUMLULUĞU

- Sevk ve idare edilebilen cinsten bir hayvanın, bakımını ve yönetimini sürekli veya geçici olarak üstlenen kişi, hayvanın kendi iç güdüsü ile bir başkasına verdiği zararı gidermekle yükümlüdür.
 - Zarar veren hayvanın sahibi olma zorunluluğu yoktur.
 - Hayvan bulunduran, bu zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini kanıtlarsa sorumluluktan kurtulur.
 - Hayvan, bir başkası veya bir başkasına ait hayvan tarafından ürkütülmüş olursa, hayvanı bulunduran, bu kişilere rücu edebilir.
 - Hayvan, başkasının TAŞINMAZI üzerinde bir zarar meydana getirirse, taşınmazın zilyedi, o hayvanı;
1. Yakalayabilir
 2. Zararı giderilinceye kadar alıkoymalıdır
 3. Durum ve koşullar hakkı gösteriyorsa hayvanı diğer yollarla etkisiz hâle getirebilir
- Bu durumda, taşınmazın zilyedi, derhâl hayvan sahibine bilgi vermek zorundadır.
 - Sahibini bilmiyorsa, onun bulunması için gerekli girişimleri yapmak zorundadır.

YAPI MALİKİNİN SORUMLULUĞU

- Bir binanın veya diğer yapı eserlerinin MALİKİ, bunların yapımındaki bozukluklardan VEYA bakımındaki eksikliklerden doğan zararı gidermekle yükümlüdür.
- Malik, gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir.
- İntifa ve oturma hakkı sahipleri, YALNIZCA binanın BAKIMINDAKİ EKSİKLİKLERDEN doğan zararlarından, malikle birlikte MÜTESELSİLEN sorumludurlar.

SORUMLULUK SEBEPLERİNİN YARIŞMASI

"Bir kişinin sorumluluğu, birden çok sebebe dayandırılabilir hâkim, zarar gören aksini istemiş olmadıkça veya kanunda aksi öngörülmedikçe, zarar görene en iyi giderim imkanını sağlayan sorumluluk sebebine göre karar verir (TBK m.60)".

MÜTESELSİL SORUMLULUK

DIŞ İLİŞKİDE: "Birden çok kişi birlikte bir zarara sebebiyet verdikleri veya aynı zarardan çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde haklarında müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır (TBK m.61)".

İÇ İLİŞKİDE: "Tazminatın aynı zarardan sorumlu müteselsil borçlular arasında paylaştırılmasında, bütün durum ve koşullar, özellikle onlardan her birine yüklenebilecek kusurun ağırlığı ve yarattıkları tehlikenin yoğunluğu göz önünde tutulur.

Tazminatın kendi payına düşeninden fazlasını ödeyen kişi, bu fazla ödemesi için, diğer müteselsil sorumlulara karşı rücu hakkına sahip ve zarar görenin haklarına halef olur (TBK m.62)".

YARGILAMA

Ceza hukuku ile ilişki:

- Hakim, zarar verenin kusurlu olup olmadığı, ayırt etme gücüne sahip olup olmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleri ile ve ceza hakim tarafından verilen beraat kararı ile bağlı değildir.
- Ceza hakiminin, kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da hukuk hakimini bağlamaz.

Tazminat hükmünün değiştirilmesi:

Bedensel zararın kapsamı, karar verme aşamasında tam olarak tayin edilememişse hakim, kararın kesinleşmesinden başlayarak iki yıl içinde tazminat hükmünü değiştirme yetkisini saklı tutabilir.

Geçici ödemeler:

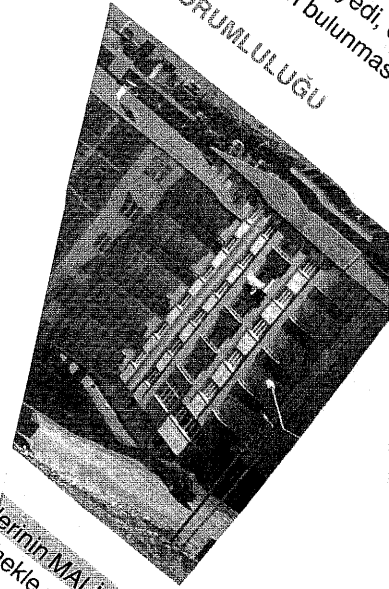
"Zarar gören, iddiasının haklılığını gösteren inandırıcı kanıtlar sunduğu ve ekonomik durumu da gerektirdiği takdirde hâkim, istem üzerine davalının zarar görene geçici ödeme yapmasına karar verebilir. Davalının yaptığı geçici ödemeler, hükmedilen tazminata mahsup edilir; tazminata hükmedilmezse hâkim, davalının aldığı geçici ödemeleri, yasal faizi ile birlikte geri vermesine karar verir (TBK m.76)".

SEBEPSİZ ZENGİNLEŞMEDEN DOĞAN BORÇ İLİŞKİLERİ

Sebepsiz zenginleşme, haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden fayda sağlamaktır. Sebepsiz zenginleşme hükümleri, genel olarak malvarlığı kaymalarını giderme yanında bir başkasının malvarlığına katılan bireysel bir değeri, eşyayı, fikri geri istemeyi sağlama işlevini de üstlenir. Naç: Malvarlığı kaymalarını giderme mümkün olduğunca AYNEN İADEYİ sağlamaktır.

The Cape

Her bir MALIKI, bunların yapımındaki mekelle yükümlüdür. İzel bir kişi de olabilir. NİZCA binanın BAKI sorumludurlar

Sev
kişi, i
Zarar ve
Hayvan bu
luluktan kurt
Hayvan, bir ba
bu kişilere rücu e
Hayvan, başkasını
Yakalayabilir
Zararı giderilene kadar
rum ve koşullar hakkı gös
rumda, taşınmazın zilyedi, c
ni bilmiyorsa, onun bulunması
İN SORUMLULUĞU

HUKUK

SEBEPSİZ ZENGİNLEŞMENİN ŞARTLARI

- Bir tarafın malvarlığında haklı bir nedene dayanmayan bir artma
- Diğer tarafın malvarlığında bir azalma
- İlliyyet bağı: Bir tarafın malvarlığındaki azalmanın sebebi, diğer tarafın malvarlığındaki artma olmalıdır.

“Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür. Bu yükümlülük, özellikle zenginleşmenin geçerli olmayan veya gerçekleşmemiş ya da sona ermiş bir sebebe dayanması durumunda doğmuş olur (TBK m.77)”.

- Borçlanmadığı edimi kendi isteği ile yerine getiren kimse, bunu ancak, kendisini borçlu sanarak yerine getirdiğini kanıtlayarak geri isteyebilir.
- Zamanaşımına uğramış bir borcun yerine getirilmesinden kaynaklanan zenginleşme geri istenemez.
- Ahlâki bir ödevin yerine getirilmiş olmasından kaynaklanan zenginleşme geri istenemez.
- “Hukuka veya ahlâka aykırı bir sonucun gerçekleşmesi amacı ile verilen şey geri istenemez. Ancak, açılan davada hâkim, bu şeyin Devlete mâl edilmesine karar verebilir (TBK m.81)”.
- Malvarlığındaki azalmanın, kayıp doğmadan diğer davalarla önlenmesi mümkün ise sebepsiz zenginleşme davası açılmaz.
- Malvarlığında azalma meydana gelen kişi, aynı hakkını (malik olma iddiasını) kaybetmemişse sebepsiz zenginleşme davası açamaz.

Aşağıdakilerden hangisi sebepsiz zenginleşmenin koşullarından biri değildir?

A) Mal varlığı zenginleşen kişinin kusurlu olması
 B) Bir kimsenin mal varlığında bir zenginleşmenin meydana gelmesi
 C) Mal varlığında meydana gelen zenginleşmenin haklı bir nedene dayanmaması
 D) Zenginleşme ile fakirleşme arasında illiyet bağı'nın olması
 E) Diğer bir kimsenin mal varlığında bir fakirleşme meydana gelmesi

Yanıt (A)

KPSS - 2009

SEBEPSİZ ZENGİNLEŞMENİN HÜKÜM VE SONUÇLARI**1. GERİ VERMENİN KAPSAMI****Zenginleşen İYİ NİYETLİ İSE****Zenginleşme konusu şey elinden çıkmış**

- Sebepsiz zenginleşen, zenginleşmenin iade edilmesinin talep edildiği sırada, şey'in elinden çıkmış olduğunu ispat ettiği kısmın dışında kalanı geri vermekle yükümlüdür.
- Geri verilecek değer in yerine haksız fiil tazminatı, sigorta tazminatı, kamulaştırma bedeli gibi dolaysız ve nesnel bir KAİM DEĞER geçmişse, bu, iade alacaklısına aktarılır.

Zenginleşme konusu şey elinden çıkmamış

- Aynen iade imkânı araştırılır.
- İade konusu değer, aynen iade edilemiyorsa onun piyasada geçerli nesnel karşılığı ödenir.
- Davalı (iade borçlusu), kendi zenginleşmesinin, başkaları tarafından da serbest piyasada elde edilebilir objektif piyasa değerini (objektif zenginleşme) para ile karşılar.
- Davalının, özel bir yetenek ve beceri ile elde ettiği subjektif zenginleşmeyi karşılamakla yükümlü değildir.

ZENGİNLEŞEN KÖTÜ NİYETLİ İSE

Zenginleşen, zenginleşmeyi İYİ NİYETLİ OLMAKSIZIN elden çıkarmışsa veya elden çıkarırken ileride geri vermek zorunda kalabileceğini hesaba katması gerekiyorsa, zenginleşmenin TAMAMINI geri vermekle yükümlüdür.

2. GİDERLERİ İSTEME HAKKI

- Zenginleşen iyi niyetli ise yaptığı ZORUNLU ve FAYDALI giderleri (masrafları), iade alacaklısından talep edebilir.
- Zenginleşen iyi niyetli değilse zorunlu giderlerinin ve yararlı giderlerinden sadece geri verme zamanında mevcut olan değer artışının ödenmesini isteyebilir.
- Zenginleşen, iyi niyetli olup olmadığına bakılmaksızın, LÜKS giderlerinin ödenmesini isteyemez. Ancak, kendisine karşılık önerilmezse, o şey ile birleştirdiği ve zararsızca ayrılması mümkün olan eklentileri, geri vermeden önce ayırıp alabilir.

BORÇ İLİŞKİSİNİN HÜKÜMLERİ

İFA KONUSU

- Geçerli olarak kurulmuş bir borç ilişkisinin borçlu bakımından doğurduğu en önemli sonuç, borcun borç ilişkisine uygun olarak yerine getirilmesidir.
- İfanın konusu sözleşmeden doğan borç ilişkilerinde, EDİM; Haksız fiilden doğan borç ilişkilerinde, TAZMİNAT; Sebepsiz zenginleşmeden doğan borç ilişkilerinde, İADE'dir.
- KURAL:

EDİME UYGUN İFA İLKESİ: Borçlu, neyi borçlanmışsa onu ifa etmek zorundadır. Borçlu, borçlandığı edimden farklı bir edimi, daha değerli olsa bile yerine getirmeye mecbur olmadığı gibi alacaklı da bunu kabul etmeye mecbur değildir.

• İSTİSNA:

İFA İKÂMELERİ:

- seçimlik yetki
- ifa yerine geçen edim
- ifa amacı ile yapılan edim

SEÇİMLİK YETKİ:

- Alacaklı veya borçlunun, asli edim yerine ikame bir edimi talep etmek veya teklif etmek hakkıdır.

Seçimlik borçtan farklı olarak, sözleşmenin yapıldığı anda kesin olarak belirlenmiş ve borçlanmış tek bir edim mevcuttur. İfa konusu sonradan değişir.

- İradi seçimlik yetki, taraflarca sözleşme KURULURKEN kararlaştırılır.

Para ödemek yerine üç gün ders anlatmak

- Alacaklı sonradan, tek taraflı irade beyanı ile böyle bir yetki tanırsa bu, ifa yerine geçen edim olur.
- Kanuni seçimlik yetki, yabancı para borcunun zamanında ödenmemesi hâlinde alacaklının, aynen ifa kaydı bulunmadığı sürece, bu alacağının aynen VEYA vade ya da fiili ödeme günündeki rayiç üzerinden ülke parası ile ödenmesini istemesidir.

A ile B arasında yapılan satım sözleşmesinde bedel 100 Amerikan Doları olarak kararlaştırılmıştır.

Bu durumda alıcı bakımından aşağıdakilerden hangisi söz konusudur?

A) Seçimlik Yetki	B) Seçimlik Borç
C) Para Borcu	D) Sınırlı Cins Borcu
E) Sürekli Borç	

Yanıt: (A)

İFA YERİNE GEÇEN EDİM:

- Tarafların, sözleşmenin kurulmasından sonra ve fakat ifadan önce veya ifa zamanında borçlanılan edimden başka bir edimin yerine getirilmesini, ifa olarak kabul etmeleridir.
- Borç, ikâme edimin ifası ile son bulur.
- İkâme edimin değeri, asıl alacaktan daha az ya da çok olabilir.
- İkame edimin ifası ile, ilk edim için verilen aynı ve şahsi teminatlar serbest kalır.
- İkame edimin ifası ile alacaklı, borçluya karşı ödemelik def'ini ileri süremez.

İFA AMACI İLE YAPILAN EDİM:

- Borçlunun, alacaklının kabulü ile ifa amacı ile borçlanılan edimden başka bir edimi ifa etmesi; alacaklının ise yapılan ifayı paraya çevirmek sureti ile elde ettiği veya tahsil ettiği parayı borçlanılan edime mahsup etmesidir.
- Alacaklı ekonomik anlamda geçici tatmin edilmektedir.

İfa yerine geçen edimden farklı olarak, borç, ifa amacı ile yapılan edimin ifa edildiği esnada değil; bu edimin paraya çevrilip alacaklının ifa menfaatine kavuştuğu anda son bulur. Çünkü alacaklının, alacağını elde edememe ihtimali her zaman vardır.

- İkame edimin paraya çevrilmesi neticesinde elde edilen para, borçlanılan edimden fazla olursa, fazlalık borçluya iade edilir; az olursa eksiklik borçlu tarafından tamamlanır.
- Bir ifa ikamesinin ifa yerine mi, ifa amacı ile mi yapıldığı hususunda doğan ihtilaflarda, alacaklıyı daha fazla koruduğu için ifa amacı ile yapılan edim lehine tercihte bulunulur.

KİSMİ İFA

Bir borç ilişkisinden doğan ve muaccaliyet kazanan bir borcun tamamen ifa edilmemesi, miktar itibariyle borçlanılan edimin gerisinde kalmasıdır.

KURAL:

İFADA BÜTÜNLÜK İLKESİ: Alacaklıdan, hiçbir menfaati bulunmayan kısmi ifayı kabul etmesi beklenebilir. Borcun tamamı belli ve muaccel ise, alacaklı kısmi ifayı reddedebilir.

İSTİSNA:**KİSMİ İFAYI KABUL ZORUNLULUĞU:**

1. Taraflar sözleşme ile kısmen yapılan ifanın kabul edileceğini kararlaştırabilirler.
2. İfa edilmeyen kısım, zararın bütünü nazarında sembolik ve cüz'i kalıyorsa dürüstlük kuralı gereği kısmi ifayı kabul zorunluluğu doğar.
3. Hamil, kısmi ifayı reddedemez.

ALİUD İFA

Tarafların ayrıca kararlaştırmış olmamalarına rağmen borçlunun edimden başka bir şeyi ifa olarak vermesine "yanlış edim" anlamında aliud ifa denmektedir. Esasen aliud ifa, hiç ifa etmemenin bir türüdür dolayısıyla buna ilişkin hükümlere tabidir. Aliud ifa ile ayıplı ifa birbiri ile karıştırılmamalıdır. Aliud ifa üzerine alacaklı, ifa hiç gerçekleşmemiş gibi borçlu temerrüdü veya imkansızlık hükümlerine başvurabilirken; ayıplı ifade bu imkanlardan yoksundur. Alacaklı, aliud oluşturan haksız zilyetlik hükümlerine göre iade etmekle yükümlüdür.

İFA YERİ

- Borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir.
- Aksine bir anlaşma yoksa,

PARA BORÇLARI: Alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde

PARÇA BORÇLARI: Sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde

BUNLARIN DIŞINDAKİ TÜM BORÇLAR: Doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde ifa edilir.

- KESİN VADE**

- Aksine anlaşma olmadıkça, sürenin son günü kanunlarda tatil olarak kabul edilen bir güne denk gelirse, bu günü izleyen ve tatil olmayan ilk gün nazara alınır.
- Süre uzatımı için yapılan sözleşmeye UZATMA (TECİL) sözleşmesi denir. Bu sözleşme, asıl sözleşmenin bağlı olduğu şekle tabidir.
- Sözleşmenin hükümlerinden veya özelliğinden ya da durumun gereğinden tarafların aksini kastettikleri anlaşılmadıkça borçlu borcunu vaktinden evvel ifa edebilir. Ancak, kanun veya sözleşme veya adet gereği olmadıkça borçlu erken ifa sebebiyle borcundan indirim yapamaz. Ancak, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun, tüketici kredilerinde borçlunun, vaktinden önce krediyi ödemesi halinde, ifa ile vade arasındaki sürede faizde indirim yapılmasını öngörmüştür.

İfa zamanı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) İfa zamanını taraflar sözleşme ile serbestçe tayin edebilirler.

B) İfa zamanı sözleşme ile tayin edilmediği hallerde kanun tarafından tayin edilmiş olabilir.

C) Sözleşmede ve kanunda hüküm bulunmayan hallerde borcun doğduğu anda ifa edilmesi gerekir.

D) İfa zamanını sözleşme ile tayin edilmediği durumlarda sözleşme geçersizdir.

E) İfa zamanı gelmedikçe borç hakkında zamanaşımı süresi işlemeye başlamaz.

Yanıt (D)

KPSS - 2006

İFA SIRASI

- İfa sırası, karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde söz konusu olur.
 - Taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça taraflar, edimlerini AYNİ ANDA ifa ederler.
 - Aynı anda ifa yükümlülüğünün bulunduğu hâllerde kendi edimini ifa etmeyen taraf, karşı tarafın edimini ifa etmesini talep edemez. Aksi hâlde borçlu ÖDEMEZLİK DEF'ini ileri sürer.
 - Karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmede, taraflardan birinin borcunu ifada güçsüzlüğe düşmesi ve özellikle iflas etmesi ya da haciz işleminin sonuçsuz kalması sebebiyle diğer tarafın hakkı tehlikeye düşerse, hakkı tehlikeye düşen taraf;
1. teminat talep edebilir.
 2. teminat gösterilinceye kadar kendi ediminin ifasından kaçınabilir.
 3. teminat verilmezse sözleşmeden dönebilir.

Karşılıklı edimleri içeren sözleşmelerde taraflardan biri, borçlandığı edimi ifa etmeden veya ifasını teklif etmeden, karşı taraftan ifayı talep ederse karşı tarafın ifadan kaçınma hakkına ne ad verilir?

A) İtiraz B) Ödemezlik def'i C) Takas

D) İbra E) Zaman aşımı def'i

Yanıt (B)

KPSS - 2011

İFANIN İSPATI

- Borçlu, borcunu ifa ettiği halde bunu ispat edemezse borcunu ifa edememiş sayılır.
- İspat araçları; makbuz ve borç senedir.

Makbuz: Alacaklının veya yetkili temsilcinin, borçlanılan edimi almış olduğunu gösteren yazılı beyandır.

Bakiye Makbuzu: Alacaklının sadece edimi aldığını değil, aynı zamanda borçludan herhangi bir alacağı-
nın kalmadığını gösteren yazılı beyandır.

- Birden çok borcu bulunan borçlu, ödeme gününde alacaklıya hangi borcu ödemek istediğini bildirmezse yapılan ödeme, derhâl itiraz olunmadıkça, alacaklının makbuzda gösterdiği borç için yapılmış sayılır.
- Makbuz genel olarak kısmi ifa ile dönemli edimlerin ifasında talep edilir.
- Alacaklı, makbuz düzenlemezse, mütemerrit olur.
- Faiz veya kira bedeli gibi dönemli edimlerden biri için alacaklı tarafından çekince belirtmeksizin makbuz düzenlenmişse, önceki dönemlere ait edimler de ifa edilmiş sayılır.
- Alacaklı, anaparanın tamamı için makbuz düzenlemişse faizlerini de almış olduğu kabul edilir.

Borç Senedi: Borcu doğuran veya teyit eden, borçlu tarafından borcun varlığını ispat amacı ile düzenle-
nen ve alacaklıya verilen belgedir.

- Borcu ödeyen borçlu, borcun tamamını ödemişse buna ilişkin borç senedinin iadesini veya iptalini iste-
yebilir.
- Borcun tamamı ödenmemişse veya borç senedi alacaklıya başkaca haklar da vermekte ise borçlu, alacaklıdan ancak makbuz düzenlemesini ve ödemenin borç senedine işlenmesini talep edebilir.
- Borç senedi, borçluya geri verilmişse borç sona ermiş sayılır.
- Alacaklı, borç senedini kaybettiğini iddia ederse, borçlunun talebi üzerine, borcu ödeme sırasında, kendisine borç senedinin iptalini ve borcun sona ermiş olduğunu gösteren resmen düzenlenmiş veya usulüne göre onaylanmış bir belge vermek zorundadır.

BORÇ İLİŞKİLERİNİN ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE ETKİSİ**ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN İFASI**

- Kural olarak, borcun, bizzat borçlu tarafından ifa edilmesinde alacaklının menfaati bulunmadıkça, borç-
lu, borcunu şahsen ifa etmekle yükümlü değildir. Borçlu yerine bir üçüncü kişi de ifada bulunabilir (İFA-
NIN GAYRİ ŞAHSİLİĞİ İLKESİ).

Borçlunun bilgisi dahilinde yapılan ifa

AKREDİTİF İŞLEMİ, borçlunun bilgisi dahilinde yapılan ifanın en güzel örneğidir. Akreditifte alıcı, belirli bir bankaya, satıcının teslim edeceği mallar üzerinde tasarruf etme imkanını sağlayacak belgeleri vermesi karşı-
lığında satım parasını ödemesi için talimat vermektedir.

Borçlunun bilgisi dışında yapılan ifa

- Bir üçüncü kişinin, borçlunun borcunu kapatma iradesi ile borçlu için, borçlu yerine ifada bulunmasıdır.
- Üçüncü kişi, borçlunun bilgisi dışında borçlu yerine, kendi şahsını yakından ilgilendiren bir sebep, özel-
likle ekonomik menfaati dolayısıyla ifada bulunur.
- Borçlu, üçüncü kişinin ifasına karşı çıkmaz ise alacaklı bu ifa teklifini kabul etmekle yükümlü olur. Aksi
takdirde **ALACAKLI TEMERRÜDE** düşer.
- Alacaklıya ifada bulunan üçüncü kişi alacaklının haklarına halef olur.
- Halefiyet: Alacak hakkı, tüm asli ve fer'i haklar ve teminatlar ile birlikte, üçüncü kişiye geçer. Üçüncü kişi
sanki alacaklıymış gibi borçluya başvurabilir.

Halefiyet Hâlleri**GENEL OLARAK**

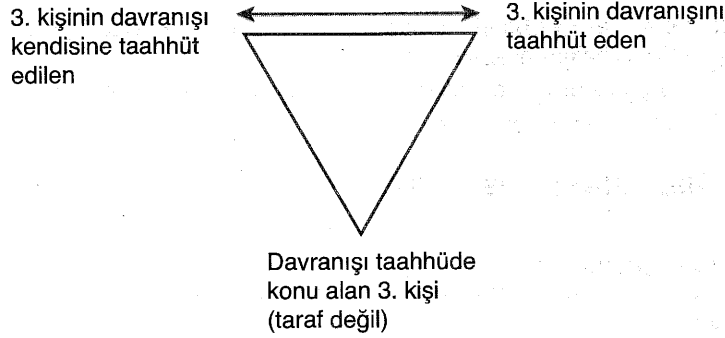
1. Başkasının borcu için rehnedilen bir şeyi rehinden kurtardığı ve bu şey üzerinde mülkiyet veya başka bir aynı hakkı bulunduğu takdirde
2. Alacaklıya ifada bulunan üçüncü kişinin, ona halef olacağı borçlu tarafından ifadan önce alacaklıya bildirildiği takdirde

ÖZEL OLARAK

1. Müteselsil borçlular lehine
2. Kefil lehine
3. Özel ve sosyal sigortalarda sigortacı lehine

ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN FİİLİNİ ÜSTLENME

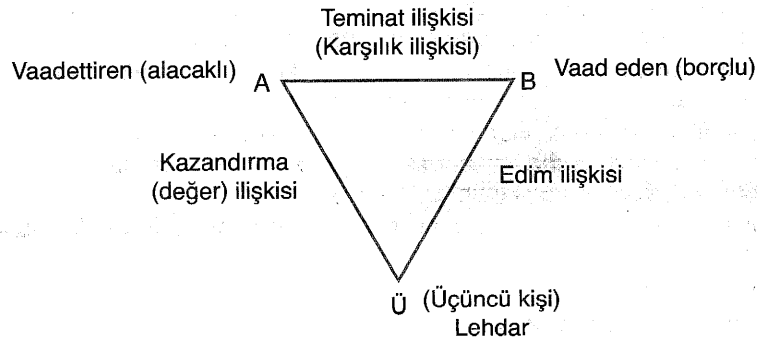
- Bir borç ilişkisinde borçlu kural olarak kendi edimini, alacaklıya taahhüt eder.
- Üçüncü kişinin fiilinin üstlenilmesinde ise taahhütte bulunan borçlu bununla bir başkasını borç altına sokmamakta yalnızca, üçüncü kişinin belli bir edimde bulunacağı hususunda bir garanti vermekte, böylece kendisi borç altına girmektedir.

- Üçüncü bir kişinin fiilini başkasına karşı üstlenen kişi, bu fiilin gerçekleşmemesinden dolayı doğan zararı karşılamakla yükümlüdür.
- Belli bir süre için taahhütte bulunulmuşsa, sürenin bitimine kadar, üçüncü kişinin fiilini üstlenen kişiye yazılı olarak başvurulmaması hâlinde, üstlenenin sorumluluğunun sona ereceği kararlaştırılabilir.

ÜÇÜNCÜ KİŞİ YARARINA SÖZLEŞME

Alacaklı ve borçlunun aralarında anlaşarak edimin bir üçüncü kişiye ifa edilmesini kararlaştırmalarıdır.

Üçüncü kişi yararına sözleşmenin iki türü vardır:

ÜÇÜNCÜ KİŞİ YARARINA

EKSİK SÖZLEŞME

- Lehine hak tesis edilen üçüncü kişinin, edimin ifasını bizzat borçluya başvurarak istemesi söz konusu değildir.
- Üçüncü kişi sadece kendisine yapılan ifayı kabule yetkilidir.
- Edimin ifasını alacaklı isteyebilir.
- Üçüncü kişi, edimin ifa edilmemesi ya da kötü ifa edilmesi sebepleri ile borca aykırılık hükümleri çerçevesinde tazminat isteyemez.

ÜÇÜNCÜ KİŞİ YARARINA

TAM SÖZLEŞME

- Lehine hak tesis edilen üçüncü kişi, edimin ifasını bizzat borçluya başvurarak isteyebilir çünkü bir alacak hakkı kazanmaktadır.
- Üçüncü kişinin alacak hakkına kavuşturulmasında onun rızasına başvurulmaz.
- Edimin ifasını alacaklı veya üçüncü kişi isteyebilir. Hangi taraf talepte bulunursa bulunsun borçlu ifayı, lehbara yapmakla yükümlüdür.
- Üçüncü kişi alacak hakkını kullanacağını bildirinceye kadar alacaklı, hak üzerinde tasarrufa halen yetkilidir.
- Bildirim anına kadar alacaklı ve borçlu aralarında anlaşarak borcu ibra yolu ile tamamen / kısmen sona erdirebilirler ya da takas haklarını kullanabilirler.
- Bildirim yapıldığı andan itibaren alacaklının hak üzerinde tasarruf yetkisi kalkar.
- Bu bildirim, hukuksal işlem benzeri fiildir.

BORÇ İLİŞKİLERİNDE TARAF DEĞİŞİKLİKLERİ

ALACAĞIN DEVRİ

ŞARTLARI

- Alacağın devri, mevcut bir borç ilişkisinde alacak hakkı sahibinin bir hukuksal işleme dayanan değişimini ifade etmektedir.
- Alacağın devri ile alacak hakkı, bunu devralan üçüncü kişiye geçer.
- Alacağın devrinin geçerliliği, adi yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.
- Alacağın devri sözü verme, şekle bağlı değildir.
- Alacağın devredilme sebepleri:
 - ifa amacı
 - tahsil amacı
 - teminat amacı
 } karşılıklı devir
- bağış amacı → karşılıksız devir
- Alacağın devri, bir tasarruf işlemidir. Çünkü alacaklı devir yolu ile sahip olduğu alacağa doğrudan etki etmekte, bu hakkı malvarlığından çıkarıp devralana aktarmaktadır.
- Alacağın devrinin geçersiz olması için devreden alacaklının hak üzerinde tasarruf yetkisi bulunmalıdır. Tasarruf yetkisi kural olarak devrin yapıldığı anda mevcut olmalıdır.
- Her türlü alacağın devri mümkündür. Devre konu yapılan alacak, adi bir senetten ya da bir kambyo senedinden doğmuş olabilir, şarta bağlanmış olabilir, müaccel ya da müeccel bir alacak olabilir. Alacağı kısmen ya da tamamen devretmek mümkündür.
- Devre konu alacağın yasaklanmamış olması gerekir. Devir yasağı iki şekilde konur:

KANUNİ DEVİR YASAĞI

- Manevi tazminat talepleri
- Ölünceye kadar bakma sözleşmesinden doğan bakım alacağı
- Vergi alacağı
- İşçi ücretlerinin 1/4'ünden fazlası
- Hasılat kiracısının kullanma hakkı
- Nafaka alacağı, kanunen alacak devrine konu olamaz.

İRADİ DEVİR YASAĞI

Borçlu, devir yasağı içermeyen bir yazılı borç tanınmasına güvenerek alacağı devralmış olan üçüncü kişiye karşı, alacağın devredilemeyeceğinin kararlaştırılmış bulunduğu savunmasını ileri süremez.

- Alacağın devredildiği, devreden ya da devralan alacaklı tarafından borçluya bildirilmemişse, borçlunun önceki alacaklıya yapacağı ifa geçersizdir. İyi niyetle yapılan bu ifa borçluyu borcundan kurtarır.
- Kime ait olduğu çekişmeli olan bir alacağın borçlusu, ifadan kaçınabilir ve alacağın konusunu hakim tarafından belirlenen yere tevdi etmekle borcundan kurtulur.
- Borçlu, alacağın çekişmeli olduğunu bildiği halde ifada bulunursa, bundan doğacak sonuçlardan sorumlu olur.
- Dava konusu olan çekişme mahkemece henüz sonuca bağlanmamış ve borç da muaccel ise taraflardan her biri borçluyu, edimi tevdi etmeye zorlayabilir.

Alacağın temlik ile aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Alacağın temlikinin geçerli olması için yazılı şekilde yapılması gerekir.
- B) Alacağın temlik eden devralana karşı borçlunun ödeme gücünü tekeffül etmiş sayılır.
- C) Alacağın temlikinin geçerli olması için borçlunun rızasının alınmasına gerek yoktur.
- D) Alacağın temlik eden kişiye iyi niyetli ödeme yapan borçlu borcundan kurtulur.
- E) Alacağın temlik edilmesi borç ilişkisinin taraflarını değiştirmez.

Yanıt (B)

KPSS - 2001

HUKUK

HÜKÜM VE SONUÇLARI

- Borçlu, devri öğrendiği sırada devredene karşı sahip olduğu savunmaları devralana karşı da ileri sürebilir.
- Borçlu, devri öğrendiği anda muaccel olmayan alacağını, devredilen alacaktan önce veya onunla aynı anda muaccel olması koşulu ile borcu ile takas edebilir.

Borçlunun, alacağın devredildiğini öğrendiği anda devredene karşı ileri sürebileceği savunmaları, alacağı devralana karşı ileri sürebileceğine ilişkin Borçlar Kanununda yer alan hükümle, aşağıdakilerden hangisine istisna oluşturabilecek bir uygulamaya izin verilmiştir?

- A) Borcun yüklenmesinin alacaklının iznine bağlı olması kuralı
- B) Takas edecek alacakların karşılıklı olması kuralı
- C) Üçüncü kişinin fiilinin taahhüt edileceği kuralı
- D) Üçüncü kişi lehine sözleşme yapılacağı kuralı
- E) Borçlunun alacağından tek taraflı vazgeçemeyeceği kuralı

Yanıt (B)

KPSS - 2004

MURAT YAYINLARI

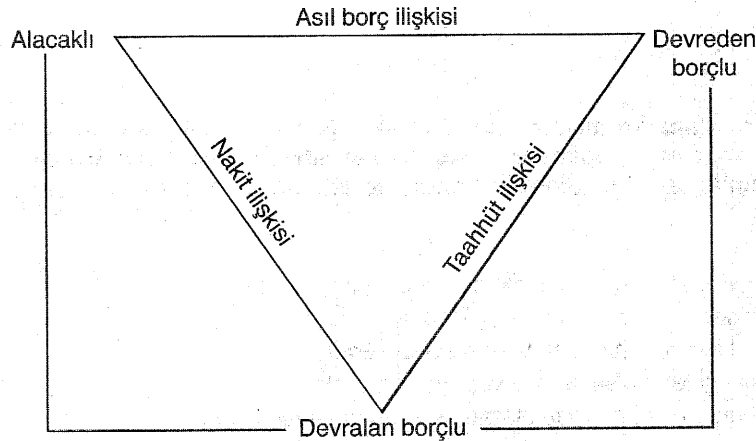
- Alacağın devri ile devredenin kişiliğine özge alanlar dışındaki öncelik hakları ve bağlı haklar da devralana geçer.
- Asıl alacak ile birlikte işlemiş faizler de devredilmiş sayılır.
- Devreden alacaklı, devralan alacaklıya alacak senedi ile elinde bulunan ispatla ilgili diğer belgeleri teslim etmek ve alacağını borçluya karşı ileri sürebilmesi için gerekli bilgileri vermekle yükümlüdür.
- Alacak, bir edim karşılığında devredilmişse, devreden alacaklı, devir sırasında alacağın varlığını ve borçlunun ödeme gücüne sahip olduğunu devralan alacaklıya karşı garanti etmiş olur.
- Alacak, bir edim karşılığı olmaksızın devredilmiş ya da kanun gereği başkasına geçmişse, devreden veya önceki alacaklı, devralan alacaklıya karşı, alacağın varlığından ve borçlunun ödeme gücünden sorumlu tutulmaz.
- Devralan alacaklı, garanti ile yükümlü olan devreden alacaklıdan;
 1. ifa ettiği karşı edimin faizi ile birlikte geri verilmesini
 2. devrin sebep olduğu giderleri
 3. borçluya karşı devraldığı alacağı elde etmek için yaptığı ve sonuçsuz girişimlerin yol açtığı giderleri
 4. devreden alacaklı, kusursuzluğunu ispat etmedikçe uğradığı zararlarını karşılamasını talep edebilir.

BORCUN ÜSTLENİLMESİ

Bir borç ilişkisinde borçlu tarafın değişimine yol açan, alacaklının rızasına bağlı, devreden borçlu yönünden kazandırıcı, devralan borçlu yönünden taahhüt, alacaklı yönünden tasarruf niteliğinde olan üç köşeli, iki aşamalı bir hukuksal işlemdir.

I. AŞAMA: BORCUN İÇ ÜSTLENİLMESİ

- Borcunu ifa edemeyecek duruma gelen borçlu, borcu ifa edememiş olmanın hukuksal sonuçlarından kendini kurtarmak amacı ile borcundan kurtulmayı bir çözüm olarak görebilir.
- Borçlu ile iç üstlenme sözleşmesi yapan kişi, borcu bizzat ifa ederek veya alacaklının rızası ile borcu üstlenerek, borçluyu borcundan kurtarma yükümlülüğü altına girmiş olur.
- İç üstlenme sözleşmesi, bir edim karşılığında akdedilmişse bu sözleşmenin geçerliliği şekle tabi değildir.
- İç üstlenme sözleşmesi bir edim karşılığı olmaksızın akdedilmişse bu sözleşmenin geçerliliği adi yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.
- Borçlu, iç üstlenme sözleşmesinden doğan borçlarını ifa etmedikçe, diğer taraftan yükümlülüğünü yerine getirmesini isteyemez.
- Borçlu, borcundan kurtarılmamışsa, borcu yüklenenden teminat isteyebilir.

II. AŞAMA: BORCUN DIŞ ÜSTLENİLMESİ

- Borçlunun yerine yenisinin geçmesi ve borcundan kurtarılması, borcu üstlenen ile alacaklı arasında yapılacak sözleşme ile olur.
- İç üstlenme sözleşmesinin, borcu üstlenen veya onun izni ile borçlu tarafından alacaklıya bildirilmesi, dış üstlenme sözleşmesinin yapılmasına ilişkin öneri anlamına gelir.
- Alacaklının kabulü açık veya örtülü olabilir. Alacaklı, çekince ileri sürmeksizin, borcu üstlenen kişinin ifasını kabul eder veya onun, borçlu sıfatı ile yaptığı diğer herhangi bir işleme rıza gösterirse, borcun üstlenilmesini kabul etmiş sayılır.
- Borcun üstlenilmesine ilişkin öneri alacaklı tarafından her zaman kabul edilebilir. Ancak, borcu üstlenen kişi ya da önceki borçlu kabul için bir süre koymuşsa, alacaklının bu sürenin sonuna kadar susması, teklifin reddedilmesi olarak kabul edilir.
- Önerinin alacaklı tarafından kabul edilmesinden önce yani bir iç üstlenme sözleşmesi yapılır ve buna ilişkin alacaklıya öneride bulunulursa, daha önce öneride bulunan önerisi ile bağlı olmaktan kurtulur.

BORÇLUNUN DEĞİŞMESİNİN SONUÇLARI

- Borçlu değişmiş olsa bile, alacaklının borçlunun kişiliğine özgü olanlar dışındaki bağlı hakları saklı kalır. Ancak borcun teminatı olarak rehin veren üçüncü kişinin ve kefilin sorumlulukları, onların borcun üstlenilmesine YAZILI olarak rıza göstermeleri hâlinde devam eder.
- Üstlenilen borca ilişkin savunmaları ileri sürme hakkı, yeni borçluya geçer.
- Dış üstlenme sözleşmesinden aksi anlaşılmadıkça yeni borçlu alacaklıya karşı önceki borçlunun ileri sürebileceği kişisel savunmalarda bulunamaz.
- Yeni borçlu, iç üstlenme sözleşmesinden kaynaklanan savunmaları alacaklıya karşı ileri süremez.
- Dış üstlenme sözleşmesi hükümsüz hale gelirse, iyi niyetli üçüncü kişilerin hakları saklı kalmak üzere, eski borç bütün bağlı borçları ile birlikte varlığını sürdürür.
- Borcu üstlenen kişi, dış üstlenme sözleşmesinin hükümsüz hale gelmesinde ve alacaklının zarara uğramasında kusurlu olmadığını kanıtlamadıkça alacaklı, kendisine önceden sağlanmış güvenceyi yitirmesi sebebiyle veya başka bir sebeple uğradığı zararın karşılanmasını, borcu üstlenen kişiden talep edebilir.

BORCA AYKIRILIK

- "Borç hiç ya da gereği gibi ifa edilmezse, borçlu kendisine hiç bir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür (TBK m.112)".
- İfa edilmeyen borç, bir yapma borcu ise alacaklı, masrafı borçluya ait olmak üzere edimin kendisi veya başkası tarafından ifasına izin verilmesini ve varsa zararların karşılanmasını isteyebilir. Ayrıca borca aykırı durumun ortadan kaldırılmasını da talep edebilir.

ALACAKLININ TEMERRÜDÜ

Alacaklı, borçlunun borcunu ifa edebilmesi için gerekli hazırlık fiillerini yapmaktan kaçınırsa
VEYA

Alacaklı, kendisine ifası teklif edilen bir edimi, haklı bir sebep olmaksızın kabulden kaçınırsa temerrüde düşer.

Alacaklı, müteselsil borçlulardan birine karşı temerrüde düşerse diğerlerine karşı da temerrüde düşmüş olur.

SONUÇLARI**VERME BORÇLARINDA**

- Borçlu, hasar ve giderleri alacaklıya ait olmak üzere, teslim edeceği şeyi tevdi ederek borcundan kurtulabilir.
- Tevdi yerini, ifa yerindeki hakim belirler. Bununla birlikte ticari mallar, hakim kararı olmadan da bir ardiyeye tevdi edilebilir.
- Sözleşmenin konusu olan şeyin niteliği veya işin özelliği tevdi edilmeye uygun değilse veya çabuk bozulabilecek cinsten ise veya bakımına, korunmasına yönelik masraflar, şeyin gerçek kıymetini aşıyorsa veya tevdi edilmesi önemli bir gider gerektiriyorsa borçlu, alacaklıya önceden ihtar etmek şartı ile ve hakim izni ile onu açık artırma yolu ile sattırıp, bedelini tevdi edebilir.

- Teslim edilecek şey, borsada kayıtlıysa veya piyasa fiyatı varsa ya da yapılacak gidere oranla değeri az ise şahsın açık artırma ile yapılması şart değildir. Ayrıca böyle bir durumda satışın önceden alacaklıya ihtarına da gerek olmadan hakim satışa izin verebilir.
- Alacaklı, tevdi edilen şeyi kabul ettiğini açıklamış veya tevdi bir rehnin ortadan kaldırılması sonucunu doğurmuş olmadıkça, borçlu tevdi edilen şeyi geri alabilir.

YAPMA BORÇLARINDA

Borcun konusu bir şeyin teslimini gerektirmiyorsa borçlu, borcunun temerrüdüne ilişkin hükümlere göre sözleşmeden dönebilir.

 Alacaklı temerrüdü ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Alacaklı temerrüdünün gerçekleşmesi için kural olarak alacaklının kusurlu olması gerekmez.

B) Alacaklı temerrüdünün gerçekleşmesi için borçlu, edimi gereği gibi teklif etmiş olmalıdır.

C) Alacaklı haksız olarak kendisine sunulan edimi kabulden kaçınmış olmalıdır.

D) Alacaklı temerrüdüne düşen alacaklı, mutlak olarak alacak hakkını kaybeder.

E) Mütemerit alacaklı, borçluya karşı ödemezlik defmini ileri süremez.

Yanıt (D)

KPSS - 2010

BORÇLU TEMERRÜDÜ ŞARTLARI

TEK TARAFA BORÇ YÜKLEYEN SÖZLEŞMELER İLE

KARŞILIKLI BORÇ YÜKLEYEN SÖZLEŞMELER BAKIMINDAN ARANAN ORTAK ŞARTLAR

1. Edimin ifası imkansız olmamalıdır.
2. Borç muaccel olmalıdır.
3. Alacaklı İHTAR çekmiş olmalıdır.
 - İHTAR, hukuksal işlem benzeri fiildir.
 - İHTAR'ın geçerliliği herhangi bir şekle bağlı değildir.
 - İHTAR, borçlunun temerrüdü için mutlak bir koşul olarak düzenlenmemiştir.

İHTARI GEREKTİRMEYEN DURUMLAR

- Borcun ifa edileceği gün, taraflarca birlikte belirlenmişse veya
- sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan birine usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlenmişse bu günün geçmesi ile veya
- haksız fiilde fiilin işlendiği veya
- sebepsiz zenginleşmede ise zenginleşenin kötü niyetli olduğu hâllerde zenginleşmenin meydana geldiği tarihte veya
- ihtarin geçersiz ya da yararsız olacağının somut olayda açıkça anlaşılabilir durumlarda borçlu İHTARA GEREK OLMADAN temerrüde düşmüş

KARŞILIKLI BORÇ YÜKLEYEN SÖZLEŞMELERDE BORÇLU TEMERRÜDÜNE BAĞLANMIŞ ÖZEL SONUÇLARDAN FAYDALANABİLMEK İÇİN ARANAN ORTAK ŞARTLARA İLAVE ŞART

4. Alacaklı, borcun ifa edilmesi için uygun bir süre verebilir veya uygun bir süre verilmesini hakimden isteyebilir.

SÜRE VERİLMESİNİ GEREKTİRMEYEN DURUMLAR

- Borçlunun içinde bulunduğu durumdan veya tutumundan süre verilmesinin etkisiz olacağı anlaşılıyorsa
- Borçlunun temerrüdü sonucunda borcun ifası alacaklı için yararsız kalmışsa
- Borcun ifasının, belirli bir zamanda veya belirli bir süre içinde gerçekleşmemesi üzerine ifanın artık kabul edilemeyeceği sözleşmeden anlaşılıyorsa

BORÇLU TEMERRÜDÜNÜN SONUÇLARI GENEL SONUÇLAR

1. AYNEN İFA VE GECİKME TAZMİNATI

- Borcun ifa edilmesinde halen menfaati bulunan alacaklı, borçludan aynen ifayı ve borcun geç ifasından dolayı uğradığı zararın karşılanmasını ister.
- Temerrüde düşen borçlu, temerrüde düşmekte kuruşu olmadığını ispat etmedikçe, borcun geç ifasından dolayı alacaklının uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür.

2. BEKLENMEDİK HALDEN SORUMLULUK

- Temerrüde düşen borçlu beklenmedik hâl sebebiyle doğacak zarardan sorumludur.
- Borçlu temerrüde düşmekte kusuru olmadığını veya borcu zamanında ifa etmiş olsaydı bile zararın doğacağını ispat ederek bu sorumluluktan kurtulabilir.

PARA BORCUNA İLİŞKİN SONUÇLAR

1. TEMERRÜT FAİZİ

- Alacaklı, hiçbir zarara uğramamış bile olsa, paradan temerrüt süresince mahrum kalması sebebiyle uğradığı zararın karşılanmasını talep edebilir.
- Gecikme tazminatından farklı olarak temerrüt faizi kusur koşulunu da gerektirmez. Borçlu temerrüde düşmede ister kusurlu olsun ister olmasın, temerrüt faizini ödemekle yükümlüdür.

Gecikme faizi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Gecikme faizi yalnız para borçlarında söz konusu olabilir.

B) Gecikme faizi talep edilmedikçe hakim kendiliğinden buna hükmedemez.

C) Borçlu temerrüde düşmekte kusurlu olmadığını kanıtlarsa gecikme faizi ödemekten kurtulur.

D) Gecikme faizi talep edebilmek için zararın kanıklanmasına gerek yoktur.

E) Yabancı para borçlarında da gecikme faizi istenebilir.

Yanıt (C)

KPSS - 2003

2. AŞKIN ZARAR

- Alacaklı, temerrüt faizini aşan bir zarara uğramış olursa, borçlu kendisinin hiç bir kusuru bulunmadığını ispat etmedikçe bu zararı da gidermekle yükümlüdür.

TEMERRÜT FAİZİYLE KARŞILANMAYAN ZARARIN TAZMİNİNDE, BORÇLUNUN KUSURUNA DAYANAN BİR SORUMLULUK ÖNGÖRÜLMÜŞTÜR.

SÜREKLİ EDİMLİ SÖZLEŞMELERE İLİŞKİN SONUÇLAR

- İfasına başlanmış sürekli edimli sözleşmelerde, borçlunun temerrüdü hâlinde alacaklı, aynen ifa ve gecikme tazminatı isteyebileceği gibi, sözleşmeyi feshederek, sözleşmenin süresinden önce sona ermesi yüzünden uğradığı zararların tazmin edilmesini de isteyebilir.

KARŞILIKLI BORÇ YÜKLEYEN SÖZLEŞMELERE İLİŞKİN ÖZEL SONUÇLAR (SEÇİMLİK HAKLAR)

- Temerrüde düşen borçlu, verilen süre içinde borcunu ifa etmezse veya süre verilmesini gerektirmeyen bir hâl söz konusu ise alacaklı her zaman borcun aynen ifasını ve gecikme sebebiyle uğradığı zararın tazmin edilmesini isteyebilir.
- Alacaklı, aynen ifa ve gecikme tazminatı isteme hakkından vazgeçtiğini hemen bildirerek borcun ifa edilememesinden doğan zararının tazmin edilmesini isteyebilir.
- Alacaklı, sözleşmeden dönebilir. Sözleşmeden dönme hâlinde taraflar, karşılıklı olarak ifa yükümlülüğünden kurtulurlar ve daha önce ifa ettikleri edimleri geri isteyebilirler. Bu durumda borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını kanıtlamazsa alacaklı, sözleşmenin hükümsüz kalması sebebiyle uğradığı zararın giderilmesini de isteyebilir.

- Alacaklının TBK m.125'de tanınan seçimlik haklardan hangisini kullanacağını borçlusuna, uygun bir sürenin sonunda derhâl bildirmesi gerekir. Aksi takdirde alacaklının adi işlerde aynen ifa ve gecikme tazminatı istediği belirli vadeli ticari satışlarda, aksi belirtilmemişse, aynen ifayı reddettiği ve müspet zararının karşılanması istediği kabul edilir.

Müspet zarar, menfi zarar ayrımını bir örnekle açıklayalım: A, B'den 1 Mart 2007 tarihinde 100.000 TL ye bir mal satın almıştır. Mal, 3 ay sonra teslim edilecek ve para da o zaman ödenecektir. Aynı nitelikte mal, C tarafından 15 Mart 2007 de A'ye 110.000 TL ye teklif edilmiş fakat A, B ile olan sözleşmeyi düşünerek C'nin teklifini reddetmiştir. Buna göre sözleşmenin hükümsüzlüğü nedeniyle A, bu malı Ü den 125.000 TL ye almak zorunda kalırsa onun sözleşmeye güvendiği için uğradığı menfi zarar $125.000 - 110.000 = 15.000$ TL'dir. Çünkü, A, B ile hiç sözleşme yapmamış olsaydı 110.000 TL ye malı C den alacaktı. Halbuki B ile sözleşme yaptığı ve bu sözleşmeye güvendiği için 110.000 TL'lik teklifi reddedip sözleşmenin hükümsüzlüğü anlaşıncaya 125.000 TL ödemek zorunda kalmıştır. A ile B arasındaki sözleşme geçerli olmasına rağmen B, borcunu ifa etmediği için A bu malı, 125.000 TL ye Ü den almak zorunda kalırsa Borcun ifa edilmemesi yüzünden uğradığı müspet zarar, $125.000 - 100.000 = 25.000$ TL'dir. Zira, B, borcunu ifa etseydi mal A ya 100.000 TL ye gelecekti.

BORÇ İLİŞKİLERİNDE ÖZEL DURUMLAR

MÜTESELSİL BORÇLULUK

Bir borç ilişkisinde alacaklının karşısında birden fazla borçlunun bulunduğu hâllerde, her bir borçlunun borcun tamamından sorumlu olmasıdır.

KAYNAĞI

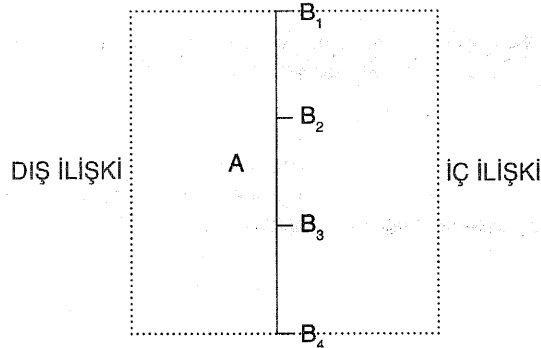
KANUNİ MÜTESELSİL BORÇLULUK

Birden fazla borçlu arasındaki birlikte sorumluluk esas kanundan doğmaktadır.

- Aile malları ortaklığında ortaklık borçlarından sorumluluk
- Miras bırakanın borçlarından sorumluluk
- Ticaret kanununda öngörülen ticari teselsül karanesi
- Haksız fiillerde birden fazla sorumlunun zarar görene karşı aynı anda sorumluluğu
- Bir malvarlığı veya işletmenin devralınmasında devreden ve devralanın belirli bir süre birlikte sorumluluğu
- Birlikte ödünç alanların ödünç verene karşı sorumluluğu

İRADİ MÜTESELSİL BORÇLULUK

Birden çok borçludan her biri, alacaklıya karşı borcun tamamından sorumlu olmayı kabul ettiğini bildirdiğinde doğmaktadır.

DIŞ İLİŞKİ

- Alacaklı, borcun tamamının veya bir kısmının ifasını, dilerse borçluların hepsinden, dilerse yalnız birinden talep edebilir.
- Borçluların alacaklıya karşı sorumlulukları borcun tamamı ödeninceye kadar devam eder.
- Müteselsil borçlulardan biri, alacaklıya karşı ancak onunla kendi arasındaki kişisel ilişkilerden veya müteselsil borcun sebep veya konusundan doğan def'i ve itirazları ileri sürmezse, diğerine karşı sorumlu olur.
- Kanun veya sözleşme ile aksi belirlenmedikçe borçlulardan biri, kendi davranışı ile diğer borçluların durumunu ağırlaştıramaz.
- Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.
- Borçlulardan biri, alacaklıya ifada bulunmaksızın borçtan kurtulmuşsa, diğer borçlular bundan ancak durumun veya borcun niteliğinin elverdiği ölçüde yararlanabilirler.
- Alacaklının, borçlulardan biri ile yaptığı ibra sözleşmesi, diğer borçluları da ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtarır.

Aşağıdakilerden hangisi müteselsil borçların özelliklerinden biri değildir?

A) Borçlulardan birinin alacaklıyı tatmin ettiği oranda diğerlerinin de borçtan kurtulması
 B) Müteselsil borçluların ödemede bulunan borçluya karşı da müteselsil olarak borçlu olmaları
 C) Alacaklıya payından fazlasını ödeyen borçlunun alacaklının haklarına halef olması
 D) Alacaklının diğerlerinin zararlarına olarak bazı borçluların durumlarını iyileştirmemesi
 E) Müteselsil borçluların iç ilişkide kural olarak alacaklıya yapılan ödemeden eşit bir payı üzerlerine almak zorunda olmaları

Yanıt (B)

KPSS - 2005

İÇ İLİŞKİ

- Borçlulardan her biri, aralarındaki iç ilişkide birbirlerine karşı, aksi kararlaştırılmadıkça borcun eşit bir payından sorumludurlar.
- Kendi payına düşenden fazla ifada bulunan borçlu, bu fazlalık oranında diğer borçlulara başvurabilir.
- Borçlulardan birinden alınamayan miktarı, diğer borçlular eşit olarak üstlenmekle yükümlüdürler.
- Diğerlerine rücu hakkına sahip olan borçlulardan her biri, ifa ettiği miktar oranında alacaklının haklarına halef olur.
- Alacaklı, diğerlerinin zararına olarak borçlulardan birinin durumunu iyileştirirse bunun sonuçlarına katlanır.

MÜTESELSİL ALACAKLILIK

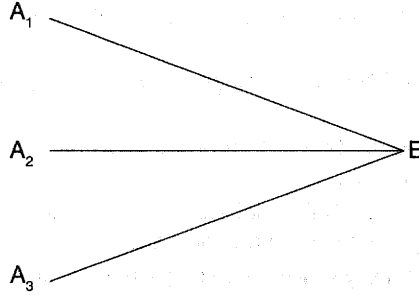
Bir borç ilişkisinde borçlunun karşısında birden fazla alacaklının bulunduğu hâllerde her bir alacaklının ifayı tek başına talep edebilmesidir.

KANUNİ MÜTESELSİL ALACAKLILIK (TBK m.85)

- Bölünemeyen bir borcun birden çok alacaklısı varsa alacaklılardan her biri, borcun alacaklıların tamamına ifası isteyebilir.
- Borçlu, edimini alacaklıların tamamına ifa etmekle yükümlüdür.
- Hâl ve şartlardan aksi anlaşılmadıkça ifada bulunan borçlu, alacaklıya halef olur ve diğer borçlulardan payları oranında alacağını talep edebilir.

İRADİ MÜTESELSİL ALACAKLILIK

- Müteselsil alacaklılık, borçlunun, alacaklılardan her birine borcun tamamını isteme hakkı tanıdığı hallerde doğar. Borçlu, alacaklılardan birine yaptığı ifa ile, bütün alacaklılara karşı borcundan kurtulmuş olur.
- Alacaklılardan birinin icra veya mahkemeye başvurmuş olduğu kendisine bildirilmedikçe, borçlu dilediği alacaklıya ifada bulunabilir.

- **İFADA ÖNCELİK İLKESİ** → : Alacaklılardan biri, borçlu aleyhine takibe geçmiş ya da dava açmış ise ve borçlu da bundan haberdar olmuşsa, bu alacaklıya öncelikle ifada bulunmak zorundadır. Diğer alacaklılarına yapacağı ifa ile borcundan kurtulamaz.
- Aksi kararlaştırılmadıkça, alacaklılardan her birinin edim üzerindeki hakları eşittir.
- Kendisine düşen paydan fazlasını elde eden alacaklı, bu fazlalığı payını alamamış olan diğer alacaklılara ödemekle yükümlüdür.

KOŞULLAR**GEÇİKTİRİCİ KOŞUL**

- Bir sözleşmenin hüküm ifade etmesi, gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya, sözleşme geciktirici koşula bağlanmış olur.
- Aksi kararlaştırılmamışsa, geciktirici koşula bağlı sözleşme, ancak koşulun gerçekleştiği andan başlayarak hüküm ifade eder.
- Borçlu, koşul gerçekleşinceye kadar, borcun gereği gibi ifasını engelleyecek her türlü davranıştan kaçınmakla yükümlüdür.
- Koşula bağlı hakkı tehlikeye düşürülen alacaklı, alacağı koşula bağlı olmayan bir alacaklının, alacak hakkını korumak için başvurabileceği hukuki önlemlere aynen başvurabilir.
- Koşulun gerçekleşmesinden önce yapılan tasarruflar, koşulun hükümlerini zedelediği oranda geçersiz olur.
- Borcun konusunu oluşturan şey, koşulun gerçekleşmesinden önce kendisine verilen alacaklı, koşul gerçekleşirse, koşulun gerçekleşmesine kadar elde ettiği yararların sahibi olur. Koşul gerçekleşmezse, elde ettiği yararları iade eder.

BOZUCU KOŞUL

- Bir sözleşmenin sona ermesi, önceden gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya bağlanmışsa, bozucu koşul söz konusudur.
- Bozucu koşula bağlanmış sözleşmenin hükümleri, koşulun gerçekleştiği anda ortadan kalkar.
- Aksi kararlaştırılmamışsa, sona erme geçmişi etkili olmaz.

ORTAK HÜKÜMLER

- Koşul, taraflardan birinin bizzat yerine getirmesi gerekli bir davranış değilse, o tarafın ölümü hâlinde mirasçısı onun yerine geçebilir.
- Taraflardan biri, koşulun gerçekleşmesine dürüstlük kurallarına aykırı olarak engel olursa, koşul gerçekleşmiş sayılır.
- Taraflardan biri, koşulun gerçekleşmesini dürüstlük kurallarına aykırı bir biçimde sağlarsa koşul gerçekleşmemiş sayılır.
- Bir koşul, hukuka veya ahlâka aykırı bir fiili sağlamak amacı ile konulmuşsa, bu koşula bağlı hukuksal işlem kesin olarak hükümsüzdür.

CEZA KOŞULU

- Her borç ilişkisinde alacaklının temel beklentisi, borçlunun borcunu, borç ilişkisine uygun olarak ifa etmesidir.
- Alacak hakkının tehlikede olduğunu düşünen veya borçlusuna güvenmeyen alacaklı, borçludan kendisine güvence göstermesini talep edebilir. Bu güvencelerden biri ceza koşuludur.
- Ceza koşulu ile alacaklı, zarar ispat şartına bağlı olmayan bir yaptırımı, sözleşme kurulurken başta borçlusuna kabul ettirmektedir.
- Ceza koşulu, bir fer'i (bağlı) haktır.
- Ceza koşulu, kusur şartını gerektirir ancak zarar şartını gerektirmez. Yani alacaklı hiç bir zarara uğramamış olsa bile, kararlaştırılan cezanın ifası gerekir.
- Alacaklı bir zarara uğramışsa ve bu zarar, kararlaştırılan ceza tutarını aşıyorsa, alacaklı borçlunun kusurunu ve uğradığı zararı ispat etmedikçe, aşan miktarı isteyemez.
- Her türlü borç ilişkisinde kural olarak ceza koşulu öngörülebilir.

İSTİSNA: Şahsa sıkı sıkıya bağlı hukuksal işlemler ve TKHK kapsamındaki sözleşmelerdir.

- Ceza koşulu çoğu zaman bir miktar para olarak kararlaştırılır. Taraflar cezanın miktarını serbestçe belirleyebilirler.
- Aksi kararlaştırılmadıkça ceza koşulu ve temerrüt faizi birlikte istenemez.
- Hakim, aşırı gördüğü ceza koşulunu kendiliğinden indirir.

CEZA KOŞULUNUN TEMEL FONKSİYONU, borçluyu borcunu ifaya sevk etmektir. Borçluyu ekonomik anlamda yıkmak değildir.

TÜRLERİ**SEÇİMLİK CEZA KOŞULU**

- Bir sözleşmenin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi ihtimali için ceza koşulu kararlaştırılmışsa, aksi sözleşmeden anlaşılmadıkça alacaklı YA borcun YA DA cezanın ifasını isteyebilir.

İFAYA EKİLİ CEZA KOŞULU

- Bir sözleşmenin belirlenen zaman veya yerde ifa edilmemesi ihtimali için ceza koşulu kararlaştırılmışsa alacaklı, hakkından açıkça feragat etmiş veya ifayı çekincesiz olarak kabul etmiş olmadıkça HEM asıl borcun ifasını HEM DE cezanın ifasını isteyebilir.

İFA YERİNE CEZA KOŞULU

- Borçlunun, sözleşmeyi dönme veya fesih yolu ile sona erdirmesi ihtimali için ceza koşulu kararlaştırılmışsa borçlu, sözleşmeyi dönme veya fesih suretiyle sona erdirmeye yetkili olduğunu kanıtlayarak ve kararlaştırılan cezayı ifa ederek sözleşmeden dönebilir veya sözleşmeyi feshedebilir.

CAYMA PARASI

- Sözleşmeden cayma hakkını saklı tutmak isteyen tarafın diğer tarafa sözleşme kurulurken ödediği paradır.
- Parayı vermiş olan taraf sözleşmeden cayarsa verdiği parayı bırakır, parayı almış olan taraf cayarsa aldığı paranın iki katını geri verir.

BAĞLANMA PARASI

- Sözleşme yapılırken bir kimsenin vermiş olduğu bir miktar para, sözleşmenin yapıldığına kanıt olarak verilmiş sayılır.
- Aksine sözleşme ya da yerel ödet olmadıkça, bağlanma parası esas alacaktan düşülür.

Bağlanma parası ile güvence parası (depozito) birbiri ile karıştırılmamalıdır. Güvence parası, borcunun borca aykırı davranışı halinde alacaklının uğradığı zararına karşılık olarak alıkoymak üzere verilen bir miktar paradır.

BORÇLARIN SONA ERMESİ**İFA:**

- Borçlunun edim konusunu yerine getirmesidir.
- Kanunen geçerli bir açıklama yapılmadığı veya makbuzda bir açıklık bulunmadığı takdirde ifa, muaccel bir borç için yapılmış sayılır.

İBRA:

“Borcu doğuran işlem kanunen veya taraflarca belli bir şekle tabi tutulmuş olsa bile borç, taraflarca şekle bağlı olmaksızın yapacakları ibra sözleşmesi ile tamamen veya kısmen ortadan kaldırılabilir (TBK m.132)”.

YENİLEME:

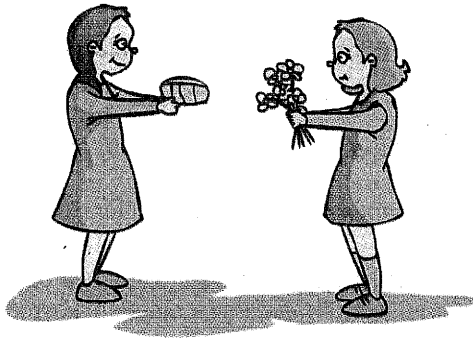
- Mevcut bir borcun yeni bir borç yaratmak sureti ile sona erdirilmesidir.
- Yeni bir borçla mevcut bir borcun sona erdirilmesi, ancak tarafların bu yöndeki açık iradesi ile olur.
- Özellikle mevcut borç için kambyo taahhüdünde bulunulması veya yeni bir alacak senedi veya yeni bir kefalet senedi düzenlenmesi, tarafların açık yenileme iradeleri olmadıkça yenileme sayılmaz.
- Çeşitli kalemlerin bir cari hesaba sadece kaydedilmiş olması, yenileme sayılmaz. Ancak, hesabın kesilmiş ve cari hesap sonucu diğer tarafça kabul edilmiş olması durumunda borç yenilenmiş olur. Kalem-lerden birinin güvencesi varsa, aksi kararlaştırılmadıkça, cari hesapta yenileme bu güvenceyi sonlandırmaz.

BİRLEŞME:

- Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesi ile borç sona erer.
- Üçüncü kişilerin alacak hakkı üzerinde önceden mevcut olan hakları birleşmeden etkilenmez.
- Birleşme geçmişe etkili ortadan kalkarsa eski borç varlığını sürdürür.

SONRAKİ KUSURSUZ İFA İMKANSIZLIĞI:

- Borcun ifası, borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle imkansızlaşırsa borç sona erer.
- Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde imkansızlık sebebiyle borçtan kurtulan borçlu, karşı taraftan almış olduğu edimi sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri vermekle yükümlüdür. Henüz kendisine ifa edilmemiş edimi isteme hakkını ise kaybeder.
- Borçlu, ifanın imkansızlaştığını alacaklıya derhâl bildirmez ve zararın artmaması için gerekli önlemleri almazsa bundan doğan zararları gidermekle yükümlü olur.
- Borcun ifası, borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle kısmen imkansızlaşırsa borçlu, borcunun sadece imkansızlaşan kısmından kurtulur. Ancak, bu kısmi ifa imkansızlığı önceden öngörülseydi taraflarca böyle bir sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, borcun tamamı sona erer.
- Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde bir tarafın borcu kısmen imkansızlaşır ve alacaklı kısmi ifaya razı olursa, karşı edim de o oranda ifa edilir. Alacaklının böyle bir ifaya razı olmaması veya karşı edimin bölünemeyen nitelikte olması durumlarında tam imkansızlık hükümleri uygulanır.

TAKAS:

- İki kişi, karşılıklı olarak bir miktar para veya özdeş diğer edimleri, birbirine borçlu oldukları takdirde her iki borç muaccel ise, her biri alacağını borcu ile takas edebilir.
- Alacaklardan biri çekişmeli olsa bile takas ileri sürülebilir.

- Zamanaşımına uğramış bir alacağın takası, ancak takas edilebileceği anda henüz zamanaşımına uğramamış olması şartı ile ileri sürülebilir.
 - Asıl borçlunun takası ileri sürme hakkı devam ettikçe, kefil de alacaklıya ifada bulunmayabilir.
 - Üçüncü kişi yararına borçlanan kişi, bu borcu ile sözleşmenin diğer tarafından olan alacağın takas edemez.
 - Borçlunun ifası halinde alacaklılar, muaccel olmasalar bile alacaklarını, müflise olan borçları ile takas edebilirler.
 - Takas, ancak borçlunun takas iradesini alacaklıya bildirmesi ile gerçekleşir. Bu durumda her iki borç, takas edilebilecekleri anda daha az olan borç tutarında sona erer.
 - Bazı alacaklar, takas hakkının doğumundan sonra ancak alacaklının rızası ile takas edilebilir.
1. Tevdi edilmiş eşyanın geri verilmesine veya bedeline ilişkin alacaklar
 2. Haksız olarak alınmış veya aldatma sonucunda alıkonulmuş eşyanın geri verilmesine veya bedeline ilişkin alacaklar
 3. Nafaka ve işçi ücreti gibi, borçlunun ve ailesinin bakımı için zorunlu olup özel niteliği gereği, doğrudan alacaklıya verilmesi gereken alacaklar

- Takas hakkından önceden feragat mümkündür.

Aşağıdakilerden hangisi takasın şartlarından biri değildir?

A) Takas beyanında bulunulmuş olması	B) Borçların aynı cinsten olması
C) Borçların karşılıklı olması	D) Borçların muaccel olması
E) Borçların çekişmesiz olması	

KPSS - 2008

ZAMANAŞIMI (GENEL ÖZELLİKLERİ):

- Hukuk düzeni kişilere, belli bir süre içinde kullanılması şartı ile hak(lar) bahşeder. Bu süre içinde hakkını takip etmeyen kişinin hakkı, belli bir süreni geçmesi sebebiyle aşınıyorsa, hakkın dava ve takip edilebileceği sürenin niteliği zamanaşımıdır.
- Zamanaşımı borçlu açısından borcu sona erdiren bir sebep iken, alacaklı açısından alacağın dava ve takip edilme hakkını sona erdiren bir sebeptir.
- Taşınmaz rehni ile güvenceye bağlanmış alacakların dışında her alacak için bir zamanaşımı süresi işler.

- Kanunda belirtilmiş olan zamanaşımı süreleri kesindir, sözleşme ile değiştirilemez.
- Zamanaşımı, alacağın muaccel olması ile işlemeye başlar.
- Alacağın muaccel olmasının bir bildirimle bağlı olduğu hâllerde zamanaşımı süresi, bu bildirimin yapıldığı günden itibaren işlemeye başlar.
- Ömür boyunca gelir ve benzeri dönemsel edimlerde, alacağın tamamı için zamanaşımı, ifa edilmemiş ilk dönemsel edimin muaccel olduğu günde işlemeye başlar.
- Alacağın tamamı zamanaşımına uğramışsa, ifa edilmemiş dönemsel edimler de zamanaşımına uğramış olur.
- Asıl alacak zamanaşımına uğrayınca ona bağlı faiz ve diğer alacaklar da zamanaşımına uğramış olur.
- Zamanaşımından önceden feragat edilemez.
- Müteselsil borçlulardan birinin zamanaşımından feragat etmesi diğerlerine karşı ileri sürülemez.
- Asıl borçlunun zamanaşımından feragati kefile karşı ileri sürülemez.
- Bölünemez bir borcun borçlularından birinin zamanaşımından feragat etmesi diğerlerine karşı ileri sürülemez.
- Zamanaşımı def'i olarak ileri sürülmedikçe, hâkim bunu kendiliğinden dikkate alamaz.

ZAMANAŞIMININ DURMASI

- Zamanaşımını durduran sebeplerin ortadan kalktığı günün bitiminde zamanaşımının işlemeye başlaması veya kaldığı yerden işlemeyi sürdürmesidir.

SEBEPLER

- Velayet süresince, çocukların ana ve babalarından olan alacakları
- Vesayet süresince, vesayet altında bulunanların vasiden veya vesayet işlemleri sebebiyle devletten olan alacakları
- Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin birbirinden olan alacakları
- Hizmet ilişkisi süresince, ev hizmetlilerinin onları çalıştıranlardan olan alacakları
- Borçlu, alacak üzerinde intifa hakkına sahip olduğu sürece
- Alacağı, Türk mahkemelerinde ileri sürme imkanının bulunmadığı sürece
- Alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesinde, birleşmenin geçmişe etkili ortadan kalkması halinde, bu durumun ortaya çıkmasına kadar geçecek sürece

Aşağıdakilerden hangisi zamanaşımını durduran nedenlerden biridir?

A) Borcun ikrar edilmesi
 B) Borç için rehin verilmesi
 C) Borç için kefalet verilmesi
 D) Alacaklının borçluya karşı icra takibi yapması
 E) Alacağın Türk mahkemesi önünde ileri sürülme imkanının bulunmaması

Yanıt (E)

KPSS - 2003

ZAMANAŞIMININ KESİLMESİ

- Zamanaşımının kesilmesi, yeni bir sürenin işlemeye başlaması demektir.

SEBEPLER

1. Borçlu, borcu ikrar etmişse, özellikle faiz ödemiş veya kısmen ifada bulunmuşsa ya da rehin vermiş veya kefil göstermişse
2. Alacaklı, dava veya def'i yolu ile mahkemeye veya hakeme başvurmuşsa, icra takibinde bulunmuşsa ya da iflas masasına başvurmuşsa zamanaşımı kesilir.

- Kesilen süre kural olarak eski sürenin aynısı olarak işlemeye başlar. Ancak borç bir senetle ikrar edilmiş veya bir mahkeme ya da hakem kararına bağlanmış ise yeni süre her zaman on yıldır.
- Zamanaşımı müteselsil borçlulardan veya bölünemeyen borcun borçlularından birine karşı kesilince diğerlerine karşı da kesilmiş olur.
- Zamanaşımı asıl borçluya karşı kesilince kefile karşı da kesilmiş olur.
- Zamanaşımı kefile karşı kesilince, asıl borçluya karşı kesilmiş olmaz.

ZAMANAŞIMININ HAK DÜŞÜRÜCÜ SÜRE İLE KIYASLANMASI

- Hak düşürücü süre hakkı düşüren, ortadan kaldıran süredir. Zamanaşımından farklı olarak sadece dava ve takip hakkı değil; talep hakkı da ortadan kalkar.
- Hak düşürücü süre hakkın düşmesine yol açtığından sadece borçlu tarafından ileri sürülmez. Sürenin geçip geçmediği hâkim tarafından re'sen nazara alınır. Zamanaşımını hâkim re'sen gözönünde bulunduramaz.
- Hak düşürücü sürenin geçmiş olması İTİRAZ niteliğinde bir savunmaya yol açarken zamanaşımı, bir DEF'i savunmasıdır.
- Hak düşürücü süre hakkı ortadan kaldırdığından bu süre bir kez işlemeye başladığında bunun kesilmesi veya durması söz konusu değildir. Buna karşılık borçlu veya alacaklının bazı işlemleri, bu zamanaşımı süresini kesebilir veya durdurabilir.

ZAMANAŞIMI SÜRELERİ

SÖZLEŞMEDEN DOĞAN BORÇLAR

- Kural olarak sözleşmeden doğan alacaklar 10 yıllık zamanaşımına tabidir.
- Aşağıdaki alacaklar için 5 YILLIK zamanaşımı uygulanır:
 1. Kira bedelleri, ana para faizleri ve ücret gibi dönemsel edimler
 2. Otel, motel, pansiyon ve tatil köyü gibi yerlerdeki konaklama bedelleri ile lokanta ve benzeri yerlerdeki yeme içme bedelleri
 3. Küçük sanat işlerinden ve küçük çapta perakende satışlardan doğan alacaklar
 4. Bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar
 5. Vekâlet, komisyon ve acentalık sözleşmelerinden, ticari simsarlık ücreti alacağı dışında simsarlık sözleşmesinden doğan alacaklar
 6. Yüklenicinin yükümlülüklerini ağır kusuru ile hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi dışında, eser sözleşmesinden doğan alacaklar

HAKSIZ FİİLDEN DOĞAN BORÇLAR

- Tazminat talebi, zarar görenin, zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren 2 YIL'ın ve her halde, fiilin işlendiği tarihten başlayarak 10 YIL'ın geçmesi ile zamanaşımına uğrar.
- Fiil, aynı zamanda suç teşkil ediyorsa, ceza kanunlarının daha uzun bir zamanaşımı öngördüğü hallerde bu süre
- Rücu talebi, tazminatın tamamının ödendiği ve birlikte sorumlu kişinin öğrenildiği tarihten başlayarak 2 YIL'ın ve her hâlde, tazminatın tamamının ödendiği tarihten başlayarak 10 YIL'ın geçmesi ile zamanaşımına uğrar.
- Tazminatın ödenmesi kendisinden istenilen kişi, durumu birlikte sorumlu olduğu kişilere bildirmek zorundadır. Aksi takdirde zamanaşımı, bu bildirimin doğruluk kurallarına göre yapılabileceği tarihte işlemeye başlar.
- Motorlu araç işletilmesinden doğan kazalarda zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren MADDİ ZARARLAR için 2 YIL, MANEVİ ZARARLAR için 1 YIL; her hâlde fiilin işlendiği tarihten itibaren 10 YIL'dır.

SEBEPSİZ ZENGİNLEŞMEDEN DOĞAN BORÇLAR

- Sebepsiz zenginleşmeden doğan talep hakkı, hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten itibaren 2 YIL'ın ve her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten itibaren 10 YIL'ın geçmesi ile zamanaşımına uğrar.

ÖĞRENME-PEKİŞTİRME SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisi Türk Borçlar Kanununda düzenlenmiş isimli bir sözleşme değildir?
 - A) Satış sözleşmesi
 - B) Kullanım Ödücü sözleşmesi
 - C) İbra sözleşmesi
 - D) Eser sözleşmesi
 - E) Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi
2. Aşağıdakilerden hangisi Borçlar hukukunun asli kaynakları arasında yer almaz?
 - A) Medeni Kanun
 - B) Ticaret Kanunu
 - C) Karayolları Trafik Kanunu
 - D) İçtihadı Birleştirme Kararları
 - E) Doktrin
3. Bir borç ilişkisi hangi taraflar arasında kurulmuşsa, o borç ilişkisinden kaynaklanan hakların yalnızca bu ilişkiye taraf olanlara karşı ileri sürülebileceğine yönelik temel ilke aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) İrade özerkliği ilkesi
 - B) Nisbilik ilkesi
 - C) Dürüstlük ilkesi
 - D) Kusurlu sorumluluk ilkesi
 - E) İvat ilkesi
4. Bağış ve ödünç sözleşmeleri, aşağıdaki ilkelerden hangisinin bir istisnası niteliğindedir?
 - A) Sözleşme hürriyeti
 - B) Eşitlik
 - C) Dürüstlük
 - D) Nisbilik
 - E) İvaz
5. Kanunun alacaklı ya da borçluya yüklediği bazı davranışların yerine getirilmemesi neticesinde hakkın kısmen ya da tamamen kaybı sonucunu doğuran hukuki ödev ne ad verilir?
 - A) Borç
 - B) Borç ilişkisi
 - C) Külfet
 - D) Tazminat
 - E) Ceza
6. Bir borç ilişkisinde borçlunun yerine getirmekte yükümlü bulunduğu borç konusuna ne ad verilir?
 - A) Edim
 - B) İfa
 - C) İka
 - D) Tazminat
 - E) Ceza
7. Aşağıdakilerden hangisi bir edim konusu olamaz?
 - A) İki kişinin evlenmesinde aracılık yapmak
 - B) Asker olmak
 - C) Dansöz olarak pavyonda çalışmak
 - D) Şiir yazmak
 - E) Futbol oynamak
8. Aşağıdakilerden hangisi eksik borcun özelliği değildir?
 - A) Mevcut bir borç söz konusudur.
 - B) İfa edilirse sebepsiz zenginleşme yolu ile geri alınabilir.
 - C) Borcun ifası talep edilemez.
 - D) Ahlâki ödevlerden doğan borçlar, eksik borçtur.
 - E) Zamanaşımına uğramış borç, eksik borçtur.

9. Bir bahçevanın, üç yıldan beri her baharda bir villanın bahçesine çiçek dikmesi ne tür bir edimdir?

- A) Maddi - dönemli
- B) Maddi - bölünebilir
- C) Şahsi - sürekli
- D) Şahsi - verme
- E) Maddi - verme

10. Yüzyıl önce ölmüş olan ressam A'nın "Somurtkan ayakkabı" isimli tablosu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Cins borcu doğurur.
- B) Bölünebilir bir edimdir
- C) Sürekli edim borcu doğrudur
- D) Herhangi bir borca konu olmaz
- E) Parça borcu doğurur

11. Uluslararası piyasalarda borç alıp vermede ve türev enstrümanlarının fiyatlandırılmasında referans faiz oranı olarak kullanılan faize ne ad verilir?

- A) Euribor faiz
- B) Libor faiz
- C) Bileşik faiz
- D) Reeskont faiz
- E) Kapital faiz

12. Avrupa Birliği içerisindeki para piyasalarında gösterge niteliğinde kullanılan faize ne ad verilir?

- A) Euribor faiz
- B) Libor faiz
- C) Bileşik faiz
- D) Reeskont faiz
- E) Kapital faiz

13. Merkez Bankası tarafından bankacılık sektörünün geçici likidite ihtiyaçlarının karşılanması amacı ile bankalar tarafından verilecek ticari senet ve vesikaları satın alma işlemine uygulanan faize ne ad verilir?

- A) Euribor faiz
- B) Libor faiz
- C) Bileşik faiz
- D) Reeskont faiz
- E) Kapital faiz

14. Aksine bir anlaşma ya da kanıt yoksa yabancı para birimi veya ödeme günündeki rayiç üzerinden ülke parası ile ödenebilmesi imkanını içeren borca ne ad verilir?

- A) Faiz Borcu
- B) Seçimlik Borç
- C) Yalın Yabancı Para Borcu
- D) Kanuni Seçimlik Yetki
- E) Parça Borcu

15. Daha önce maddi hukuk tarafından bahşedilmiş bir hakkın, bu hak itiraza uğradığı veya ihlâl edildiği zaman tespitine veya gerçekleşmesine olanak sağlayan hakka ne ad verilir?

- A) Alacak hakkı
- B) Talep hakkı
- C) Dava hakkı
- D) Fer'i hak
- E) Tâli hak

16. Belirli bir kişiye yönelmiş olan ve o kişiden bir davranışta bulunmasını, bir şeyi yapmasını veya yapmamasını istemek hususunda sahip olunan geniş içerikli hakka ne ad verilir?

- A) Alacak hakkı
- B) Talep hakkı
- C) Dava hakkı
- D) Fer'i hak
- E) Tâli hak

17. Aşağıdakilerden hangisi Talep hakkına ilişkin doğru bir bilgi değildir?

- A) Talep hakkının karakteristik özelliği belirli bir kişiye yönelmiş olmasıdır.
- B) Talep hakkı, içeriksel anlamda alacak hakkından daha geniştir. Alacak hakkının kaynağı borç ilişkileridir.
- C) Talep hakkı, alacak hakkının alacaklıya bahşettiği en önemli yetkidir.
- D) Talep hakkının doğması için, alacağın muaccel olması gerekir.
- E) Talep hakkı, mutlaka dava yolu ile kullanılır.

18. A, B'den 01.06.2011 tarihinde 10.000 TL'ye bir mal satın almıştır. Taraflar, bedelin 01.09.2011 tarihinde ödeneceği konusunda anlaşmışlardır. Ancak A, bedeli bu tarihte ödememiştir. Bunun üzerine 01.10.2011 tarihinde, B, A aleyhine dava açmıştır.

Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Alacak hakkı, 01.06.2011 tarihinde; talep hakkı, 01.09.2011 tarihinde; dava hakkı, 01.10.2011 tarihinde doğmuştur.
- B) Talep hakkı, 01.06.2011 tarihinde; alacak hakkı, 01.09.2011 tarihinde; dava hakkı 01.10.2011 tarihinde doğmuştur.
- C) Alacak ve talep hakkı, 01.06.2011 tarihinde; dava hakkı 01.10.2011 tarihinde doğmuştur.
- D) Alacak ve talep hakkı, 01.09.2011 tarihinde; dava hakkı 01.10.2011 tarihinde doğmuştur.
- E) Alacak hakkı, talep hakkı, ve dava hakkı 01.10.2011 tarihinde doğmuştur.

19. Aşağıdakilerden hangisi alacak hakkına ilişkin doğru bir bilgi değildir?

- A) Alacak hakkı, bir yararlanma hakkıdır.
- B) Alacak hakkı, çoğu zaman malvarıksal değeri bulunan bir haktır.
- C) Alacak hakkı, nisbi karakterlidir.
- D) Sözleşmeden, haksız fiilden ve sebepsiz zenginleşmeden olmak üzere üç çeşit alacak hakkı vardır.
- E) Alacak hakkı, geçici bir haktır.

20. Aşağıdakilerden hangisi kuvvetlendirilmiş bir alacak hakkı değildir?

- A) Kira hakkı
- B) Alım hakkı
- C) Önalım hakkı
- D) Geri alım hakkı
- E) İşçi ücreti alacağı

21. Bir sınırlı ehliyetsizin kendini borç altına sokan bir işlemine yasal temsilcisi tarafından icazet verilmesine yönelik açıklanan beyanın hukuksal niteliği nedir?

- A) Hukuksal işlem benzeri irade açıklaması
- B) Külfet
- C) Kurucu yenilik doğuran hak
- D) Değiştirici yenilik doğuran hak
- E) Bozucu yenilik doğuran hak

22. Aşağıdakilerden hangisi DEF'i haklarına ilişkin yanlış bir bilgidir?

- A) Def'i hakkının mevcudiyeti için hak sahibine karşı kullanılabilecek başka bir hakkın mevcut olması gerekir.
- B) Def'i hakkının kullanılması başkasına ait olan bir hakkı ortadan kaldırmaz.
- C) Def'i hakları, borçluya tanınmış bir savunma aracıdır.
- D) Def'i hakkı, davanın esasına geçilmeden önce kullanılmalıdır.
- E) Zamanaşımı def'i niteliği itibarıyla geciktirici ve bağımlı bir def'idir.

23. Kanunda düzenlenmiş bir sözleşmede kanunen asli edim yükümü yanında yer alan kanuni bir edim yükümünün taraflarca asli edim yükümü haline getirebilme imkanı sağlayan teori aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İrade teorisi
- B) Subjektif beyan teorisi
- C) Subjektif sözleşme noktaları teorisi
- D) Güven teorisi
- E) Fiili sözleşme ilişkisi teorisi

24. Aşağıdakilerden hangisi yan edim yükümlülüklerine ilişkin söylenemez?

- A) Sözleşmenin tipini ve karakteristik özelliklerini belirlemezler.
- B) Asli edime tâbi, ikinci dereceden nitelik taşırlar.
- C) Doğrudan doğruya dava edilemezler.
- D) Sözleşmeden ya da kanundan doğarlar.
- E) İki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde karşılık ilişkisi içinde yer alırlar.

25. Sözleşme sonrası sadakat yükümlülüğü ne tür bir yükümlülüktür?

- A) Asli edim yükümlülüğü
- B) Sözleşmeden doğan yan edim yükümlülüğü
- C) Kanundan doğan yan edim yükümlülüğü
- D) İfaya yardımcı yan yükümlülük
- E) Koruma yükümlülüğü

26. Belirli bir hukuksal sonuca yönelik irade açıklamasına ne ad verilir?

- A) Hukuksal işlem
- B) Hukuksal işlem benzeri fiil
- C) Maddi fiil
- D) Görüş açıklaması
- E) Duygu açıklaması

27. Temerrüt ihtarının hukuksal niteliği nedir?

- A) Hukuksal işlem
- B) Hukuksal işlem benzeri fiil
- C) Maddi fiil
- D) Görüş açıklaması
- E) Duygu açıklaması

28. Aşağıdakilerden hangisi bir maddi fiil değildir?

- A) Zilyetliğin teslim yolu ile devri
- B) Define bulmak
- C) Sahipsiz bir malın mülkiyetinin sahiplenme (ihraz) yolu ile kazanılması
- D) Yerleşim yeri (ikametgâh) edinilmesi
- E) Alacağın devredildiğinin borçluya ihbar edilmesi

29. Alacağın temlik (devir) edildiğinin, devreden veya devralan alacaklı tarafından borçluya ihbar edilmesinin hukuksal niteliği nedir?

- A) Hukuksal işlem
- B) Hukuksal işlem benzeri fiil
- C) Maddi fiil
- D) Görüş açıklaması
- E) Duygu açıklaması

30. Aşağıdakilerden hangisi hukuka uygun bir fiil çeşidi değildir?

- A) Hukuksal işlemler
- B) Maddi fiiller
- C) Görüş açıklamaları
- D) Duygu açıklamaları
- E) Borca aykırılık

31. İradenin mutlaka hukuki bir sonuca yönelmiş olmasını şart koşan teori aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hukuki sonuçlar teorisi
- B) Temel sonuçlar teorisi
- C) İrade teorisi
- D) Subjektif beyan teorisi
- E) Objektif beyan teorisi

32. Bir hukuksal işleme taraf olan kişilerin, hukuksal işlemin ekonomik, sosyal, pratik sonuçlarına yönelmiş irade beyan etmelerini şart koşan teori aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hukuki sonuçlar teorisi
- B) Temel sonuçlar teorisi
- C) İrade teorisi
- D) Subjektif beyan teorisi
- E) Objektif beyan teorisi

33. Aşağıdaki durumlardan hangisinde kişiye bir fiil (davranış) iradesi yoktur?

- A) Konuşmak
- B) Yazmak
- C) El kaldırmak
- D) Devretmek
- E) Uyumak

34. Yanlış anladığı bir teklife cevaben "evet" diyen bir kişi ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Bu kişide fiil iradesi yoktur.
- B) Bu kişide fiil iradesi vardır fakat sonuç iradesi yoktur.
- C) Bu kişide fiil iradesi yoktur fakat sonuç iradesi vardır.
- D) Bu kişide ne fiil iradesi ne sonuç iradesi vardır.
- E) Bu kişide hem fiil iradesi hem sonuç iradesi vardır.

35. Tüketici kredisinin son taksidini ödemek için bankaya giderken, ünlü bir markaya ait mağazanın önünden geçen ve bir çift ayakkabıyı beğenen; banka dönüşünde kalan parası ile bu ayakkabıları satın alabileceğini düşünen bir kişi ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Bu kişide fiil iradesi vardır fakat sonuç ve beyan iradesi yoktur.
- B) Bu kişide fiil iradesi yoktur fakat sonuç ve beyan iradesi vardır.
- C) Bu kişide fiil ve sonuç iradesi vardır fakat beyan iradesi yoktur.
- D) Bu kişide fiil ve sonuç iradesi yoktur fakat beyan iradesi vardır.
- E) Bu kişide hem fiil hem sonuç hem de beyan iradesi vardır.

36. Bir açık artırmaya katılarak el kaldırmak suretiyle pey ileri süren bir kişi hakkında aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Bu kişide fiil iradesi vardır fakat sonuç ve beyan iradesi yoktur.
- B) Bu kişide fiil iradesi yoktur fakat sonuç ve beyan iradesi vardır.
- C) Bu kişide fiil ve sonuç iradesi vardır fakat beyan iradesi yoktur.
- D) Bu kişide fiil ve sonuç iradesi yoktur fakat beyan iradesi vardır.
- E) Bu kişide hem fiil, hem sonuç hem de beyan iradesi vardır.

37. İnternet üzerinden on-line yapılan bir toplantıda oy kullananlar ne tür bir beyanda bulunmaktadır?

- A) Dolaysız - Açık
- B) Dolaysız - Kapalı
- C) Dolaylı - Açık
- D) Dolaylı - Kapalı
- E) Dolaysız - Varması gerekmeyen

38. Aşağıdakilerden hangisi varması gerekli olmayan bir irade beyanıdır?

- A) Fesih
- B) Dönme
- C) Azil
- D) Takas Def'i
- E) Vakıf kurma

39. Bir irade beyanının hakim tarafından araştırılarak tespit edilmesine ne ad verilir?

- A) Varsayım
- B) Yorum
- C) Karşılaştırma
- D) Uyarılama
- E) Çıkarım

40. Aşağıdakilerden hangisi irade beyanının yorumunda kullanılan teorilerden birisi değildir?

- A) İrade Teorisi
- B) Subjektif Beyan Teorisi
- C) Objektif Beyan Teorisi
- D) Güven Teorisi
- E) Hukuki Sonuçlar Teorisi

41. Beyan yorumlanırken, beyan sahibinin iradesinin esas alınması, beyan sahibinin kullandığı söz ve kelimelere vermek istediği anlamın araştırılmasını şart koşan teori aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İrade Teorisi
- B) Subjektif Beyan Teorisi
- C) Objektif Beyan Teorisi
- D) Klasik Güven Teorisi
- E) Yeni Güven Teorisi

42. Beyan yorumlanırken, beyan sahibinin değil; muhatabın kendi anlayışına, bilgi ve formasyonuna göre beyan verdiği anlamın araştırılmasını şart koşan teori aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İrade Teorisi
- B) Subjektif Beyan Teorisi
- C) Objektif Beyan Teorisi
- D) Klasik Güven Teorisi
- E) Yeni Güven Teorisi

43. Beyan yorumlanırken, muhatabın beyana verdiği anlamın, üçüncü bir kişinin böyle bir beyana vereceği anlama göre araştırılmasını şart koşan teori aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İrade Teorisi
- B) Subjektif Beyan Teorisi
- C) Objektif Beyan Teorisi
- D) Klasik Güven Teorisi
- E) Yeni Güven Teorisi

44. Beyan yorumlanırken, muhatabın kendi anlayışına göre değil; iş hayatında böyle bir beyana muhataplı olabilmek makul ve dürüst bir kişinin bu beyana yükleyeceği anlamın araştırılmasını şart koşan teori aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İrade Teorisi
- B) Subjektif Beyan Teorisi
- C) Objektif Beyan Teorisi
- D) Klasik Güven Teorisi
- E) Yeni Güven Teorisi

45. Beyan yorumlanırken, hem muhatabın kendi anlayışına göre beyana yüklediği anlamın hem de iş hayatında böyle bir beyana muhataplı olabilecek makul ve dürüst bir kişinin bu beyana yükleyeceği anlamın araştırılmasını şart koşan teori aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İrade Teorisi
- B) Subjektif Beyan Teorisi
- C) Objektif Beyan Teorisi
- D) Klasik Güven Teorisi
- E) Yeni Güven Teorisi

46. Türk Hukukunun irade beyanlarının yorumlanması hususunda kabul ettiği teori aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İrade Teorisi
- B) Subjektif Beyan Teorisi
- C) Objektif Beyan Teorisi
- D) Klasik Güven Teorisi
- E) Yeni Güven Teorisi

47. Aşağıdakilerden hangisi tek taraflı bir hukuksal işlem değildir?

- A) Aleni ödül vaadi
- B) Vakıf kurma
- C) Vasiyetname
- D) Karar
- E) Fesih

48. X Spor Klubünün G belediyesine ait bir stadı kiralaması; X Spor Klubü üyelerinin başkan seçmeleri ilişkisi doğurur.

- A) Karar - Sözleşme
- B) Sözleşme - Karar
- C) Karar - Karar
- D) Sözleşme - Sözleşme
- E) Ön Sözleşme - Sözleşme

49. Aşağıdakilerden hangisi sözleşme ile karar arasındaki ilişkiye yönelik doğru bir bilgi değildir?

- A) Sözleşme ve kararda irade beyanları birbirine karşı yönelmiştir.
- B) Sözleşmede taraf iradelerinin birbirine uyumlu olması gerekirken kararda bu şart değildir.
- C) Kararın alınması için çoğunluk beyanı yeterli iken çoğunlukla sözleşme kurulamaz.
- D) Sözleşmede edimin ifa edilmemesinin yaptırımlarından biri tazminat iken kararda, karara uyulmamasının yaptırımlarından biri ihraçtır.
- E) Kararlar, kanunda öngörülen hâllerde alınabilir. Sözleşme tahdidi değildir.

50. Aşağıdakilerden hangisi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme değildir?

- A) Satım
- B) Kira
- C) Hizmet
- D) Saklama
- E) Eser

51. Aşağıdakilerden hangisi tek tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir?

- A) Kefalet
- B) Kullanım ödünçü
- C) Tüketim ödünçü
- D) Saklama
- E) Satım

52. Aşağıdaki sözleşme ilişkilerinden hangisinde ödemezlik def'i ileri sürülemez?

- A) Satım
- B) Eser
- C) Hizmet
- D) Yayın
- E) Kullanım ödünçü

53. Aşağıdakilerden hangisi taahhüt (borçlandırıcı) işlemlerine ilişkin doğru bir özellik değildir?

- A) Malvarlığının pasif kısmını artırır
- B) Hakkı doğrudan etkilemezler
- C) Aynı mal üzerinde birden çok borçlandırıcı işlem yapılabilir
- D) Bu tür işlemlerde zaman yönünden öncelik vardır
- E) İşlemin yapıldığı sırada borçlunun borçlanılan edime sahip olması şart değildir.

54. Aşağıdakilerden hangisi Tasarruf (aynî) işlemlerine ilişkin doğru bir özellik değildir?

- A) Malvarlığının aktif kısmını azaltırlar.
- B) Hakkı doğrudan etkilerler.
- C) Tasarrufa elverişli her türlü hak, tasarruf işlemlerinin konusunu oluşturabilir.
- D) Bu tür işlemlerde zaman yönünden öncelik vardır.
- E) Tasarruf işlemine yönelik tasarruf yetkisi, borçlandırıcı işlemin yapıldığı anda mevcut olmalıdır.

55. Erol'un Hülya'ya: "sana 100.000 TL borçluyum" şeklindeki beyanının hukuksal niteliği nedir?

- A) Sözleşme vaadi
- B) Centilmenlik anlaşması
- C) Karar
- D) Borç Tanıması
- E) Niyet mektubu

56. Bir kimsenin, başka bir kimse yararına bir malvarlığı değeri sağlamasını konu edinen işlemlere ne ad verilir?

- A) Sağlararası hukuksal işlemler
- B) Ölümüne bağlı hukuksal işlemler
- C) Taahhüt işlemleri
- D) Tasarruf işlemleri
- E) Kazandırıcı işlemler

57. Aşağıdakilerden hangisi kazandırma kavramına ilişkin doğru bir bilgi değildir?

- A) Kazandırma daima mameleki bir değer taşıır
- B) Kazandırma, bir tasarruf işlemi ile gerçekleştirilebileceği gibi bir borçlandırıcı işlemle de gerçekleştirilebilir.
- C) Hukuki fiillerle kazandırma yapılamaz.
- D) Kazandırmayı yapan kişi, karşı tarafa sağladığı malvarlığı menfaati karşılığı bir edim elde ediyorsa kazandırma ivazlı sayılır.
- E) Bağışlama bir kazandırma sebebidir.

58. Aşağıdakilerden hangisi bir kazandırma sebebi değildir?

- A) İfa sebebi
- B) Alacak sebebi
- C) Bağışlama sebebi
- D) Teminat sebebi
- E) Tahdit (sınırlama) sebebi

59. Bir yayınevinin, yazara eserinin satışından elde edilecek kazanç üzerinde belli bir pay tanınması ne çeşit bir kazandırmadır?

- A) İvazsız
- B) Doğrudan
- C) Dolaylı
- D) İştirakli
- E) Tahdidi (sınırlayıcı)

60. Akdedilen bir sözleşme vasıtası ile tarafların, içlerinden birine bir borç ilişkisini önceden aralarında kararlaştırdıkları şartlarla ve tek taraflı irade beyanı ile kurma hakkı tanımalarına ne ad verilir?

- A) Ön sözleşme
- B) Opsiyon hakkı
- C) Sözleşme tasarısı
- D) Niyet mektubu
- E) Centilmenlik anlaşması

61. Aşağıdakilerden hangisi ön sözleşmenin özelliklerinden biri değildir?

- A) Ön sözleşme bir borç sözleşmesidir.
- B) Ön sözleşmenin konusu, asıl sözleşmeyi yapma vaadidir.
- C) Ön sözleşme, tek tarafa ya da iki tarafa borç yükleyebilir.
- D) Tasarruf işlemlerine ilişkin olarak ön sözleşme yapılamaz.
- E) Ön sözleşmenin geçerliliği şekle bağlı değildir.

62. İleride kurulacak sözleşmenin esaslı tüm noktalarını içermesi şart olmayan ve hukuken bağlayıcı olma özelliği bulunmayan; tarafların, üzerinde uyuştukları hususları tespit etmek amacı ile hazırladıkları metinlere ne ad verilir?

- A) Ön sözleşme
- B) Opsiyon hakkı
- C) Sözleşme tasarısı
- D) Niyet mektubu
- E) Centilmenlik anlaşması

63. Bir sözleşmenin kurulmasını sağlamak niyetini açığa vurmak amacı ile hazırlanan, sözleşme görüşmelerinin ciddiyetinin sürdürülmesi taahhüdünü kapsayan fakat hukuken bağlayıcı olma özelliği bulunmayan metne ne ad verilir?

- A) Ön sözleşme
- B) Opsiyon hakkı
- C) Sözleşme tasarısı
- D) Niyet mektubu
- E) Centilmenlik anlaşması

64. Tarafları ahlâki anlamda taahhüt altına sokan, hukuken bağlayıcı olma özelliği bulunmayan anlaşmalara ne ad verilir?

- A) Ön sözleşme
- B) Opsiyon hakkı
- C) Sözleşme tasarısı
- D) Niyet mektubu
- E) Centilmenlik anlaşması

65. Aşağıdakilerden hangisi icap (öneri) ile ilgili doğru bir bilgi değildir?

- A) İcap (öneri), tek taraflı ve varması gerekli bir irade beyanıdır.
- B) İcap (öneri), kural olarak özel bir şekle tabi değildir.
- C) İcap (öneri), kurulması düşünülen sözleşmeye ilişkin ikinci derecedeki unsurları da taşımaktadır. Aksi takdirde sözleşme kurulmamış sayılır.
- D) Fiyatını göstererek mal sergilemek veya tarife, fiyat listesi göndermek aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça icap (öneri) sayılır.
- E) İsmatlanmamış bir şeyin gönderilmesi icap (öneri) sayılmaz.

66. Aşağıdakilerden hangisi kabul ile ilgili doğru bir bilgi değildir?

- A) Kabul, tek taraflı, varması gerekli, kurucu yenilik doğuran irade beyanıdır.
- B) Kabul, yapılan teklifi onaylar nitelikte ona uygun olmalıdır.
- C) Kabul, yazılı, sözlü veya temsilci aracılığı ile açıklanabilir.
- D) Teklifin aynen kabul edildiğinin icap (öneri) sahibine bildirilmesi açık kabuldür.
- E) İcapçı (öneren), kanun veya işin özelliği ya da durumun gereği açık bir kabulü beklemek zorunda değilse, icap (öneri) uygun bir sürede reddedilmediği takdirde sözleşme kurulmamış sayılır.

67. Aşağıdakilerden hangisi BUTLAN'a yol açmaz?

- A) Ehliyetsizlik
- B) Kişilik haklarına aykırılık
- C) Şekle aykırılık
- D) Muvazaa
- E) Yanılma

68. İrade bozukluğu sebeplerin varlığı hâlinde sözleşmeyi bekleyen yaptırım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yokluk
- B) Butlan
- C) İptal
- D) Askıda geçersizlik
- E) Hapis

69. Bir sözleşmenin kurulmamış sayılmasına yol açan hükümsüzlük türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yokluk
- B) Butlan
- C) İptal
- D) Askıda geçersizlik
- E) Hapis

70. Bir sözleşmenin geçerlilik unsurlarında kamu düzenini ilgilendiren bir eksikliğin bulunması hâlinde aşağıdakilerden hangisi ileri sürülür?

- A) Def'i
- B) Yokluk
- C) Butlan
- D) İptal
- E) Askıda geçersizlik

71. Aşağıdakilerden hangisi geçerlilik ve ispat şekline ilişkin doğru bir bilgi değildir?

- A) Kanunda geçerlilik şartı olarak öngörülen şekle uyularak düzenlenen senetler, aynı zamanda ispat şartını da yerine getirmiş sayılır.
- B) Kanunun ispat şartı olan senetler için yeterli gördüğü şekil şartlarının gerçekleşmiş olması, aynı zamanda bu senedin geçerlilik şartı olan şekli de gerçekleştirmiş olduğu anlamını taşır.
- C) Geçerlilik şekline uyulmadan yapılan bir işlemin gerçekten yapılmış olduğunun, karşı tarafın ikrarı veya yemini ile ispat edilmiş olması, o işlemin hukuken geçersiz olduğu sonucunu değiştirmez.
- D) Bir hukuksal işlemin geçerli olarak hüküm ve sonuç doğurabilmesi için taraflarca uyulması zorunlu şekile geçerlilik şekli denir.
- E) Hukuksal olgu veya olaylar her türlü delil ile ispat edilebilirler.

72. Adi yazılı şekilde akdedilmiş olan bir kira sözleşmesine ilişkin olarak taraflar, 1 yıl sonra bedel artırımına gitmek istemişler; ve bu hususu aralarında telefon aracılığı ile görüşmüşlerdir. Buna göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Kira sözleşmesi resmi yazılı şekilde yapılmadığından sözleşme, başından itibaren geçersizdir.
- B) Bedel artırımı, adi yazılı şekilde yapılmadığından sözleşme başından itibaren geçersizdir.
- C) Kira sözleşmesi şekle tabi tutulmadığından, tarafların telefon aracılığı ile bedel artırımına gitmeleri geçerlidir.
- D) Kira sözleşmesi kanunen şekle tabi tutulduğundan, tarafların telefon aracılığı ile bedel artırımına gitmeleri geçersizdir.
- E) Bedel, kira sözleşmesinin esaslı unsuru olmadığından bedel artırımı geçerlidir.

73. Aşağıdakilerden hangisi adi yazılı şekle tabi bir sözleşme değildir?

- A) Alacağın temliki
- B) Önalım
- C) Taşınır bağışlama taahhüdü
- D) Ölünceye kadar bakma sözleşmesi
- E) Patent üzerindeki haklara ilişkin sözleşmeler

74. Aşağıdakilerden hangisi resmi yazılı şekle tabi bir sözleşme değildir?

- A) Kefalet sözleşmesi
- B) Taşınmaz satış sözleşmesi
- C) Kat karşılığı inşaat sözleşmesi
- D) Taşınmaz satış taahhüdü
- E) Ölünceye kadar bakma sözleşmesi

75. Aşağıdakilerden hangisi imza ile ilgili doğru bir bilgi değildir?

- A) İmza, imzayı atan kişinin belli edilmesini, teşhisini sağlamaktadır.
- B) İmza, beyan iradesini açığa vurma sebebiyle sözleşme metninin, imza sahibi tarafından kabul edildiğini tespit etmektedir.
- C) Yetkili temsilci, kendi adı ile fakat beyan sahibi adına hareket ettiğini belirterek imza atabilir.
- D) İmzanın, mutlaka borç altına giren kişinin el yazısı ile atılması gerekir.
- E) Boş bir kağıdın altına imzalanıp karşı tarafa verilmesi şekil yönünden geçerlidir.

76. Aşağıdakilerden hangisi elektronik imzalanamaz?

- A) Alacağın temliki sözleşmesi
- B) Kira sözleşmesi
- C) Taşınmaz satış sözleşmesi
- D) Ön alım sözleşmesi
- E) Patent sözleşmeleri

77. Adnan Bey, çok zengin bir işadamıdır. Riva'da kendisine bir çiftlik arazi almak istemektedir. Ancak ismi duyulursa arazinin kendisine çok daha yüksek bir fiyattan satılacağından endişe ettiği için araya güvendiği Beşir'i sokarak arazi sahibinin, burayı Beşir'e satmasını sağlamıştır. Buna göre Adnan Bey ile Beşir arasındaki ilişkinin hukuksal niteliği nedir?

- A) Mutlak muvazaa
- B) Nispi muvazaa
- C) Doğrudan temsil
- D) Vekalet
- E) Nam-ı müstear

78. Henüz ruhsatını almamış stajyer avukat K, arkadaşı B'nin bir alacağını tahsil edebilmek amacıyla dava açabilmek için bu alacağın kendisine devredilmesini sağlamıştır. Buna göre aşağıdakilerden hangisi söz konusudur?

- A) Mutlak muvazaa
- B) Nisbi muvazaa
- C) Hile
- D) Gabin
- E) Kanuna karşı hile

79. Tarafların, hukuk düzeninin yasakladığı hukuki veya ekonomik bir sonuca kanunun başka bir hükmünü dolanarak ulaşmalarına ne ad verilir?

- A) İnançlı işlem
- B) Muvazaa
- C) Nam-ı müstear
- D) Kanuna karşı hile
- E) Hile

80. Tarafların, üçüncü kişileri aldatmak amacı ile irade ve beyanları arasında bilerek ve isteyerek uyumsuzluk yaratmalarına ne denir?

- A) Hata
- B) Hile
- C) Tehdit
- D) Muvazaa
- E) İnançlı işlem

81. Tarafların, üçüncü kişileri aldatmak amacı ile sadece görünürde bir işlem vasıtası ile irade ve beyanları arasında uyumsuzluk yaratmalarına ne ad verilir?

- A) İnançlı işlem
- B) Kanuna karşı hile
- C) Latife beyanı
- D) Mutlak muvazaa
- E) Nisbi muvazaa

82. Hayvanların, insanlar tarafından sırf kürk yapımında kullanılmak için katledilmesine oldukça üzülen A, annesinin doğumgününde ona çok sevdiği kürk bir ceket satın almıştır. Buna göre aşağıdakilerden hangisi söz konusudur?

- A) Satıcı, gerekli dikkat ve özeni gösterseydi A'nın aslında kürk ceketini satın almak istemediğini anlayabileceği için satım sözleşmesi kurulmamıştır.
- B) Satıcı, gerekli dikkat ve özeni göstermiş olsaydı dahi A'nın kürk ceketini satın almak istemediğini anlayamayacağı için satım sözleşmesi kurulmuştur.
- C) A, satıcı tarafından ciddiye alınmayacağı düşüncesiyle hareket ettiğini ileri sürerek sözleşmeyi iptal ettirebilir.
- D) A, sözleşmenin konusu ahlâka aykırı olduğu için sözleşmenin geçersizliğini ileri sürebilir.
- E) Tarafların irade ve beyanları arasında bilek yaratılmış bir uyumsuzluk bulunduğundan sözleşme askıda geçersizdir.

83. B'nin evini satın almak isteyen A'nın, ona bu evi kiralamak istediğini söylemesi hâlinde aşağıdakilerden hangisi söz konusu olur?

- A) Sözleşmenin niteliğinde hata (yanılgı)
- B) Sözleşmenin konusunda hata (yanılgı)
- C) Kişide hata (yanılgı)
- D) Miktar hatası (yanılgısı)
- E) Temel hatası (nitelikli saik yanılgısı)

84. B'nin otomobilini satın almak isteyen A, yanlışlıkla B'ye onun deniz motorunu satın almak istediğini beyan etmiştir. Buna göre aşağıdakilerden hangisi söz konusu olur?

- A) Sözleşmenin niteliğinde hata (yanılgı)
- B) Sözleşmenin konusunda hata (yanılgı)
- C) Kişide hata (yanılgı)
- D) Miktar hatası (yanılgısı)
- E) Temel hatası (nitelikli saik yanılgısı)

85. Avukat Canan ile sözleşme yapmak isteyen Belma bu iradesini yanlışlıkla Canan'ın iş ortağı avukat Candan'a açıklamıştır. Buna göre aşağıdakilerden hangisi söz konusudur?

- A) Sözleşmenin niteliğinde hata (yanılgı)
- B) Sözleşmenin konusunda hata (yanılgı)
- C) Kişide hata (yanılgı)
- D) Miktar hatası (yanılgısı)
- E) Temel hatası (nitelikli saik yanılgısı)

86. Konyalı buğday üreticisi 5'den 10 ton buğday satın almak isteyen Y, yanlışlıkla 100 ton üzerinden siparişini vermiştir. Buna göre aşağıdakilerden hangisi söz konusudur?

- A) Sözleşmenin niteliğinde hata (yanılgı)
- B) Sözleşmenin konusunda hata (yanılgı)
- C) Kişide hata (yanılgı)
- D) Miktar hatası (yanılgısı)
- E) Temel hatası (nitelikli saik hatası)

87. Bir hakkın ya da kanundan doğan bir yetkinin kullanılacağı tehdidi ile bir sözleşme yapıldığında, bu hakkı ya da yetkiyi kullanacağını açıklayan kişinin bu sebeple diğer tarafın zor durumda kalmasından aşırı bir menfaat sağlamasına ne ad verilir?

- A) Yanılma
- B) Aldatma
- C) Muvazaa
- D) Kanuna karşı aldatma
- E) Hukuksal korkutma

88. Aşağıdakilerden hangisi, aşırı yararlanma ile ilgili doğru bir bilgi değildir?

- A) Tarafların, karşılıklı edimlerini tayin edebilme konusunda sahip oldukları hürriyete getirilmiş bir sınırlamadır.
- B) Aşırı yararlanmanın subjektif unsurları, karşı tarafın zor durumu, düşüncesizliği ya da deneyimsizliğidir.
- C) Aşırı yararlanmanın objektif unsuru, edimler arasında meydana gelen aşırı ve açık oransızlıktır.
- D) Zarar gören, sözleşmenin kurulduğu tarihten itibaren 2 yıllık hak düşürücü süre içinde sözleşmeyi iptal edebilir.
- E) Zarar gören, dilerse sözleşme ile bağlı kalabilir ve edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini talep edebilir.

89. Aşağıda temsil türlerine ilişkin olarak verilen tanımlardan hangisi yanlıştır?

- A) Temsilcinin, bin başkasının ad ve hesabına hukuksal işlem yapma yetkisinin kaynağı kanundur: Yasal temsil
- B) Temsilci kendi adına, temsil olunanın hesabına hareket eder: Doğrudan temsil
- C) Temsilci, üçüncü kişi ile kurulan borç ilişkisinin tarafı olmaksızın, temsil olunanın ad ve hesabına hareket eder: Doğrudan temsil
- D) Birden fazla temsilcinin her biri, tek başına hukuksal işlem yapma yetkisine sahiptir: Müteselsil temsil
- E) Birden fazla temsilci ancak birlikte, hukuksal işlem yapma yetkisine sahiptir: Birlikte temsil

90. Kapalıçarşıyı gezerken duvarda görüp beğendiği halıyı "teyzem adına satın alıyorum" diyen bir kişi mağaza sahibine "Prenses, sizin tarafınızdan yapılan satış önerisini kabul ettiğini size bildirmemi istedi" diyen bir kişi'dir. Buna göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Temsilci - Haberci
- B) Haberci - Temsilci
- C) Temsilci - Temsilci
- D) Haberci - Haberci
- E) Temsilci - Vekil

91. K, L'nin telesekreterine bıraktığı mesajda, evini 800 TL'ye dilediği kişiye kiraya verebileceğini bildirmiş, bunun üzerine L de evi kendisi için kiralamıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi söz konusudur?

- A) Yetkisiz temsil
- B) Çift temsil
- C) Temsilcinin kendi kendisi ile sözleşme yapması
- D) Dolaylı temsil
- E) Birlikte temsil

92. S, toner satıcısı Z'nin yetkili temsilcisidir. Z'nin arkadaşı olan fotokopici K, Z'den kendisine peşin fiyatına 15 adet toner alması için temsil yetkisi vermiş, Z, bu tonerleri S'den peşin fiyatına satın almıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi söz konusudur?

- A) Yetkisiz temsil
- B) Çift temsil
- C) Temsilcinin kendi kendisi ile sözleşme yapması
- D) Dolaylı temsil
- E) Birlikte temsil

93. Avukat arkadaşı P ile sohbet ederken ona, alacağını temlik ettiğini bildiren S, P'nin bu işlemin geçersiz sayılacağını kendisine hatırlatması üzerine "o zaman sana bu alacağı tahsil etmen için yetki veriyorum" demiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi söz konusudur?

- A) Ön sözleşme
- B) Uyarlama
- C) Çevirme
- D) Tamamlama
- E) Yorumlama

94. Taraflar aralarında akdettikleri kira sözleşmesinde kira parasının her ay iki cumhuriyet altını değeri üzerinden ödeneceğini kararlaştırmışlardır. Ancak küresel buhran altın fiyatlarında % yüz bir artış yaşanınca, taraflar kira bedelini her ay 750 TL olarak sabitlemişlerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi söz konusudur?

- A) Ön sözleşme
- B) Uyarlama
- C) Çevirme
- D) Tamamlama
- E) Yorumlama

95. **Aşağıdakilerden hangisi kusur sorumluluğunun şartlarından birisi değildir?**

- A) Failin davranışı, hukuka aykırı bir fiil olmalıdır
- B) Fail, haksız fiili işlediği sırada ayırt etme gücüne sahip olmalıdır
- C) Haksız fiil neticesinde bir zarar doğmuş olmalıdır
- D) Zarar, kasten verilmiş olmalıdır
- E) Fiil ile doğan zarar arasında uygun bir nedensellik ilişkisi bulunmalıdır

96. **Aşağıdakilerden hangisi özen sorumluluğuna dayanan bir kusursuz sorumluluk hâli değildir?**

- A) Adam çalıştırmanın sorumluluğu
- B) Hayvan bulunduranın sorumluluğu
- C) Yapı malikinin sorumluluğu
- D) Ev başkanının sorumluluğu
- E) Motorlu araç işletenin sorumluluğu

97. Hukuka aykırılığın belirlenmesinde bir başkasına zarar verme olgusu tek başına ele alınmamalıdır. Toplum hâlinde bir arada yaşamak zorunda olan kişilerin, hayatın olağan akışı içindeki hareket ve faaliyetleri, ekonomik rekabetleri, bir diğerine zarar verme ihtimâllerini güçlendirir. Hukuk düzeni kişilere başkalarına zarar vermeme ödevini yüklemiştir. Dolayısıyla hukuka aykırılığın belirlenmesinde zarar verme olgusu değil; failin davranışı esas alınmalıdır fikrini benimseyen teori aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hukuka aykırı davranış teorisi (objektif teori)
- B) Olumsuz hukuka aykırılık teorisi (subjektif teori)
- C) Hukuka aykırı sonuç teorisi
- D) Karma teori
- E) Hukuka aykırılık bağı teorisi

98. Bir davranışın hukuka aykırılığının belirlenmesinde failin bir başkasına zarar verme hakkının bulunup bulunmadığı araştırılmamalıdır. Zira, zarar verici fiil, ancak failin böyle bir fiili işlemeye yetkili olmaması hâlinde hukuka aykırıdır fikrini benimseyen teori aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hukuka aykırı davranış teorisi (objektif teori)
- B) Olumsuz hukuka aykırılık teorisi (subjektif teori)
- C) Hukuka aykırı sonuç teorisi
- D) Karma teori
- E) Hukuka aykırılık bağı teorisi

99. Bir davranışın hukuka aykırılığının belirlenmesinde failin sonucundan hareket edilmez. Buna göre, hukuka aykırılığı gideren özel bir sebep bulunmadıkça, üçüncü bir kişinin mutlak bir hakkını ihlâl eden kimse hukuka aykırı davranmış olur fikrini benimseyen teori aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hukuka aykırı davranış teorisi (objektif teori)
- B) Olumsuz hukuka aykırılık teorisi (subjektif teori)
- C) Hukuka aykırı sonuç teorisi
- D) Karma teori
- E) Hukuka aykırılık bağı teorisi

100. Bir davranışın hukuka aykırılığının belirlenmesinde hem mutlak bir hakkın ihlâl edilip edilmediği hem de fiilin doğurduğu sonuç birlikte ele alınmalıdır. Zira, kişilerin menfaatlerini korumayı amaçlayan davranış kuralları her zaman onlara mutlak bir hak bahsetmeyebilir. Ancak bu durum, zararlı bir sonucun doğmasına engel değildir fikrini benimseyen teori aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hukuka aykırı davranış teorisi (objektif teori)
- B) Olumsuz hukuka aykırılık teorisi (subjektif teori)
- C) Hukuka aykırı sonuç teorisi
- D) Karma teori
- E) Hukuka aykırılık bağı teorisi

101. Bir davranışın hukuka aykırılığının belirlenmesinde zarar veren ve dolayısıyla sorumluluğu doğuran davranışın, gerçekleşen sonucu önlemek, zarara engel olmak amacıyla yasaklanıp yasaklanmadığı, sorumluluğu kuran ve ihlâl eden normun koruma amacının ne olduğu esas alınmalıdır fikrini benimseyen teori aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hukuka aykırı davranış teorisi (objektif teori)
- B) Olumsuz hukuka aykırılık teorisi (subjektif teori)
- C) Hukuka aykırı sonuç teorisi
- D) Karma teori
- E) Hukuka aykırılık bağı teorisi

102. Aşağıdakilerden hangisi bir temel koruma normu sayılamaz?

- A) Hayat hakkını ihlâl yasağı
- B) Ruh ve beden bütünlüğünü ihlâl yasağı
- C) Kişilik haklarını ihlâl yasağı
- D) Ekonomik menfaatleri ihlâl yasağı
- E) Mal bütünlüğünü ihlâl yasağı

103. Aşağıdakilerden hangisi hukuka aykırılığı ortadan kaldıran bir hâl değildir?

- A) Yetkili amirin emrini ifa
- B) Zarar görenin eylemden sonra vereceği rıza
- C) Daha üstün nitelikte özel veya kamu yararı
- D) Haklı savunma
- E) Kuvvet kullanma

104. Bir çayocağında çırak olarak çalışan Ç, arkadaşı A ile giriştiği kavgada bıçakla yaralanmış, hastanede kaldığı sürece iş göremediği için, aylık ve bahşişlerinden yoksun kalmıştır.

Buna göre Ç ne tür bir zarara uğramıştır?

- A) Maddi - Doğrudan
- B) Maddi - Dolaylı
- C) Maddi - Manevi
- D) Maddi - Yansıma yolu ile
- E) Manevi - Yansıma yolu ile

105. A, ağlamasına dayanamadığı mahalle kedisine geceleyin zehirli yemek vermiş; ertesi sabah mahallenin çocukları bu kediye taşıyarak öldürmüşlerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi söz konusudur?

- A) Mantıki illiyet
- B) Ortak illiyet
- C) Yarışan illiyet
- D) Seçimlik illiyet
- E) Önüne geçen illiyet

106. Aşağıdakilerden hangisi zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini kanıtlayarak sorumluluktan kurtulabilir?

- A) Ayırtım gücü bulunmayan kişi
- B) Adam çalıştıran kişi
- C) İfa yardımcısı kullanan kişi
- D) Yapı maliki
- E) Motorlu araç işleten kişi

107. Aşağıdakilerden hangisi KTK anlamında tehlike sorumluluğu doğuracak bir trafik kazası olarak nitelendirilemez?

- A) Hareket esnasında olan bir aracın elektrik aksamında meydana gelen kontak sebebiyle aracın yanması
- B) Römorkun çekimi esnasında traktörden koparak arkadan gelen araca zarar vermesi
- C) Karanlıkta yol kenarına park etmiş bir araca yürüyen bir insanın çarpması
- D) Yol kenarında park etmiş olmakla birlikte park lambası yerine uzun farları yanan bir aracın bir başka aracın sürücüsünün gözlerini kamaştırması neticesinde araçların birbirine çarpması
- E) Buzlu bir yolda seyreden bir aracın lastiklerine takılmış olan kar zincirlerinden birinin kopması ve bunun diğer araçlara zarar vermesi

108. Bir aracı kendi ekonomik menfaatine, masraflarına katlanmak suretiyle fiili bir hakimiyet tesis ederek sürekli kullanan, araçtan ekonomik fayda sağlayan, onun rizikolarını üstlenen, aracın işletilmesi için gerekli olan personel üzerinde emir ve talimat yetkisi bulunan kişiye ne ad verilir?

- A) Araç maliki
- B) İstihdam eden
- C) Gerçek işleten
- D) Farazi işleten
- E) Sigortacı

109. Aşağıdakilerden hangisi sebepsiz zenginleşmenin koşullarına ilişkin doğru bir bilgi değildir?

- A) Bir tarafın malvarlığındaki azalmanın sebebi, diğer tarafın malvarlığındaki artma olmasıdır.
- B) Borçlanmadığı bir edimi kendi isteği ile yerine getiren kimse artık iade talep edemez
- C) Zamanaşımına uğramış bir borcun yerine getirilmesinden kaynaklanan zenginleşme geri istenemez
- D) Ahlâki bir ödevin yerine getirilmiş olmasından kaynaklanan zenginleşme geri istenemez.
- E) Hukuka ve ahlaka aykırı bir sonucun gerçekleşmesi amacı ile verilen şey geri istenemez.

110. Aşağıdakilerden hangisi sebepsiz zenginleşen kişinin giderleri isteme hakkına ilişkin doğru bir bilgidir?

- A) Zenginleşen iyi niyetli ise yaptığı zorunlu, faydalı ve lüks giderlerinin ödenmesini isteyebilir.
- B) Zenginleşen iyi niyetli ise yaptığı zorunlu giderleri isteyebilir; faydalı ve lüks giderlerinin ödenmesini isteyemez.
- C) Zenginleşen iyi niyetli ise yaptığı zorunlu ve faydalı giderleri talep edebilir; lüks giderlerinin ödenmesini isteyemez.
- D) Zenginleşen iyi niyetli değilse yaptığı zorunlu ve faydalı giderleri talep edebilir; lüks giderlerinin ödenmesini isteyemez.
- E) Zenginleşen iyi niyetli değilse yaptığı zorunlu, faydalı ve lüks giderlerinin ödenmesini isteyemez.

111. Tarafların, sözleşmenin kurulmasından sonra ve fakat ifadan önce veya ifa zamanında borçlanılan edimden başka bir edimin yerine getirilmesini ifa olarak kabul etmelerine ne ad verilir?

- A) İradi seçimlik yetki
- B) Kanuni seçimlik yetki
- C) İfa yerine geçen edim
- D) İfa amacı ile yapılan edim
- E) Kısmi ifa

112. Bir kasabada doktor olan Z'ye, muayene ücretini ödeyemeyen hastası H, kendi bahçesinden 15 kg fındık göndermiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi söz konusudur?

- A) İradi seçimlik yetki
- B) Kanuni seçimlik yetki
- C) İfa yerine geçen edim
- D) İfa amacı ile yapılan edim
- E) Kısmi ifa

113. Borçlunun, alacaklının kabulü ile borçlanılan edimden başka bir edimi ifa etmesi, alacaklının da yapılan ifayı paraya çevirmek suretiyle borca mahsup etmesine ne ad verilir?

- A) İradi seçimlik yetki
- B) Kanuni seçimlik yetki
- C) İfa yerine geçen edim
- D) İfa amacı ile yapılan edim
- E) Kısmi ifa

114. Aşağıdakilerden hangisi ifa amacıyla yapılan bir edim değildir?

- A) Borçlunun alacaklıya 10.000 TL'lik borcu için çek vermesi
- B) Borçlunun, alacaklıya C'den olan alacağını temlik etmesi
- C) Borçlunun, alacaklıya 100.000 TL'lik borcu için Bodrum'daki arsasını devretmesi
- D) Borçlunun, 300 TL'lik borcu için bu parayı ödemek yerine üç gün alacaklının emrinde çalışması
- E) Borçlunun alacaklıya 25.000 TL'lik borcu için çok değerli bir saatini vermesi

115. Aşağıdakilerden hangisi karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmede, taraflardan birinin borcunu ifada güçlüğü düşmesi ve özellikle iflas etmesi ya da haciz işleminin sonuçsuz kalması sebebiyle hakkı tehlikeye düşen tarafa tanınmış hukuki imkanlardan biridir?

- A) Ödemezlik def'i
- B) Tazminat talebi
- C) İfayı red
- D) Teminat
- E) Fesih

116. Taraflar aralarında 4 Temmuz 2011 pazartesi günü akdettikleri satım sözleşmesinde teslim tarihi olarak 3 hafta sonrasını kararlaştırmışlardır.

Buna göre teslim tarihi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 18 Temmuz pazartesi
- B) 18 Temmuz salı
- C) 25 Temmuz pazartesi
- D) 26 Temmuz salı
- E) 27 Temmuz çarşamba

117. Alacaklının sadece edimi aldığını değil; aynı zamanda borçludan herhangi bir alacağının kalmadığını gösteren yazılı beyanlarına ne ad verilir?

- A) Hatır senedi
- B) Borç senedi
- C) İbraname
- D) İkâle sözleşmesi
- E) Bakiye makbuzu

118. Aşağıdakilerden hangisi üçüncü kişi yararına tam sözleşme ile ilgili doğru bir bilgi değildir?

- A) Üçüncü kişi, edimin ifasını bizzat borçluya başvurmak isteyemez.
- B) Üçüncü kişinin alacak hakkına kavuşturulmasında onun rızasına başvurulmaz.
- C) Edimin ifası alacaklı veya üçüncü kişi tarafından talep edilebilir.
- D) Üçüncü kişi alacak hakkını kullanacağını bildirinceye kadar alacaklı ve borlu ibra sözleşmesi yapabilirler.
- E) Üçüncü kişi, alacak hakkını kullanacağını bildirdiği andan itibaren alacaklının, hak üzerindeki tasarruf yetkisi ortadan kalkar.

119. Aşağıdakilerden hangisi alacağın devrinin hüküm ve sonuçlarına ilişkin doğru bir bilgi değildir?

- A) Borçlu devri öğrendiği sırada devredene karşı sahip olduğu savunmaları devralana karşı da ileri sürebilir.
- B) Alacağın devri ile devredenin kişiliğine özgü olanlar dışındaki öncelik hakları ve bağlı haklar da devralana geçer.
- C) Asıl alacak ile birlikte işlemiş faizler de devredilmiş sayılır.
- D) Alacak bir edim karşılığında devredilmişse devreden alacaklı, devralan alacaklıya karşı alacağın varlığından ve borçlunun ödeme gücünden sorumlu olur.
- E) Alacak bir edim karşılığı olmaksızın devredilmişse devreden alacaklı, devralan alacaklıya karşı alacağın varlığından sorumlu olmaz ve fakat borçlunun ödeme gücünden sorumlu olur.

120. Aşağıdakilerden hangisi alacaklının rızası ile takas edilebilir alacaklardan değildir?

- A) Tevdi edilmiş eşyanın geri verilmesine veya bedeline ilişkin alacaklar
- B) Haksız olarak alınmış eşyanın geri verilmesine ilişkin alacaklar
- C) İşçi ücreti alacakları
- D) Nafaka alacakları
- E) Devlet, vilayet ve köyler lehine doğan kamu alacakları

121. Aşağıdakilerden hangisi zamanaşımının genel özelliklerine ilişkin doğru bir bilgi değildir?

- A) Zamanaşımı, borçlu yönünden borcu sona erdiren bir sebeptir.
- B) Zamanaşımı, alacaklı yönünden alacağın dava ve takip edilme hakkını sona erdiren bir sebeptir.
- C) Zamanaşımı, alacağın muaccel olması ile işlemeye başlar.
- D) Taraflar, sözleşme özgürlüğüne sahip oldukları için zamanaşımı sürelerini değiştirebilirler.
- E) Asıl alacak zamanaşımına uğrayınca ona bağlı faiz ve diğer alacaklar da zamanaşımına uğramış olur.

122. Aşağıdakilerden hangisi zamanaşımını durduran sebeplerden birisi değildir?

- A) Borçlunun, borç ilişkisi devam ederken borcuna teminat olarak kefil göstermesi
- B) Velayet süresince, çocukların ona ve babalarından olan alacakları
- C) Hizmet ilişkisi süresince ev hizmetlilerinin onları çalıştıranlardan olan alacakları
- D) Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin birbirlerinden olan alacakları
- E) Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesinin geçmişe etkili ortadan kalkması halinde bu durumun ortaya çıkmasına kadar geçecek sürede

123. Aşağıdakilerden hangisi alacaklı bakımından zamanaşımını kesen sebeplerden birisi değildir?

- A) Dava açılması
- B) Hakeme başvurulması
- C) İflas masasına başvurulması
- D) İcra takibinde bulunulması
- E) Borcun ikrar edilmesi

124. Aşağıdakilerden hangisinde alacağın tabi olduğu zamanaşımı süresi diğerlerinden farklıdır?

- A) Kira sözleşmesinden doğan bedel alacakları
- B) Yayımlar sözleşmesinden doğan ücret alacakları
- C) Otel, motel, pansiyon, tatil köyü gibi yerlerdeki konaklama bedelleri
- D) Küçük sanat işlerinden ve küçük çapta perakende satışlardan doğan alacaklar
- E) Ortaklık sözleşmesinden doğan, ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki alacaklar

125. Haksız fiilden doğan rücu zamanaşımı süreleri aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Tazminatın tamamının ödendiği ve birlikte sorumlu kişinin öğrenilmesinden itibaren 1 YIL; her hâlde tazminatın tamamının ödendiği tarihten itibaren 10 YIL
- B) Tazminatın tamamının ödendiği ve birlikte sorumlu kişinin öğrenilmesinden itibaren 2 YIL; her halde tazminatın tamamının ödendiği tarihten itibaren 10 YIL;
- C) Tazminatın tamamının ödendiği ve birlikte sorumlu kişinin öğrenilmesinden itibaren 1 YIL; her halde tazminatın tamamının ödendiği tarihten itibaren 20 YIL;
- D) Tazminatın tamamının ödendiği ve birlikte sorumlu kişinin öğrenilmesinden itibaren 2 YIL; her halde tazminatın tamamının ödendiği tarihten itibaren 20 YIL;
- E) Tazminatın tamamının ödendiği ve birlikte sorumlu kişinin öğrenilmesinden itibaren 5 YIL; her halde tazminatın tamamının ödendiği tarihten itibaren 10 YIL.

YANITLAR

1. E	27. B	53. D	79. D	105. E
2. E	28. E	54. E	80. D	106. B
3. B	29. D	55. D	81. D	107. C
4. E	30. E	56. E	82. B	108. C
5. C	31. A	57. C	83. A	109. B
6. A	32. B	58. E	84. B	110. C
7. B	33. E	59. D	85. C	111. C
8. B	34. B	60. B	86. D	112. C
9. C	35. C	61. E	87. E	113. D
10. E	36. E	62. C	88. D	114. D
11. B	37. A	63. D	89. B	115. D
12. A	38. E	64. E	90. A	116. C
13. D	39. B	65. C	91. C	117. E
14. C	40. E	66. E	92. B	118. A
15. C	41. A	67. E	93. C	119. E
16. B	42. B	68. C	94. B	120. E
17. E	43. C	69. A	95. D	121. D
18. A	44. D	70. C	96. E	122. E
19. D	45. E	71. B	97. A	123. E
20. E	46. E	72. C	98. B	124. B
21. C	47. D	73. D	99. B	125. B
22. E	48. B	74. A	100. C	
23. C	49. A	75. D	101. D	
24. C	50. D	76. C	102. E	
25. E	51. A	77. E	103. D	
26. A	52. E	78. E	104. B	

DENEME SORULARI

1. A, ortak olarak yapacakları uyuşturucu ticaretinin karşılığı olarak B'ye 100 BİN TL ödemeyi taahhüt eder. Bu taahhüdünü desteklemek amacıyla A, nedeni gösterilmeyen, sadece B'ye karşı borçlu olduğunu ifade eden bir senet düzenleyerek B'ye verir.
Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
 - A) A'nın B'ye verdiği senet soyut borç ikrarıdır.
 - B) A ile B arasındaki temel sözleşme hukuka aykırılıktan dolayı geçersizdir.
 - C) Temel sözleşme geçersiz olsa da, senette neden gösterilmediği için A, bu borcu mutlaka B'ye ödemek zorundadır.
 - D) Borcu ödeyen A, bunu geri talep edemez.
 - E) Soyut borç ikrarının geçerliliği için kanunda herhangi bir şekil şartı aranmamıştır.
2. Aşağıdakilerden hangisi yenilik doğuran hak değildir?
 - A) Alım hakkı
 - B) Süreli öneri
 - C) Seçimlik borçlarda seçim hakkının kullanılması
 - D) Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde, ifa kendisi için anlamsız hale gelen alacaklının sözleşmeden dönmesi
 - E) Ön alım hakkı
3. Aşağıdakilerden hangisi tek taraflı bir huku-ki işlem değildir?
 - A) Sözleşme
 - B) Fesih
 - C) Mirasın reddi
 - D) Vakıf kurma
 - E) Vasiyetname
4. Öneri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
 - A) Sözleşmenin bütün esaslı unsurlarını içermelidir.
 - B) Süreli veya süresiz olabilir.
 - C) Önerenin önerisinde samimi olması gerekir.
 - D) Karşı tarafa yöneltilmiş olmasına gerek yoktur.
 - E) Hazır olmayanlar arasında, öneriden dönme mümkündür.
5. Kabul beyanı ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
 - A) Önerinin geri alınması ile kabulün geri alınması aynı kurallara tabidir.
 - B) Öneri ile kabul beyanının örtüşmesi gerekir.
 - C) Öneri muhatabının susması kural olarak kabul anlamına gelir.
 - D) Kabul beyanının süresi içinde, önerene ulaşması gerekir.
 - E) Kabul, sarih veya zımnî olabilir.
6. A, yaptırmayı düşündüğü villa için en iyi mimarî projeyi çizene 5.000 TL ödeyeceğini ilan eder.
Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
 - A) En iyi mimarî projeyi çizen kişi 5 BİN TL'ye hak kazanır.
 - B) Proje çizilmeden, A'nın bu beyanından dönmesi mümkündür.
 - C) A'nın beyanı belli bir süreyle sınırlı olsa dahi A, bu beyanından dönebilir.
 - D) Beyanından dönen A, bu yüzden zarara uğrayan kişilerin tüm zararlarını, tamamen ödemek zorundadır.
 - E) A'nın döndüğü zaman ödeyeceği zarar menfi zarardır.

7. Aşağıdakilerden hangisi adi yazılı şekle tabi değildir?

- A) Kefalet
- B) Önalım sözleşmesi
- C) Alacağın temliki
- D) Borcun nakli
- E) Taşınırlara ilişkin bağışlama vaadi

8. Hangi durumda kanun borcu ödeyen kişinin alacaklıya halef olacağını düzenlememiştir?

- A) Borcun iç yüklenilmesi sözleşmesine göre devralan borçlunun borcu ödemesi durumunda
- B) Kefilin kefil olduğu borcu ödemesi durumunda
- C) Borç için rehin verenin borcu ödemesi durumunda
- D) Müteselsil borçlulardan birinin borcu ödemesi durumunda
- E) Taşınmazını ipotek ettirenin borcu ödemesi durumunda

9. İki kilo portakal almak için evden çıkan A dalgınlıkla manav B'ye iki kilo muz almak istediğini beyan etmiş, B de bunu kabul etmiştir. Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Sözleşme kurulmamıştır, çünkü A yanılığa düşmüştür.
- B) Sözleşme kurulmuştur, ancak A yanılığın nedeniyle sözleşmeyi iptal edebilir.
- C) Sözleşme kurulmuştur ve A, kendi dalgınlığından yanılığa düştüğü için sözleşmeyi iptal edemez.
- D) B, A'nın yanıldığını biliyorsa sözleşme iptal edilmez.
- E) Burada bir saik yanılığı vardır ve sözleşme yok hükmündedir.

10. Döviz kurunda meydana gelen, tahminlerin ötesindeki aşırı yükselme A'ya 1000 Euro borçlu olan B'yi iflasın eşiğine getirmiştir. Bu olayda, B'nin hakimden talep edebileceği hukukî imkan aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Emprevizyon
- B) Yorumlama
- C) Aşırı yararlanma sebebi ile iptal
- D) Tamamlama
- E) Ahde vefa

11. Yetkisi, temsil olunan adına kendisine yöneltilen beyanları kabul etmekten ibaret olan temsilci, aşağıdaki temsil çeşitlerinden hangisine girer?

- A) Kanunî temsil
- B) Pasif temsil
- C) İradî temsil
- D) Aktif temsil
- E) Dolaylı temsil

12. A, yetkisi olmadığı halde B adına ve hesabına C ile hukukî işlem yapar. Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Yapılan işlem A ile C arasında hüküm doğurur.
- B) İşlem B'nin menfaatine ise B ile C arasında hüküm doğurur.
- C) İşlem geçersizdir ve geçerli hale gelmesi de mümkün değildir.
- D) C, iyiniyetli ise işlem B ile C arasında hüküm doğurur.
- E) İşlem askıda geçersizdir.

13. A'nın B'ye 1000 TL borcu vardır. A'ya kefil olan C, bu borcu ödemek istemektedir.
Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) A'nın izni olmadan C, bu borcu ödeyemez.
B) C'nin ifa teklifini B, kabul etmek zorunda değildir.
C) B, C'nin ifa teklifini kabul etmezse alacaklı temerrüdüne düşer.
D) C, borcu ödediği anda B ile bir halefiyet sözleşmesi akdetmiş olur.
E) C, A'nın akrabası ise B bu teklifi kabul etmelidir, aksi takdirde kabul etmek zorunda değildir.

14. A ile B, 30 Temmuz 2003 tarihinde yaptıkları sözleşmede, ifanın 40 gün sonra yapılacağını kararlaştırmışlardır.
Bu olayla ilgili olarak ifa zamanı aşağıdakilerden hangisidir?

A) 6 Eylül 2003
B) 7 Eylül 2003
C) 8 Eylül 2003
D) 9 Eylül 2003
E) 10 Eylül 2003

15. A ve B, 19 Haziran 2003 tarihinde bir sözleşme yapmışlar ve borcun üç ay sonra ifa edileceğini hükme bağlamışlardır.
Buna göre ifa zamanı aşağıdakilerden hangisidir?

A) 19 Ağustos 2003
B) 20 Ağustos 2003
C) 19 Eylül 2003
D) 20 Eylül 2003
E) 20 Ekim 2003

16. 31 Ocak 2008 tarihinde sözleşme yapan A ve B ifa zamanı olarak bir ay sonrayı belirlemişlerdir.
Bu borcun ifa zamanı aşağıdakilerden hangisidir?

A) 27 Şubat 2008
B) 28 Şubat 2008
C) 29 Şubat 2008
D) 1 Mart 2008
E) 2 Mart 2008

17. 30 Ağustos 2003 tarihinde yaptıkları sözleşmede taraflar, ifa zamanı olarak bir yıl sonrayı tespit etmişlerdir.
Buna göre ifa zamanı aşağıdakilerden hangisidir?

A) 29 Ağustos 2004
B) 30 Ağustos 2004
C) 31 Ağustos 2004
D) 1 Eylül 2004
E) 5 Eylül 2004

18. A, B'ye kendi yaptığı tabloyu 100.000 TL'ye satmış ancak tablonun nerede teslim edileceği konusunda sözleşmeye herhangi bir hüküm koymamışlardır.
Buna göre tablonun ifa yeri aşağıdakilerden hangisidir?

A) İfa zamanında B'nin bulunduğu yer
B) Borcun doğumu anında A'nın bulunduğu yer
C) İfa zamanında tablonun bulunduğu yer
D) Sözleşme kurulduğu zaman tablonun bulunduğu yer
E) Borç doğduğu anda tablonun bulunduğu yer

19. K, L'ye 10 ton buğday teslim borcu altındadır. Taraflar aksi yönde kararlaştırmamışlarsa K borcunu nerede ifa edecektir?

A) Borç doğduğu zaman K'nin yerleşim yerinde
B) İfa zamanında K'nin yerleşim yerinde
C) Sözleşme kurulduğu zaman buğdayların bulunduğu yerde
D) İfa zamanında L'nin yerleşim yerinde
E) Bu uyuşmazlığı hakim hakkaniyete göre çözümler.

20. A, B'ye el yapımı bir Isparta halısını 1.000 TL'ye satmış ve bu parayı peşin olarak almıştır. Taraflar halının bir hafta sonra teslim edileceği konusunda anlaşmışlardır. Bu sözleşmeden beş gün sonra A'nın dükkanı, komşusu C'nin dükkanında çıkan yangının sıçraması sonucu yanmış ve dolayısıyla B'ye satılan halı da bu olayda yanmıştır.

Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) A, aynı kişilere bu halıyı tekrar yaptırmak zorundadır.
- B) Yangında A'nın kusuru olmadığı için, A'nın borcu sona erer ve A aldığı 1.000 TL'yi B'ye iade eder.
- C) B bir tazminat davası açarak A'dan, uğradığı zararları talep eder.
- D) Kusursuz sonraki imkansızlık nedeniyle A'nın borcu sona erer ve A aldığı parayı iade etmez.
- E) B, istihkak davası açarak ödediği parayı talep eder.

21. Seçimlik borçlarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Birden çok edim vardır.
- B) Edimlerden birisi kusursuz olarak imkansız hale gelirse borç diğer edim üzerinden devam eder.
- C) Aksi kararlaştırılmamışsa seçim hakkı alacaklıya aittir.
- D) Aksi kararlaştırılmamışsa seçim hakkı borçluya aittir.
- E) Seçim hakkı üçüncü bir şahsa bırakılabilir.

22. Faiz alacaklarının tabi olduğu zamanaşımı süresi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bir yıl
- B) İki yıl
- C) Beş yıl
- D) On yıl
- E) Asıl alacağın tabi olduğu zamanaşımı süresi

23. A, B'ye olan 5 BİN TL borcunu kararlaştırılan şekilde ödeme teklifinde bulunduğu halde B, bunu kabul etmemiştir. Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) A, borcundan kurtulur.
- B) A tevdi suretiyle borcundan kurtulur.
- C) A sözleşmeyi fesheder.
- D) Sözleşme kendiliğinden sona erer.
- E) A sözleşmeden döner.

24. A ve B, A'nın B'nin evini badana yapacağı konusunda anlaşmışlardır. Kararlaştırılan zamanda B'nin evine giden A'ya B kapıyı açmaz. Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) A kolluk gücü zoruyla kapıyı açtırır.
- B) A tevdi suretiyle borcundan kurtulur.
- C) A sözleşmeden dönebilir.
- D) B ödemelik def'inden yararlanabilir.
- E) Sözleşme kendiliğinden sona erer.

25. A ile B, B'nin düğün tarihi olan 19 Haziran 2005 tarihinden iki hafta önce, A'nın B'ye dikeceği gelinliği teslim etmesi konusunda anlaşır. 22 Haziran 2005 tarihi itibarıyla A henüz gelinliği teslim etmemiştir.

Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) A, B'nin ihtarıyla temerrüde düşer.
- B) B'nin sözleşmeden dönerek menfi zararını talep edebilmesi, A'ya uygun süre vermesine bağlıdır.
- C) A'nın aynen ifa ve gecikme tazminatı talep edebilmesi için A'ya ek süre vermesi gerekir.
- D) Sözleşme kendiliğinden sona erer.
- E) B, herhangi bir süre vermeksizin, ifadan vazgeçip müspet, zararını tazmin edebilir.

26. A, B'ye hasat döneminde 1 ton ekin vermeyi borçlanmıştır. Hasat döneminden kısa bir süre önce A'nın tarlasında meydana gelen yangın, tüm mahsulün yanarak telef olmasına yol açmıştır. Hasat dönemi gelmesine rağmen A, B'ye olan borcunu ifa edememiştir.

Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) A, B'nin ihtarıyla temerrüde düşer.
- B) A, temerrüde düşmüştür.
- C) B, gecikme faizi talep etmeye hak kazanır.
- D) B, temerrüt faiziyle karşılanamayan zararını munzam zarar olarak talep edebilir.
- E) A, kusuru olmadığı için temerrüde düşmez.

27. A, B'ye bir buzdolabı satmıştır. Aralarında yapılan anlaşma uyarınca, B, bedeli, A'nın amcasının oğlu C'ye ifa edecektir.

Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Üçüncü kişinin edimini taahhüt vardır.
- B) Üçüncü kişi yararına sözleşme vardır, taraflar kararlaştırmadığı için bu sözleşme tam üçüncü kişi yararına sözleşme olarak nitelendirilir.
- C) C, alacak hakkı kazanmaz, sadece kendisine yapılacak ifayı kabule yetkilidir.
- D) B, C'ye ifada bulunmazsa C'nin zararlarını A tazmin eder.
- E) A, C'nin temsilcisi olarak hareket etmiştir.

28. A ile B, A'nın B'ye bir takım elbise dikeceği konusunda anlaşmışlardır. Taraflar sözleşmeye, elbise dikilmediği takdirde B'nin A'dan 500 TL talep edebileceği konusunda hüküm koymuşlardır.

Bu olayda aşağıdakilerden hangisi söz konusudur?

- A) Bağlanma parası
- B) Ücret indirimi
- C) Seçimlik cezai koşulu
- D) Cayma parası
- E) İfa yerine ceza koşulu

29. A, B'nin evini kiralamıştır. Taraflar kira bedeli ve kira süresi konusunda anlaşmışlardır. Kira sözleşmesinin kurulduğunu ispat edebilmek amacıyla, imzalı belge karşılığında A, B'ye 100 TL vermiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu olayda geçerlidir?

- A) Cayma parası
- B) Seçimlik cezai koşulu
- C) İfaya eklenen cezai koşulu
- D) Bağlanma parası
- E) Ücret indirimi

30. A ile B arasında yapılan sözleşme uyarınca X takımı Türkiye 1. Süper Liginde Şampiyon olursa A, B'ye bir takım elbise almayı taahhüt etmiştir.

Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Olumlu-tesadüfi ve bozucu koşul vardır.
- B) Olumlu-iradi ve geciktirici koşul vardır.
- C) Olumsuz-karmaşık ve geciktirici koşul vardır.
- D) Olumlu-tesadüfi ve bozucu vade vardır.
- E) Olumlu-tesadüfi ve geciktirici koşul vardır.

31. **Aşağıdaki hukuki işlemlerden hangisi koşulla bağlanabilir?**

- A) Tanıma
- B) Evlenme
- C) Önalım hakkının kullanılması
- D) Taşınmaz satım sözleşmesi
- E) Soybağının reddi

32. Müteselsil borçlarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) İtirazı ileri sürmeyerek ifada bulunan borçlu, diğer borçlulara rücu imkanını kaybetmez.
- B) Her borçlu, borcun tamamından, alacaklıya karşı sorumludur.
- C) Alacaklının bazı borçlulara yönelik fiilleri diğer borçlular aleyhine sonuç doğurmaz.
- D) Kendi payına düşenden fazla ödeme yapan borçlu, fazla ödeme kadar alacaklının haklarına halef olur.
- E) Aldatma nedeniyle iptal edebileceği sözleşmeyi iptal etmeyerek ifada bulunan borçlu diğerlerine rücu imkanını kaybetmez.

33. Aşağıdakilerden hangisi müteselsil alacaklılığa ilişkin olarak yanlıştır?

- A) Alacaklılardan biri lehine teminat varsa, bundan sadece o faydalanır.
- B) Alacaklılardan birinin mütemerrit olması diğer alacaklıları da temerrüde düşürür.
- C) Alacak hakkına ilişkin olarak borçluyla yapılan anlaşmalar sadece anlaşmanın tarafı olan alacaklı için hüküm ifade eder.
- D) Borçlunun borcundan kurtulabilmesi kendisi aleyhine icra takibi yapan alacaklıya ifada bulunmasına bağlıdır.
- E) Edime ilişkin geçersizlik, borçlu tarafından tüm alacaklılara karşı ileri sürülebilir.

34. A, B'den olan alacağını C'ye devretmiştir. Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Devir sözleşmesinin tarafları A ve C olmuştur.
- B) Bu devrin geçerli olabilmesi resmî şekilde yapılmasına bağlıdır.
- C) Bu işlemin geçerli olabilmesi A, B ve C'nin oybirliğiyle anlaşmasına bağlıdır.
- D) A'nın bu devri bağıışı amaçlıyor ise A, alacağın varlığından ve B'nin ödeme gücünden sorumludur.
- E) A'nın B'den olan alacağının kaynağı hasılat kiracısının kullanma hakkı olabilir.

35. Aşağıdakilerden hangisi tecdit (yenileme) niteliğindedir?

- A) Mevcut bir borç için poliçe keşide etmek
- B) Mevcut bir borç için bono düzenlemek
- C) Mevcut bir borç için yeni bir alacak senedi düzenlemek
- D) Mevcut bir borç yeni bir kefaletname düzenlemek
- E) Mevcut bir borç için irat senedi düzenlenmesi

36. Aşağıdakilerden hangisi takasa ilişkin doğru değildir?

- A) Taraflar karşılıklı olarak birbirlerinden alacaklı olmalıdır.
- B) Takas hakkından feragat edilmemiş olmalıdır.
- C) Karşılıklı alacakların muaccel olmalıdır.
- D) Tek taraflı irade beyanıdır, karşı tarafın kabul etmesi gerekmez.
- E) Her türlü alacağın takası mümkündür.

37. Bir sözleşmenin ifa edilmemesinden doğan zarar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Manevi zarar
- B) Yoksun kalınan kâr
- C) Dolaylı zarar
- D) Müspet zarar
- E) Menfi zarar

38. A'nın B'ye attığı yumruk, fiil B'nin geçici körlük yaşamasına neden olmuştur. Görme duyusunda meydana gelen bu problem, B'nin düşerek ayağını kırmasına yol açmıştır.

Bu olayda B'nin ayağını kırması aşağıdaki zarar türlerinden hangisi ile ifade edilir?

- A) Fiili zarar
- B) Dolaylı zarar
- C) Doğrudan zarar
- D) Menfi zarar
- E) Müspet zarar

39. Kardeşi A'nın ağır bir trafik kazası geçirmesi sebebiyle B'nin duyduğu üzüntü aşağıdakilerden hangisine girer?

- A) Dolaylı zarar B) Fiili zarar
C) Manevi zarar D) Maddi zarar
E) Müspet zarar

40. A'yı tek başına dövmeyeceğini öngören A, bu konuda arkadaşı C'den yardım talep etmiştir. B ve C bir araya gelmiş ve A'yı hastanelik edene kadar dövmüşlerdir.

Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) B ve C'nin fiili ortak illiyettir. Her ikisi de müteselsilen sorumludur.
B) Seçimlik illiyet vardır, her ikisi de sorumludur.
C) Fikir B'den çıktığı için yalnız B sorumludur.
D) B ve C sorumlu değildir.
E) Yarışan illiyet vardır, B de C de sorumlu değildir.

41. Birden çok nedenden yalnız biri zararlı sonucu meydana getirmiş olmakla beraber, somut olayda bu sebebin hangisi olduğunun tespit edilememesi hali aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yarışan illiyet
B) Seçimlik illiyet
C) Önüne geçilen illiyet
D) İlliyet bağının kesilmesi
E) Ortak illiyet

42. Haksız fiil mağdurunun tazminat davası açma süresi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zararın ve failin öğrenilmesinden itibaren 2 yıl ve herhalde fiilden itibaren 10 yıl (zama-naşımı süresi)
B) Zararın ve failin öğrenilmesinden itibaren 1 yıl ve herhalde fiilden itibaren 10 yıl (hak düşürücü süre)
C) Zararın ve failin öğrenilmesinden itibaren 1 ay ve herhalde fiilden itibaren 1 yıl (zama-naşımı süresi)
D) Zararın ve failin öğrenilmesinden itibaren 6 ay ve herhalde fiilden itibaren 5 yıl (zama-naşımı süresi)
E) Zararın ve failin öğrenilmesinden itibaren 1 yıl ve herhalde fiilden itibaren 20 yıl (hak düşürücü süre)

43. A'nın 20 TL'si yanlışlıkla B'nin 30 TL'si ile karışmıştır. Dikkatsizliği sonucu paralarında meydana gelen çoğalmayı farkedemeyen B, 50 TL'lik at yarışı oynamıştır. B'nin oynadığı kuponlar 50.000 TL ikramiye kazanmıştır.

Bu olayda B'nin A'ya iade borcu ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) A'nın parasını aldığını farketmediği için B hiçbirşey iade etmez.
B) A'nın parası olmasaydı bu kuponları hiç oynayamayacaktı bu nedenle, 50.000 TL iade eder.
C) Sadece 30 TL'yi iade eder.
D) Sadece 20 TL iade eder.
E) A'nın parasına karışma yoluyla malik olmuştur, bu nedenle hiçbirşey iade etmez.

44. İşi sebebiyle yurtdışına çıkan A, arabasını evinin önüne park etmiştir. A'nın yurt dışında olduğu bir hafta boyunca B, A'nın arabasını kullanmış, ilk kullandığı andaki benzin miktarıyla aynı ölçüde benzin koyarak arabayı A'nın evinin önüne bırakmıştır. Ayrıca B, kullanmasının karşılığı olan amortisman payı kadar da arabaya ek masraflar (lastikleri yenilemiştir) yapmıştır.

Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Kötüniyetli B, zenginleştiği miktarı iade ile yükümlüdür.
- B) B'nin iade borcu vardır ancak yaptığı zorunlu ve faydalı masrafları talep edebilir.
- C) A'nın herhangi bir fakirleşmesi söz konusu olmadığından B'nin iade borcu yoktur.
- D) B'nin iade borcu vardır ancak sadece zorunlu masrafları talep edebilir.
- E) İyiniyetli B, sadece A'nın arabasına binmeyip taksiye binseydi yapacağı masraflar arasındaki farkı iade ile yükümlüdür.

45. A'nın konut olarak kullandığı evinin yanında bulunan arazinin sahibi B, arazisine disko yaptırmıştır. Gece 12'de faaliyete başlayan disko, sabah 05'e kadar açıktır. Ses yalıtımının iyi yapılmamış olması A'nın her gece sestten dolayı uyuyamamasına neden olmaktadır. A'nın zararı ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Diskoyu yapan müteahhit kusursuz olarak sorumludur, kurtuluş kanıtı getirebilir.
- B) Diskoyu yapan müteahhit kusursuz olarak sorumludur, kurtuluş kanıtı getiremez.
- C) B, kusursuz olarak sorumludur kurtuluş kanıtı getirebilir.
- D) B, kusursuz olarak sorumludur kurtuluş kanıtı getiremez.
- E) B maliki olduğu arazide dilediği yapıyı yapma hakkına sahiptir. B'nin sorumluluğu yoktur.

46. Tamir etmesi için evsahibi A tarafından kendisine teslim edilen evi B, kendi adına ve hesabına C'ye kiralamıştır.

Bu olayda aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Kira sözleşmesi B ve C arasında hüküm ifade eder, A'yı bağlamaz.
- B) Konusu imkansız olduğu için kira sözleşmesi geçersizdir.
- C) A'nın bu kira sözleşmesini iptal etme hakkı vardır.
- D) Sözleşmeye A tarafından icazet verilmezse, C'nin borcu, ifa imkansızlığı nedeniyle sona erer.
- E) Bu sözleşme geçerli olarak doğmamıştır.

47. A ve B anlaşarak bundan sonra aralarında yapacakları bütün sözleşmeleri yazılı şekle tabi olacağını kararlaştırmışlardır. Bu sözleşmeye dayanarak A, taşınmazını yazılı olarak yapılan bir sözleşme ile, B'ye satmıştır. Buna göre;

- A) Tarafların kararlaştırdıkları şekil şartı geçerlilik şekil şartı olduğundan, gayrimenkul satım sözleşmesi geçerlidir.
- B) Tarafların kararlaştırdıkları şekil şartı ispat şekil şartı olduğundan, gayrimenkul satım sözleşmesi geçerlidir.
- C) Tarafların kararlaştırdıkları şekil şartı ispat şekil şartıdır. Gayrimenkul satım sözleşmesi butlanla sakattır.
- D) Tarafların kararlaştırdıkları şekil şartı, geçersizdir.
- E) Şekil şartına uygun olarak yapılmayan gayrimenkul satım sözleşmesi iptal edilebilirlik yaptırımına tabidir.

48. Türk Hukuku'nda hangi sorumluluk türü kabul edilmemiştir?

- A) Şahsi sorumluluk
- B) Sınırsız sorumluluk
- C) Belli miktarla sorumluluk
- D) Eksik sorumluluk
- E) Şahıs ile sorumluluk

49. Aşağıdakilerden hangisi hukuki işlem benzeri fiillerdendir?

- A) Temerrüt ihtarı
- B) İkametgah tesisi
- C) Alacağın temlikinin borçluya bildirilmesi
- D) Aleni ödül vaadi
- E) Teslim

50. I. Faiz

II. Gecikme tazminatı

III. Rehin

IV. Cezai şart

V. Kefalet

Yukarıdaki haklardan hangileri alacak hakkını genişleten fer'i haklardandır?

- A) I, II, IV
- B) I, II, V
- C) I, IV, V
- D) II, III, IV
- E) III, IV

YANITLAR

1. C	14. C	27. C	40. A
2. B	15. C	28. C	41. B
3. A	16. C	29. D	42. A
4. D	17. C	30. E	43. D
5. C	18. D	31. D	44. C
6. D	19. A	32. A	45. D
7. D	20. B	33. B	46. A
8. A	21. C	34. A	47. D
9. B	22. C	35. E	48. E
10. A	23. B	36. E	49. A
11. B	24. C	37. D	50. A
12. E	25. E	38. B	
13. C	26. A	39. C	

HUKUK

MURAT YAYINLARI

AÇIKLAMALI SORULAR

1. A, aylık iki bin TL'lik bedelle, B'den "Denizkızı" adlı yatı kiralamıştır. C'nin "A'nın söz konusu yatı beyaz kadın ticaretinde kullanabileceğini" söylemesi üzerine, B yatı A'ya zamanında teslim etmemiş ve A, 40 Bin TL zarara uğramıştır. **Bu olayla ilgili olarak verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) A, uğramış olduğu zararın tazmini için B'ye gidebilir.
- B) A, uğramış olduğu zararın tazmini için, davranışı bir haksız fiil teşkil eden C'ye de gidebilir.
- C) A, yat zamanında teslim edilmediği için sözleşmeden dönerek menfi zararını isteyebilir.
- D) B, kusuru olmaksızın yatın yanmasından dolayı yatı teslim edemediğini ispatlarsa, A'nın zararını ödemekten kurtulur.
- E) A, zararının tazmini için C'ye, C nin A ya zarar verme kastı varsa gidebilir.

2. Arabasını B'ye, C'nin kendisini korkutması neticesinde satmak zorunda kalan A, bu durumun ortadan kalkmasından sonra, 6 ay içinde sözleşmeyi iptal etmiştir. **Bu olaya ilişkin olarak verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) B'nin korkutmadan haberi yoksa uğramış olduğu zararları, A'dan talep edebilir.
- B) A, böyle bir sözleşmeye icazet verse dahi, uğramış olduğu zararların tazmini için C ye başvurabilir.
- C) A sözleşmeyi iptal ettikten sonra, B ile anlaşarak, borcu yenileyebilirler.
- D) A, sözleşmeyi B'nin korkutmadan haberi olmasa bile iptal edebilir.
- E) Korkutan taraf kanuni bir hakkını kullansa dahi, korkutma neticesinde fahiş bir menfaat elde etmişse, sözleşme yine de iptal edilebilir.

3. **Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) A'nın B ile yapmış olduğu kira sözleşmesinde, bu sözleşmeden doğacak kira alacağının Mehmetcik Vakfına ödenmesinin kararlaştırılmış olması halinde, eksik 3. kişi lehine sözleşme vardır.
- B) B nin kira borcu için C rehin göstermiştir. Bir süre sonra kiralanan D'ye devredilmiş ve fakat D kira borcunu ödememiştir. Ev sahibi, C den aldığı rehni paraya çevirebilir.
- C) A, B'ye kütüphanesini bağışlamayı vaat etmiş, fakat B kütüphane alacağını C'ye temlik etmiştir. Söz konusu bağışlama sözleşmesinin hiç yapılmamış olmasından dolayı C, A' yı sorumlu tutamaz.
- D) "Borçlu, borcunu kararlaştırılan zamanda ifa edemezse ifa ile birlikte 5.000 TL ödeyecektir." şeklindeki hüküm, ifaya ekli ceza koşuludur.
- E) Erteleyici koşul içeren bir sözleşmede koşul gerçekleşinceye kadar, sözleşmenin hükümleri askıda olduğundan, alacaklı, koşul gerçekleşene kadar borçludan herhangi bir talepte bulunamaz.

4. **"3 aylık dönem içerisinde Irak'a ihracat başlamadığı takdirde, sözleşmeden dönme ihtimalini de göz önünde bulundurarak, alacaklı tarafa 10.000 dolar verilmiştir" şeklindeki bir kaydın hukuki niteliği ne olabilir?**

- A) İfa yerine ceza koşulu
- B) Bağlanma parası
- C) Cayma parası
- D) Garanti kaydı
- E) Ücret kesintisi

5. Özel Avcılar Federasyonu tarafından tertip-
lenen ve yaklaşık yüz kişinin katıldığı bir av
organizasyonunda Köylü K av tüfeğiyle vurul-
muş ve ağır yaralı olarak bulunmuştur. Hasta-
nede, nöbetçi doktor tarafından yapılan tetenez
iğnesi alerji yaratmış, kan pıhtılaşmamış ve K
ölmüştür.

**Bu olaya ilişkin olarak verilen bilgilerden
hangisi doğrudur?**

- A) Burada ortak illiyet söz konusu olduğun-
dan, ölüm olayından avcılarla birlikte, iğneyi
yapan doktor da sorumludur.
B) Burada yarışan illiyet söz konusudur. Ancak
doktorun yanlış iğne yapması illiyet bağıını
kestiğinden, yaralanmadan da ölümden de
doktor sorumludur.
C) Avcılar bakımından seçimlik illiyet söz
konusu olduğundan yaralanmadan kimse
sorumlu değildir. Ölümünden ise, uygun illi-
yet bağı teorisine göre, iğneyi yapan doktor
tek başına sorumludur.
D) Uygun illiyet bağı teorisine göre Özel Avcı-
lar Federasyonu yaralanmadan, Doktor ise
ölümden sorumludur.
E) Burada zararlı neticeyi her iki davranışta tek
başına meydana getirebileceğinden yarışan
illiyet söz konusudur.

6. Hangisi bir kusursuz sorumluluk hali değıl-
dir?

- A) KTK'ya göre motorlu araç işletenin sorumlu-
luğu.
B) Fabrikatör A'nın fabrikasının çevreye verdi-
ği zararlardan sorumluluğu.
C) Ortaöğrenim birinci sınıf öğrencisi C'nin
sıra arkadaşı K'nin kulağını durduk yere,
komiklik olsun diye ısırması halinde K'nin
babasının açtığı davada C'nin babası B'nin
sorumluluğu
D) Piyangodan para çıkması neticesinde akli
dengesini tamamen kaybeden A'nın bir
gecekonduyu yakması halinde A'nın sorum-
luluğu
E) Yoğun kar yağışı nedeni ile donma tehlike-
si geçiren A'nın ısınmak için yol kenarında
bulunan B'ye ait dükkana girerek, mobilya
malzemelerinin bir kısmını yakması halinde
A'nın sorumluluğu

7. I- İptal hakkı ancak dava yolu ile kullanılır.
II- İptal hakkı hakkının kullanılmasıyla sözleş-
me yapıldığı andan itibaren hiçbir hüküm ve
sonuç doğurmaz.
III- Taraflardan birisi borcunu ifa etmişse ver-
diklerini sebepsiz zenginleşme hükümlerine
göre ister
IV- Üçüncü kişinin aldatması ve korkutmasına
maruz kalan, sözleşmeye icazet vermişse,
üçüncü kişiden aldatılma ve korkutulma
dolayısıyla sahip olduğu tazminat alacağıın-
dan da feragat etmiş sayılır.
V- Üçüncü kişinin korkutma eylemini, lehine
korkutulan taraf bilmiyorsa sözleşme iptal
edilemez.

**İrade bozukluğu hallerine ve hukuki sonuç-
larına ilişkin olarak hangi ifadeler doğru-
dur?**

- A) II. III B) I. II. IV C) I. II. III
D) III. V E) IV. V

8. Müteselsil borçlulukla ilgili verilen bilgiler-
den hangisi yanlıştır?

- A) Müteselsil borçluluk, kanun tarafından
düzenlenilmiş olmak veya taraflarca karar-
laştırılmış olmak kaydıyla söz konusu olur.
B) Alacaklıya, bir şahsi defiyi ileri sürmeksizin
ifada bulunan borçlu, iç ilişkide diğer borç-
lulara rücu imkanını kaybeder
C) Borcu ifa eden borçlu alacaklıya halef olur.
D) Taraflarca aksi, kararlaştırılmamışsa, birlik-
te vekalet alanlar ve vekalet verenler müte-
selsilen sorumludur.
E) Alacaklının her bir borçluyu ayrı ayrı temer-
rüde düşürmesi gerekir.

14. A, 1 Haziran 2008 tarihinde gönderdiği mektup-ta elinde bulunan X yazarının Borçlar Hukuku kitabını satabileceğini B'ye bildirmiştir. Mektubu alan B, kitabı 100 TL'den alabileceğini 10 Haziran 2008 tarihinde gönderdiği mektupta beyan etmiştir. 14 Haziran 2008 tarihinde B'ye mektup gönderen A, kitabın 150 TL'den daha aşağı olamayacağını ifade etmiştir. Bu son mektuptaki fiyatı kabul ettiğini bildiren mektubunu 19 Haziran 2008 tarihinde A'ya göndermiştir. Bu mektup 22 Haziran 2008 tarihinde A'nın posta kutusuna atılmış ve A, 24 Haziran 2008 tarihinde mektubu okumuştur.

Bu olayla ilgili olarak, sözleşmenin kurulma ve hüküm sonuçlarını doğurma tarihleri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 14 Haziran'da kurulur, 19 Haziran'da hüküm ve sonuçlarını doğurur.
- B) 19 Haziran'da kurulur, 22 Haziran'da hüküm ve sonuçlarını doğurur.
- C) 22 Haziran'da kurulur ve hüküm ve sonuçlarını doğurur.
- D) 24 Haziran'da kurulur, 19 Haziran'da hüküm ve sonuçlarını doğurur.
- E) 22 Haziran'da kurulur, 19 Haziran'da hüküm ve sonuçlarını doğurur.

15. A, kardeşi B'ye bir televizyon bağışlamış ancak diğer kardeşlerinin tepkisinden korktuğu için bu televizyonu satmış gibi göstermiştir.

Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Nisbî muvazaa vardır.
- B) Diğer kardeşler, muvazaa iddialarını, ancak belge ile kanıtlayabilirler.
- C) Satım sözleşmesi, irade ile beyan arasında bilinçli yaratılmış uyumsuzluk sebebi ile geçersizdir.
- D) Bu işlemlerin yapılabilmesi her iki tarafın da fiil ehliyetine sahip olmalarına bağlıdır.
- E) A'nın bu bağışı geçersiz kılması mümkün değildir.

16. E, ile F aralarında yaptıkları sözleşme uyarınca E, F'ye bir ton portakalın mülkiyetini geçirme borcu altına girmiştir. Bu sözleşmeye göre, E, portakalları iki hafta sonra teslim edecek, F'de bir ay sonra bedeli ödeyecektir. Bir hafta sonra meydana gelen don felaketi, E'ye ait portakalların zayi olmasına neden olmuştur.

Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) E'nin bu doğal olayda herhangi bir kusuru olmadığı için, E, borcundan kurtulur.
- B) E, kusursuzdur, F'de henüz bedeli ödemiştir. Sözleşme sona erer.
- C) E'nin kusuru olmadığı için sözleşme geçersiz hale gelir.
- D) Sözleşme hükümleri devam eder, E borcu ifa etmek zorundadır.
- E) Sözleşme devam eder ancak E isterse bu sözleşmeyi iptal edebilir.

17. A ölümle sonuçlanabilecek şekilde B tarafından yaralanmış ve olay mahalline gelen ambulansla hastaneye doğru yola çıkarılmıştır. Ambulans hızla bir köprüden geçerken meydana gelen deprem köprü'nün yıkılmasına ve uçuruma yuvarlanan ambulansın paramparça olmasına neden olmuştur.

Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) A'nın ölümünden B sorumludur. Zira A'nın fiili bu sonucu meydana getirebilecek güce sahiptir.
- B) A'nın ölümünden ambulans şoförü sorumludur.
- C) B'nin ve A'nın kusursuz sorumluluğu vardır.
- D) Mücbir sebep B'nin fiili ile A'nın ölümü arasındaki bağı kestiğinden B, ölüm sonucundan sorumlu değildir.
- E) Burada farazi illiyet vardır, A'nın ölümünden B sorumludur.

18. A ile B arasında yapılan sözleşme uyarınca, A, silah kaçakçılığı işinde kullanması amacıyla B'ye 10 BİN TL vermiştir. B, silah kaçakçılığı işine girmemiştir.

Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Sözleşme geçersizdir, A verdiği geri alır.
- B) Sözleşme geçerlidir, B edimini yerine getirmediği için A verdiği geri alamaz.
- C) Sözleşme geçerlidir, ancak A verdiği geri alamaz.
- D) Sözleşme geçersizdir, ancak A verdiği geri alamaz.
- E) Sözleşme tek taraflı bağlamazlık yaptırımına tabidir.

20. Akıl hastası A, babası B ve kardeşi C ile birlikte yaşamaktadır. Pencere kenarında oturan A, yoldan geçen D'nin kafasına kitap atarak D'nin yaralanmasına neden olmuştur. D'nin uğradığı zararla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) A, her halûkarda kusursuz olarak sorumludur.
- B) B ve C müteselsil olarak sorumludur.
- C) B kusursuz olarak sorumludur, kurtuluş kanıtı getiremez.
- D) B, kusursuz olarak sorumludur kurtuluş kanıtı getirebilir.
- E) A'nın ayırtım gücü olmadığı için hiç kimse sorumlu değildir.

19. A'nın lokantasında çalışan garson B, lokantaya teslimat yapmak için gelen kurye C'nin üzerine yemek dökmüştür.

Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) A, C'nin zararından dolayı kusursuz olarak sorumludur. Gerekli dikkat ve özeni gösterdiğini kanıtlamak suretiyle sorumluluktan kurtulabilir.
- B) A, C'nin zararından dolayı ifa yardımcısı kullanmaktan dolayı borca aykırılık hükümlerine göre sorumludur.
- C) A'nın C'nin zararından dolayı sorumluluğu 5 yıllık zamanaşımına tabidir.
- D) B ve A müteselsilen kusursuz olarak sorumludur.
- E) A, C ile başlangıçta bir sorumsuzluk anlaşması yaparak sorumluluğunu ortadan kaldıramaz.

21. K'nin L'ye olan para borcunu M'nin ödemesi hususunda K ile M anlaşılır.

Bu olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Bu sözleşme K ile M arasında hüküm ifade edeceğinden L alacağını sadece K'den talep edebilir.
- B) L, M'nin kendisine yapacağı ifayı kabul etmek zorunda değildir.
- C) M'nin L'ye yapacağı ödeme, elden bağışlama niteliğindedir.
- D) Tam üçüncü kişi lehine bir sözleşme vardır.
- E) K ile M'nin anlaşmasından sonra L, alacağını sadece M'den talep edebilir.

22. Aşağıdakilerden hangisi üçüncü kişinin aldatmasına ilişkin olarak doğru bir ifadedir?

- A) Aldatılan taraf, tazminat ödemedi, sözleşmeyi süresi içinde iptal etme hakkına sahiptir, zira üçüncü kişinin aldatması taraf hilesi gibidir.
- B) Lehine aldatılan taraf üçüncü kişinin aldatmacasını bilmesede dahi aldatılan taraf süresi içinde sözleşmeyi aldatma sebebiyle iptal edebilir.
- C) Üçüncü kişinin aldatması sözleşmeyi kesin olarak hükümsüz hale getirir.
- D) Lehine aldatılan taraf üçüncü kişinin aldatmacasını biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, aldatılan uğrayan tarafın sözleşmeyi iptal etme hakkı vardır.
- E) Beyan hatası niteliği taşıyan üçüncü kişi aldatmacası, sözleşmeyi geçersiz hale getirir.

23. K'nin L'den satın almak istediği el yapımı tablo, L'nin hizmetçisinin ihmali yüzünden yere düşerek parçalanır. K ve L bu durumu bilmeden satım sözleşmesini yapmışlardır. Bu durumda aşağıdakilerden hangisi söz konusu olur?

- A) İfa imkansızlığı nedeniyle L, K'nin zararlarını tazmin eder.
- B) L'nin borcu sona erer.
- C) Sözleşme batıldır.
- D) L, aldığı bedeli iade etmez, çünkü satım sözleşmelerinde hasar alacaklıya aittir.
- E) Hizmetçinin kusuru olmadığı için sözleşme sona erer.

24. B'ye karşı sebepsiz zenginleşme davası açılmayacak hal aşağıdakilerden hangisidir?

- A) K'nin L hesabına para yatıracak iken yanlışlıkla B hesabına yatırması
- B) Ariyet sözleşmesinin son bulmasına rağmen B'nin M'den ödünç aldığı bisikleti iade etmemesi
- C) D'ye ait camların yanlışlıkla B tarafından kendi inşaatında kullanılması
- D) A'nın evini boyayacak olan C'nin, yanlışlıkla B'nin evini boyaması
- E) Ayırtım gücü olmayan Z'ye televizyonunu satan B'nin Z'den semeni tahsil etmesi.

25. Arkadaşı K'ye bir mektup yazan L, Mustang marka el yapımı arabayı bir galericinin tespit edeceği bedelle satın almak istediğini, bir ay içinde cevap alamamasının kabul niteliği taşıyacağını beyan etmiştir. Bu mektuptan iki ay sonra L, arabayı M'ye satar ve teslim eder. Aşağıdakilerden hangisi yukarıdaki olaya ilişkin olarak doğrudur?

- A) K ile L arasında sözleşme kurulmamıştır, çünkü K'nin kabul beyanı yoktur.
- B) K ile L arasında sözleşme kurulmuştur, K, temerrüde düştüğü için L'nin menfi zararlarını tazmin etmek zorundadır.
- C) Dürüstlük kurallarına göre K'nin cevap vermemesi kabul anlamına gelir ve K, L'nin müspet zararını ödemek zorundadır.
- D) Satım konusunun bedeli belli olmadığı için sözleşme kurulmamıştır.
- E) M ile yapılan satım sözleşmesi geçersizdir, çünkü K ile L arasında kurulmuş bir sözleşme vardır.

ACIKLAMALI SORULARIN YANITLARI

1. D Borçlar Kanununun 119. maddesinin 1. fıkrasına göre temerrüde düşen borçlu, bundan sonra kazara meydana gelecek zararlardan sorumludur. Böylece borçlu, temerrüde düşerek borca aykırı davranmasının beklenmeyen sonuçlarından ve borcun ifasının kusuru bulunmadan imkansızlaşmasından sorumlu tutulmaktadır. Borçlu bu sorumluluktan ya sorumluluğa ya açan borca aykırı davranışta (temerrüde düşme) kusuru bulunmadığını ya da borca aykırı davranışı (temerrüt) ile meydana gelen zarar arasında illiyet bağı bulunmadığını yani zamanında teslim etseydi daha zararın gerçekleşeceğini ispatlayarak kurtulabilir. Önemle vurgulayalım ki birinci hâlde borçlu, edimin kazaya uğramasında (kaza anında bunu önlemek bakımından) kusuru bulunmadığını kanıtlayarak sorumluluktan kurtulamaz. Temerrüde düşmekte kusursuzluğunu kanıtlamalıdır. Burada E şıkkındaki KAST ibaresine de dikkat edilmelidir. Aslında haksız fiil sorumluluğunda kusurun derecesi önemli değildir. Fakat haksız fiil, ahlaka aykırılıktan kaynaklanıyorsa BK m: 49/II gereği sorumluluk için kast aranmalıdır.
2. C Borcun yenilenebilmesi için yenilenecek olan sözleşmenin geçerli olması gerekir. Oysa iptal edilen sözleşmenin geçerliliği ortadan kalkmıştır. O yüzden yenilenmesi söz konusu olmaz.
3. B Borç devredildiğinde eski borçluyu temin eden kefalet ve rehin gibi teminat sahiplerinin yeni borçluyu da temin ettiklerini belirtmeleri, yani borcun devrine rıza göstermeleri gerekir. Aksi halde teminat borcu sona erer. Yeni alacaklı rehni paraya çeviremez.
4. C Borçlunun ilerde sözleşmeden dönebilme ihtimalini de göz önünde bulundurarak, sözleşmenin yapıldığı sırada alacaklıya belli bir meblağ ödemesine cayma parası denir. Yapılan sözleşmede ileride borçlunun belirli bir meblağ ödeyerek ifadan kaçınabileceği kararlaştırılmışsa, buna ifa yerine ceza koşulu denir. İfa yerine ceza koşulunda belli meblağ ifa zamanında ödenirken, cayma parasında sözleşmenin yapıldığı sırada verilmektedir.
5. C Seçimlik illiyet olan hallerde zararlı neticenin gerçekleşmesi için bir tek davranış yeterlidir. Zarar bir tek davranış neticesinde gerçekleşmiş ve fakat zararı meydana getirmeye elverişli bir çok davranış vardır. Bu davranışlardan hangisinin zararlı neticeyi meydana getirdiğini tespit etmek mümkün değildir. O yüzden hiçbir davranış zararlı neticeden sorumlu tutulamaz. Ölüm olayından uygun illiyet bağı teorisine göre doktor tek başına sorumludur. Zira, somut olayda gerçekleşen zararı, avcılar meydana getirmemiş olsaydı, doktorun eylemi, bu zararı zaten doğuracak olduğundan, doktorun eylemi ile doğan zarar arasındaki ilişki önüne geçen illiyet olarak kabul edilir.
6. E A burada zor durumda kalmıştır ve bu durum bir zaruret hali teşkil eder. Zaruret hali haksız fiilin kusur unsuru ile değil hukuka aykırılık unsuru ile ilgilidir. Hukuka aykırılığı ortadan kaldırır. Diğer bir ifade ile B, zarardan sorumlu tutulmaz çünkü zarara rağmen eylemi hukuka uygunluk sebebi teşkil etmektedir.
7. A İptal hakkı tek taraflı ulaşması gerekli bir irade beyanıyla kullanılır ve karşı tarafa ulaştığı andan itibaren de sözleşme baştan itibaren hiçbir hüküm ve sonuç doğurmaz. Artık geçersiz bir sözleşme olduğundan edimini ifa eden taraf sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre verdiklerini geriye alabilir.

8. B İfade bulunun borçlu alacaklıya karşı şahsi defisini ileri sürüp sürmemekte serbesttir. Bu sebeple yalnızca kendi şahsından kaynaklanan bir savunmayı yapmayı ihmâl ederek alacaklıya ifade bulunan borçlu, iç ilişkide diğer borçlulara payları oranında rücu edebilir.

9. B Süresi geçtikten sonra gelen kabul beyanı niteliği gereği yeni bir öneri olduğundan, sözleşme ancak A'nın kabul beyanı ile kurulmuştur. Burada süreli öneride önerenin önerisinde belirlediği süre kadar bağlı olduğu unutulmalıdır.

10. E Alacak devrinin geçerliliği adi yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır. Geçerlilik şekil şartına aykırı olarak yapılmış sözleşmeler hiçbir hüküm ve sonuç doğurmaz. Alacak bir edim karşılığında devredilmişse, devreden alacaklı, devralan alacaklıya karşı alacağın varlığından ve borcunun ödeme gücünden sorumlu olur. Alacak bir edim karşılığında devredilmemişse devreden böyle bir sorumluluğu doğmaz. Soruda alacağın hangi sebeple devredildiğine ilişkin bir bilgi yer almadığından A seçeneği kesin olarak doğru kabul edilemez. B, seçeneği de yanlıştır çünkü borçlu, devri öğrendii anda devredene karşı sahip olduğu savunmaları, devralana karşı da ileri sürebilir. Borçlu, ancak, devirden haberdar olmadığı veya olabilecek durumda bulunmadığı yani iyi niyetli olduğu hâllerde eski alacaklıya yaptığı ifa ile borcundan kurtulur. Bu sebeple C, seçeneği de yanlıştır. Son olarak, alacak devri için borçlunun rızası aranmadığından D seçeneği de yanlıştır.

11. E Doğrudan temsilde temsilci yapmış olduğu işlemi temsil olunan ad ve hesabına yapar. Yetkisiz temsilde ise işlemle üçüncü kişi bağlı iken temsil olunan icazet verinceye kadar bağlı değildir. Zira tek taraflı bağlamazlık yaptımı söz konusudur. Temsilcinin adına kambiyo taahhüdünde bulunabilmesi için kendisinin mutlaka ayrıca ve açıkça yetkilendirilmiş olması gerekir.

12. A Para borçlarında temerrüt hâlinde borçlu, gecikme tazminatı olarak temerrüt faizi ödemek yükümlülüğü altındadır. Diğer borçlarda borçlu, temerrüde düşmede kusuru bulunmadığını ispat ederek gecikme tazminatını ödemekten kurtulabilirken aynı imkan temerrüt faizi için söz konusu değildir. Borçlu temerrüde düşmede kusuru bulunmasa da para borcu için temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür. Alacaklının temerrüt faizi istemesi için bir zararı bulunduğunu ispat etmesi de gerekmez. Zira temerrüt faizi, alacaklının kanunen var farzedilen zararını tazmin için kabul edilen bir götürü tazminat mahiyetindedir.

13. A Aşırı yararlanma, borcu sona erdiren nedenlerden biri değildir. Sömürülen kişi (zarar gören), sözleşmeyi iptal edebilir ve edimin geri verilmesini talep edebilir VEYA sözleşme ile bağlı kalabilir ve edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini talep edebilir. Zarar gören bu haklarını, düşüncesizlik veya deneyimsizliği öğrendiği tarihten, zor durumda ise bu durumun ortadan kalktığı tarihten itibaren 1 yıl ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten itibaren 5 yıl içinde kullanabilir.

14. E Hazır olmayanlar arasında sözleşme, kabul cevabının önerene vardığı anda kurulmuş olur. Önerenin bunu öğrenmesi kurulma anına etki etmez. Hüküm ve sonuçlar ise kabul haberinin gönderildiği andan itibaren işlemeye başlar.

15. B Taraflar arasında biri gerçek iradelerine uyan fakat gizlenen; diğeri gerçek iradelerine uymayan fakat gösterilen olmak üzere iki hukuki işlem vardır. Nisbi muvazaa da görünürdeki işlem batıl olmakla beraber gizli işlem şekil şartına uyularak yapılmışsa geçerlidir. Muvazaa, iddiası üçüncü kişiler tarafından gündeme getirilmişse onlar yönünden bu iddia, hukuksal olgu niteliğini taşıdığından her türlü delil ile ispat olunabilir.

16. D Don öngörülemez hal olmadığından cins borcu olan portakalı teslim borcunu sona erdirmemiştir. Dolayısıyla E nin portakalı teslim borcu devam eder. (Nev Telef olmaz kuralı). Borcun sona ermesi ihtimali parça borcu için söz konusu olur. Eğer parça borcunu ifa etme imkanı, sözleşme kurulduktan sonra, taraflara yüklenemeyecek bir sebep dolayısıyla ortadan kalkarsa borç sona erer, verilenler sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri alınır. Portakal, misli maldır, parça borcu teşkil etmez.

17. D Mücbir sebep, üçüncü kişinin ağır kusuru ve zarar görenin ağır kusuru illiyet bağını kesen nedenlerdir. Dolayısıyla deprem, ambulans şoförünün arabayı hızlı kullanması ile ölüm arasındaki illiyet bağını kesmiştir. B sadece yaralamadan sorumludur.

18. D Hukuka ve ahlaka aykırı sözleşmeler kesin geçersiz olmakla beraber, hukuka ve ahlaka aykırı bir amaçla verilmiş olunan şeylerin iadesi sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri alınamaz.

19. A Bu olayda sorumluluğun kaynağı, adam çalıştıran A'nın özen yükümlülüğünü yani, çalışanı B üzerindeki denetim ve gözetim ödevini yerine getirmemesine dayanır. BK m. 66'nın işletilebilmesi için, üçüncü kişinin, çalışanın işini gördüğü sırada işiyle ilgili olarak doğmuş bir zarara uğramış olması ve adam çalıştıranın kuruluş kanıtı getirememiş olması gerekir. A'nın C'nin zararından dolayı sorumluluğu 2 ve 10 yıllık zamanaşımı sürelerine tabidir. Olayda B, kusur sorumlusu, A ise kusursuz sorumlu olarak birlikte sorumludurlar. BK m. 66'nın uygulandığı hallerde sorumsuzluk anlaşması yapılamaz.

20. D Ev başkanının sorumluluğu söz konusu olduğundan B kusursuz olarak sorumludur. Ancak kurtuluş kanıtı getirebilir.

21. A Burada borcun iç yüklenilmesi veya borçtan kurtarma taahhüdü vardır. Bu ilişkinin tarafları K ve M dir. Dolayısıyla borç ilişkilerinin nisbiliği kuralı gereği sadece K ve M yi bağlar. L yi bağlamadığından L sadece asıl borç ilişkisinin tarafı olan K dan alacağını isteyebilir.

22. D Üçüncü kişinin aldatmasında taraf aldatmasından farklı olarak, sözleşmenin iptal edilebilmesi için bunun lehine aldatılan taraftan bilinmesi veya bilinebilecek durumda olması gerekir. (korkutmada lehine korkutma yapılan bilsin veya bilmesin her halükarda sözleşme iptal edilebilir. Unutmayın!!)

23. C Burada imkansızlık hallerinden başlangıçta ve objektif imkansızlık vardır. Böyle bir sözleşme butlan ile geçersiz olup hiçbir borç doğurmaz.

24. B B seçeneğinde taraflar arasında bir sözleşme vardır. Bu sözleşme sona ermiş olmasına rağmen ödünç konusu şey iade edilmemişse ariyet sözleşmesine ilişkin hükümlere gidilerek iade istenir. Unutmayın, hakkın iadesinin daha asli davalar ile sağlanabildiği hallerde sebepsiz zenginleşme davası açılmaz. Oysa diğer şıklarda sebepsiz zenginleşme davası açmaktan başka bir çare yoktur.

25. A Sözleşmeyi kuran taraflardan birisi tek taraflı irade beyanı ile diğer tarafa bir yükümlülük yükleyemez. Hal ve şartlardan açık bir kabul beyanının aranmayacağı hallerde ise, karşı tarafın susması zımni kabul anlamına gelir. Oysa burada zımni kabul anlamına gelecek bir hal ve şart bulunmamaktadır. Sarih kabule ihtiyaç vardır. Dolayısıyla sözleşme hiç kurulmamıştır. D şıkında bedel belli değildir ibaresine de dikkat edilmelidir. Bedelin belirlenebilir olmasının yanı sıra, kabul beyanının varlığı sözleşmenin kurulması bakımından daha önce aranan bir şarttır.

SÖZLÜK VE ÖNEMLİ TANIMLAR

A

Aciz vesikası: İcra ve iflas hukukunda, borçlunun malları satılıp paylaştırıldıktan sonra, alacaklarının tamamına kavuşamamış olan alacaklılara verilen belgedir.

Akit: Sözleşme

Alacağın temliki: Alacağın devri, bir borç ilişkisinde alacağın, alacaklı tarafından bir başka şahsa devredilmesidir.

Alacaklının temerrüdü: (Alacaklının direnimi) Alacaklının, haklı bir neden olmaksızın borçlunun edimini reddetmesidir.

Ayırt etme gücü: Akla uygun biçimde davranma yeteneği

Ariyet: Ödünç, eğreti, ödünç sözleşmesi

Aynı Hak: Eşya üzerinde doğrudan doğruya mutlak egemenlik yetkisi veen ve herkese karşı ileri sürülebilen hak

Azil: Vekalet verenin, tek taraflı irade açıklaması ile vekalet sözleşmesine son vermesidir.

B

Borç ilişkisi: İki taraf arasında mevcut olup bir şeyin verilmesi, yapılması veya yapılmamasını öngören hukuki bağıdır

Borçlunun temerrüdü: Halen ifası mümkün olan muaccel bir borcun alacaklının ihtarına rağmen borçlu tarafından zamanında ifa edilmemesidir.

Butlan: Sözleşmenin geçerlilik unsurlarında kamu düzenini ilgilendiren eksiklik, gecersizlik

C

Carl fiyat: Borsa dışında piyasası olan belli bir cins malın belli bir ticaret çevresindeki ortalama fiyatıdır

Cebri icra: Kendi istekleriyle borçlunu ödemeyen borçluların, borçlarını Devlet kuvveti ile ödemelerinin sağlanması; ilgili icra dairelerinin, (gereğinde) zor kullanarak, borçluyu borcunu ödemeye zorlamaları

Cezai şart: Ceza koşulu; alacaklının zararını karşılama şartı

D

Def'i: Davalının borcunu, özel bir nedenden dolayı yerine getirmekten kaçınmasına olanak veren hak

E

Edim: Borçlunun yerine getirmekle yükümlü olduğu borcun konusudur.

F

Ferâgat: Vazgeçme; el çekme

Fer'i: Asıla bağımlı, asılı izleyen

Ferdiyle belli şey: Nitelikleri ile belli edilmiş şey, cins

Fesih: Hukuksal işlemin irade ile ortadan kaldırılması

Fikri hak: Bir kimse tarafından yaratılan yaratı üzerindeki düşünsel hak

G

Gabin: Bir sözleşmede tarafların karşılıklı edimleri arasında açık bir orantısızlık bulunmasıdır. Karşı tarafın özel durumundan aşırı faydalanma olarak da nitelenebilir, karşı tarafın tecrübesizliğinden, zor durumundan veya dikkatsizliğinden faydalanarak aşırı yarar elde etme durumu

Gaiplik: Yok olan kişi

H

Hak: Hukuken korunan yarar

Hakkaniyet: Hak ve adalete uygunluk; doğruluk

Haksız fiil: Hukuk düzeninin hoş görmediği, zarar verici eylemlerdir

Halef: Başkası yerine geçen, ardıl

Hukuki işlem: Bir hukuki sonuç oluşturmak için irade açıklamasında bulunmak

Hükümsüzlük: Bir hukuki işlemin, kanunun öngördüğü şekilde yapılamaması veya kanuna aykırı olarak yapılması halinde hukuki sonuç doğurmasıdır.

İ

İaşe: Beslenme; geçinme

İbra: Alacaklının, borçlusunda bulunan alacağından tamamen veya kısmen vazgeçmesi

İcaba davet: Bir sözleşmenin oluşabilmesi için, açıklanan irade beyanının sadece konuyu görüşme amacıyla yapılmasıdır.

İcap: bir sözleşmenin meydana gelebilmesi için zaman bakımından önce yapılan irade açıklamasıdır.

İcazet: Onama, izin

İfa: Borçlanılan şeyin yerine getirilmesidir.

İhbar: Haber verme, bildirme

İhtar: Alacaklının tek yanlı irade açıklamasıyla borçluyu ifaya davet etmesidir.

İkâmetgah: Bir kimsenin yerleşme kast ve niyetiyle oturduğu yer

İkrâh: Korkutma; bir kimseyi yapmak istediği şeyi yapmamaya, yapmamak istediği şeyi yapmaya korkutarak zorlamak; usandırma

İkrar: Saklamayıp söyleme; bildirme; açıkça söyleme; kabul

İlîyet bağı: Bir sebep ile ortaya çıkan sonuç arasındaki ilişkidir

İrade fesadı (irade bozukluğu): bir kimsenin iradesi ile irade açıklaması arasında istenmeden meydana gelen uygunsuzluktur

İstifa: Vekilin, tek taraflı irade açıklaması ile vekalet sözleşmesine son vermesidir

İtiraz: Bir hakkın doğumuna engel olan veya o hakkı sona erdiren olgular

İyiniyet: Bir hakkın kazanılmasında, buna ait engeli bilmemek

İvaz: Karşılık; bedel

İztırar hali: Zorda kalma, zorunluluk; çaresizlik

K

Kambiyo taahhüdü: Ticari bir senet üzerine imza koymak suretiyle doğan soyut borç.

Kast: Hukuk düzeninin izin vermediği bir fiili bilerek, isteyerek işlemek iradesidir.

Karz: Ödünç

Kurtuluş Kanıtı: Kanıt, herhangi bir olayın veya hukuki ilişkinin doğruluğunu ortaya çıkarmak için başvurulmuş her türlü araçtır.

Kusursuz imkansızlık: İfanın, tarafların elinde olmayan bir sebepten dolayı imkansız olması, ifa imkansızlığı

M-N

Mahsup: Bir alacak miktarından belli olgular nedeniyle indirim yapılmasıdır

Mehil: Süre

Menfi zarar: Geçerli olduğuna inanılan bir sözleşmenin hüküm ifade etmemesi yüzünden uğranılan zarardır

Muaccel: Vadesi gelmiş

Muacceliyet anı: Borçlunun edimini yerine getirmekle yükümlü olduğu andır

Muris: Miras bırakan, ölümüyle, hakkında miras hukuku hükümlerinin uygulandığı kişi

Muvazaa: Tarafların, üçüncü kişileri aldatmak amacıyla, gerçek iradelerine uymayan bir işlem yapmaları, fakat görünürdeki bu işlemin geçerli olmayacağı konusunda anlaşmalarıdır

Müeccel: Vadesi gelmemiş

Münferit sözleşme: Tek tek; ayrı ayrı; tek başına

Müşpet zarar: alacaklının, borcun ifasındaki menfaatinin yerine getirilmemiş olması nedeniyle uğradığı zarardır

Mütemerrit: Temerrüde düşen (kimse); yapması gereken bir şeyi yapmamakta direnen

Müteselsil: Zincirleme; dayanışmalı; ardı ardına, birlikte

Nam-ı müstear: Bir şahsın sanat, edebiyat, ticaret hayatında veya faaliyette bulunduğu herhangi bir işte kimliğini gizlemek için seçtiği nama denir.

Nev: Çeşit, tür

Nisbi Hak: Belirli kişilere karşı ileri sürülebilen hak

O-Ö

Ölünceye Kadar bakma akdi: Taraflardan birinin, ölünceye dek bakma ve kendisini görüp gözetme koşuluyla, malvarlığını veya bir kısım malları öbür-küne geçirme (intikal ettirme) borcu altına girdiği sözleşme

R

Rayiç Değer: Bir iktisadi kıymetin, değerleme günündeki normal alım-satım değeri; piyasa değeri

Re'sen: Kendiliğinden; herhangi bir isteğe gerek olmadan; otomatikman

Rücu: Dönme; geri dönme; cayma; sözünden dönme; sözünü geri alma; bir ödemede bulunan kimse-nin, bu bedeli, asıl ödeme yapması gereken kişiden istemesi

S-Ş

Semen: Alıcının, satın aldığı mala karşılık olarak alıcıya ödeyeceği para

Sebepsiz zenginleşme: Hukuken geçerli bir sebep olmaksızın, bir kimsenin diğer bir kimsenin zararına zenginleşmesidir

Sözleşme: İki tarafın, bir hukuki sonuç elde etmek için, karşılıklı ve birbirine uygun irade açıklamasında bulunmasıdır

Sürelî icap: Bir kimsenin, belli bir süre bağlı olmak niyeti ile beyan ettiği icap

Şerh: Kişisel hakların, devir sınırlamalarının ve geçici tescilin, tapu siciline yazılmasını gösteren terim

Şufa: Önalım; öncelikli alım

T

Tahkim: Hakemler arasında açılan dava

Taksim def'i: Adi birlikte kefalet alacaklı, kefillerden birinden kendi payından fazlasını istediğinde, kefilin alacaklıya karşı sadece kendi payından sorumlu olduğunu ileri sürmesidir

Tali: İkincil, sonradan gelen

Tam ehliyet: Fiil ehliyetinin bütün koşullarına sahip olan kişi

Tartışma def'i: Adi kefalette alacaklı, borçluya başvurmaksızın doğrudan kefile başvurduğunda, kefilin, alacaklıya karşı önce asıl borçluyu takip etmesi gerektiğini ileri sürmesidir.

Tasarruf işlemi: Bir hakka doğrudan doğruya etki eden, yani onu devreden, değiştiren veya sona erdiren işlemlerdir

Tediye: Ödeme, bir borcun ödenmesi

Tekeffül: Garanti etme

Temlik: Bir malın veya hakkın, bir hukuki işlemle başkasına devredilmesi; mülkiyetin nakli

Temyiz kudreti: İyi kötüden ayırma ve makul biçimde davranışta bulunma yeteneği

Tereke: Miras bırakanın mirasçılara geçen kalıtı; kalıt; mirasçılara kalan malvarlığı

Teselsül: Dayanışma, Birliktelik

Tevdi etmek: Vermek; bırakmak

Trampa: Bir malın başka bir malla veya bir hakkın başka bir hakla değiştirilmesini konu alan sözleşme

U

Ulak: Haberci; haber götürücü

V

Vade: Bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için öngörülen sürenin sonudur

Vedia: Saklama

Vefa hakkı: Hak sahibine, sattığı şeyin mülkiyetinin kararlaştırılan bedel karşılığında tekrar kendisine devrini, tek taraflı irade beyanı ile isteme yetkisi veren hak

Z

Zamanaşımı: Kanunda öngörülen ve belirli koşullar altında geçmekle, bir hakkın kazanılmasını, kaybedilmesini veya bir yükümlülüğün kurtulmayı sağlayan süre

Zapta karşı tekeffül: Satıcının satılan şey üzerinde üçüncü kişilerin aynı veya kuvvetlendirilmiş şahsi haklarının bulunmadığını garanti etmesi

Zihni kayıt: Bir kimsenin bilerek ve isteyerek, asıl iradesiyle uyuşmayan bir beyanda bulunması

Zımnî: Üstü kapalı; açık olmayan

Zilyet: Bir şeyi fiilen elinde bulunduran kişi; bir şeyde tasarrufta bulunan kişi; elmen

Zilyetlik: Bir şey üzerinde fiili hakimiyet veya bir şeyi fiili hakimiyet ve kudret alanı içinde bulundurma demektir.

yaşamın içinden

Kutadgu Bilig'den bir alıntı:

"Koyun yılının Erem ayı (yeni ay) sonuncu günü. Ben Tasık şu yazıyı Turi'ye veriyorum. Kentte oturduğum için benim pek çok giderlerim ve alacaklarım vardır. Ben akıllı ve idareli bir biçimde yaşayamıyorum. Kendim ihtiyarladım da. Onun için ben Turi ile şöyle bir anlaşma yaptım: ben Tasık'a ait olan, üç kişi aracılığıyla işletilecek üzüm bağını, sen Turi alır mısın, buna karşılık sen Turi, benim borçlarımı öder misin? İstemiyorum dersin, başkasına veririm. Bunun üzerine Turi dedi: Ben senin borçlarımı öderim, üzüm bağını başkasına bırakmam. Ben, ona bağı teslim ettim ve ona dedim: Sen (borçlara ait) yazıları (senetleri) almalısın ve şu şeyleri (borçları) ödemelisin: Parça Taym'a yarım tavar (herbalde bir Çin kumaşı); Batuk'a yarım küp Şarap, Yumşak'a iki sık (bir ölçüdür) ür (bir tabul olsa gerek) ve bir kara elbise, Kıtay Bakay'a üç tavar. Bu şeyleri verecek Turi benim borçlarımı ödemelidir. Eğer ben Tasık, dönüp Turi'ye bütün bu şeyleri ödersem, ben Turi ona (Tasık'a) üzüm bağını geri veririm. Eğer ben Tasık üç yıl içinde geri dönüp bu şeyleri Turi'ye vermezsem üzüm bağım borçları'nın karşılığı olarak Turi'nin mülkü olsun. Tanık Kerkiç, tanık Tükrünç Buka. Bu tanga ben Tasık'ındır. Ben parça Tokmuş bu ihtiyar Tasık'm imlâsı altında yazdım."

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- AKINCI, Şahin; Borçlar Hukuku Bilgisi, Genel Hükümler, Konya 2006
- EREN, Fikret; Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, İstanbul 2008
- KILIÇOĞLU, Ahmet; Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Ankara 2010
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip / HATEMİ, Hüseyin / SEROZAN, Rona / ARPACI, Abdülkadir; Borçlar Hukukuna Giriş - Hukuki İzlem - Sözleşme, Birinci cilt, İstanbul 2010
- OĞUZMAN, Kemal / ÖZ, Turgut; Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Ankara 2006
- YAVUZ, Cevdet; Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, İstanbul 2008